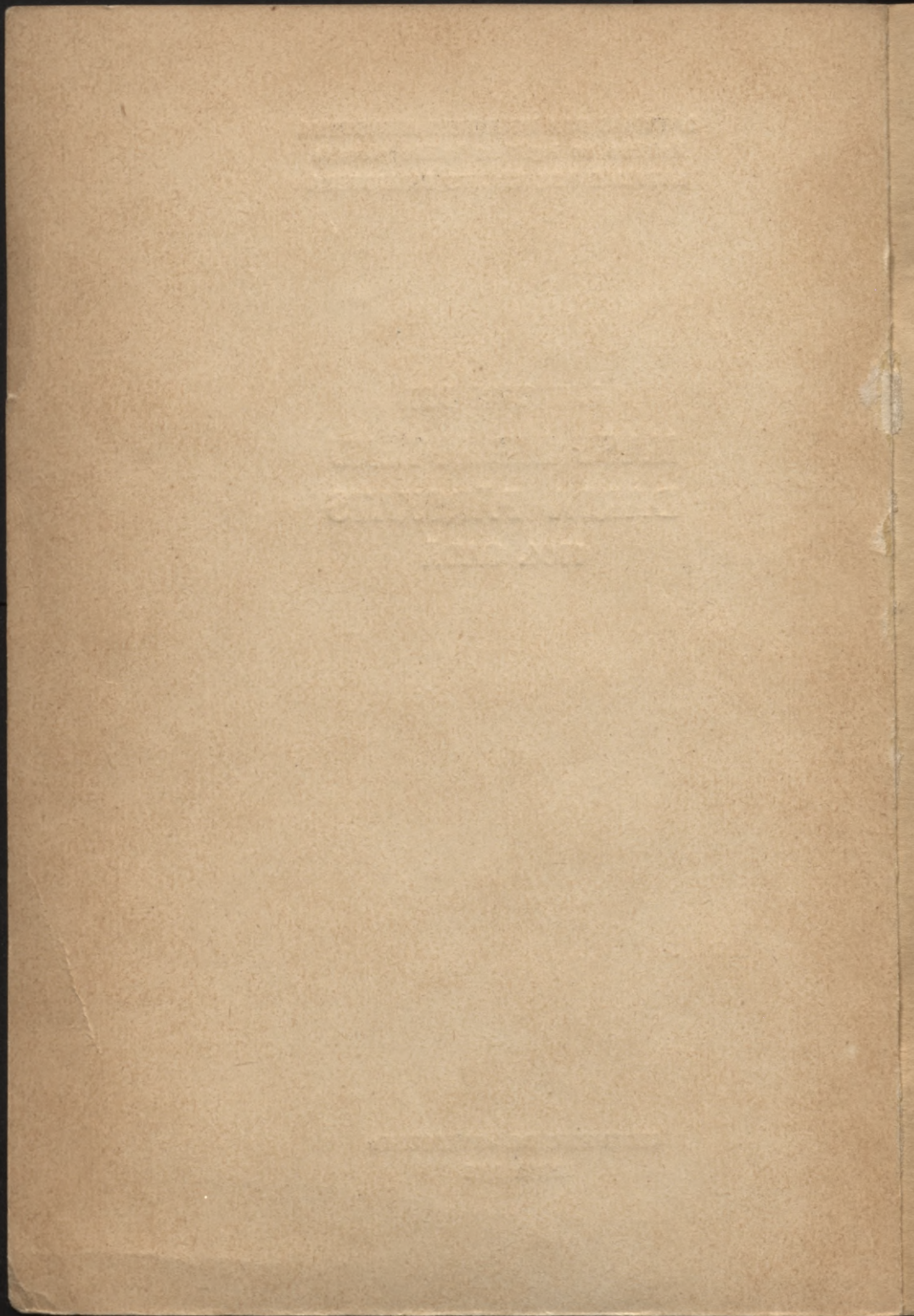

L $\frac{66-3}{30}$

LATVIJAS PSR KULTŪRAS MINISTRIJA
Kultūras un izglītības iestāžu pārvalde
LATVIJAS PSR VALSTS BIBLIOTĒKĀ

LATVIJAS PSR
MASU BIBLIOTĒKU
DARBA PĀRSKATS
1964. GADĀ

IZDEVNIECĪBA «ZVAIGZNE»
RIGĀ 1965

66-3
30

Dien
L
0

LATVIJAS PSR KULTURAS MINISTRIJA
Kultūras un izglītības iestāžu pārvalde
LATVIJAS PSR VALSTS BIBLIOTEKA

LATVIJAS PSR
MASU BIBLIOTĒKU
DARBA PĀRSKATS
1964. GADĀ

IZDEVNIECIBA «ZVAIGZNE»

RIGA 1965

02
La 810

ОБЗОР РАБОТЫ МАССОВЫХ БИБЛИОТЕК
ЛАТВИЙСКОЙ ССР В 1964 ГОДУ

На латышском языке

Vija Lāča Latv. PSR
Valsts bibliotēka

~~66~~ 80.444

0308078765

Par izdevumu atbild Z. Eglīte

PRIEKŠVārds

Pārskatā raksturots republikas masu bibliotēku darbs 1964. gadā. Bibliotēku galvenais uzdevums bija PSKP XXII kongresa lēmumu un partijas Programmas aktīva propaganda, PSKP CK un LKP CK plēnumu, PSRS Augstākās Padomes sestā sasaukuma ceturtais sesijas materiālu popularizēšana. Bibliotēku darba virzienu tāpat kā iepriekšējos gados noteica PSKP CK 1959. gada lēmums «Par bibliotēku darba stāvokli un pasākumiem tā uzlabošanā» un Latvijas PSR Kultūras ministrijas kolēģijas lēmumi par tā izpildi republikas bibliotēkās. Atbilstoši šiem lēmumiem vērtēts masu bibliotēku darbs, analizēta fondu komplektēšana, lasītāju apkalpošana un literatūras propaganda, darbs ar aktīvu.

1964. gadā republikā darbojās 896 Kultūras ministrijas masu bibliotēkas ar 9336,3 tūkst. vienību lielu fondu un 572,6 tūkst. lasītājiem, kam izsniegts 14924,8 tūkst. bibliotekāro vienību. Ievērojot atsevišķu bibliotēku tipu īpatnības, materiāls izkārtots šādās galvenajās nodaļās:

I. Rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkas.

II. Ciemu bibliotēkas.

III. Bērnu bibliotēkas.

Nodaļā «Metodiskais darbs un kvalifikācijas celšanas pasākumi» aplūkoti rajonu, pilsētu un bērnu bibliotēku atsevišķi raksturīgākie metodiskā darba paņēmieni.

Ciemo bibliotēku darbs ar bērniem apskatīts nodaļā «Ciemo bibliotēkas».

Pielikumā Latvijas PSR Kultūras ministrijas masu bibliotēku darba rādītāji.

Pārskats sastādīts, izmantojot statistiskās gada atskaites, paskaidrojumus un informācijas pie gada atskaitēm, Valsts bibliotēkas metodiķu ziņojumus, kā arī citus materiālus par bibliotēku darbu.

Pārskatu sastādījušas C. Caune, Z. Eglīte, M. Gjača, D. Holšteine un I. Novika.

UNRECORDED

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

I. RAJONU, PILSĒTU UN PILSĒTCIEMATU BIBLIOTĒKAS

I. IEDZIVOTĀJU BIBLIOTĒKĀRĀ APKALPOŠANA

Bibliotēku tīkls. 1964. gadā republikā darbojās 21 rajona un 109 pilsētu un pilsētciematu bibliotēkas. Salīdzinot ar 1963. gadu, bibliotēku skaits palicis gandrīz bez izmaiņām: atvērta 1 bibliotēka Rīgā (38. pilsētas bibliotēka Jaunmīlgrāvī). Ne daudz mainījies bibliotēku izvietojums, ko rada nepieciešamība tuvināt bibliotēkas jaunajiem dzīvojamo ēku kvartāliem, kā arī bibliotēku pārvietošana jaunās, piemērotās telpās. Piemēram, Rīgas 27. bibliotēka tagad atrodas Juglas dzīvojamo namu masīvā, 1964. gadā jaunas telpas ieguva Ludzas un Kuldīgas rajonu bibliotēkas, Limbažu pilsētas, Rīgas 29. bibliotēka u. c.

Noteikta loma iedzīvotāju bibliotekārājā apkalpošanā ir **pārvietojamām bibliotekām**. Tās nostiprinās kā atbalsta punkti darbam mikrorajonā. Palielinājies gan stacionāro bibliotēku skaits, kurām ir pārvietojamās bibliotēkas, gan arī pēdējo kopskaits: 1964. gadā 21 rajona un 99 pilsētu un pilsētciematu bibliotekām pavisam kopā bija 954 pārvietojamās bibliotēkas, t. i., par 80 vairāk nekā 1963. gadā. Daudzās pārvietojamās bibliotekās komplektēta dažādu nozaru literatūra (Krāslavas rajona bibliotēkas, Rīgas raj. Saulkrastu pilsētciemata, Madonas raj. Varakļānu pils., Talsu raj, Piltenes pils., Dobeles raj. Elejas pilsētciemata u. c. bibliotēku pārvietojamās bibliotekās), pievērsta uzmanība literatūras propagandai, rīkojot arī masu pasākumus (vairākās Rīgas — Centrālās, 7., 18., 32., Tukuma rajona u. c. bibliotēku pārvietojamās bibliotekās). Labi strādājušas, piemēram, Cēsu rajona bibliotēkas pārvietojamās bibliotēkas, kas organizētas iestādēs, uzņēmumos, rūpnīcās. Lielākā no tām ir Lodes drenu rūpnīcā, kur gadā 185 lasītājiem izsniegts 3060 grāmatu. Paplašinājies un uzlabojies Valmieras rajona Rūjienas, Mazsalacas pilsētu, Alojās, Salacgrīvas, Ainažu pilsētciematu bibliotēku pārvietojamo bibliotēku darbs. Labi strādājušas arī daudzas citas pārvietojamās bibliotēkas.

Aplūkojot pārvietojamo bibliotēku darbu, pozitīvi vērtējams tas, ka rajona pakļautības pilsētu un pilsētciematu bibliotēkas pārvietojamās bibliotēkas organizē ne tikai savas pilsētas vai ciemata teritorijā, bet arī tuvākajos kolhozos un padomju saimniecībās. Tā panākta labāka tuvāko lauku iedzīvotāju apkalpošana, kā arī palielināta fondu apgrozība. Piemēram, Kandavas pilsētas bibliotēkai ir pārvietojamās bibliotēkas l/a «Abava» 1., 3., 4. brigādē un l/a «Komūna»; Subatas pilsētas bibliotēkai — l/a «Padomju ceļš»; Elejas pilsētciemata bibliotēkai — Elejas padomju saimniecības «Vanagu» fermā; Bēnes pilsētciemata bibliotēkai — Imanta Sudmaļa kolhozā u. c.

Lai uzlabotu pārvietojamo bibliotēku darbu, tā vadītājiem vairākas pilsētu un rajonu (Rīgas 5., 18., 24., Bauskas, Talsu rajonu u. c.) bibliotēkas organizējušas seminārus, kuros aplūkotī dažādi bibliotēku darba jautājumi — literatūras komplektēšana un propaganda, lasītāju apkalpošana, pārvietojamo bibliotēku darba tehnika u. c.

Vērtējot pārvietojamo bibliotēku darbu, vēl jāatzīmē tie paši trūkumi, kas bija 1963. gadā:

1) Ne visās pārvietojamās bibliotēkās komplektēta literatūra dažādās zinātņu nozarēs (Ogres rajona bibliotēkas pārvietojamās bibliotēkās un citur).

2) Pasivitāte jaunu lasītāju iesaistīšanā (piemēram, Rīgas 14. bibliotēkas izsniegšanas punktā fabrikā «Centība» ir tikai 15 lasītāju, lai gan šai fabrikā ir ap 200 strādnieku).

3) Maz uzmanības pievērsts literatūras propagandai, vēl arvien netiek veikts individuālais darbs ar lasītājiem (Gulbenes rajona bibliotēkas pārvietojamās bibliotēkās).

2. LASITĀJU APKALPOŠANA. LITERATŪRAS PROPAGANDA. MASU DARBS.

Lasītāju skaits un literatūras izsniegums. Salīdzinot ar 1963. gadu, lasītāju kop skaits palielinājies gan rajonu, gan pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās kopā par 7,2 tūkstošiem.

	Lasītāju skaits (tūkstošos)		
	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
Rajonu bibliotēkās	37,6	38,0	+0,4
Pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās	218,6	225,4	+6,8
Kopā:	256,2	263,4	+7,2

Rūpīga literatūras propagandas darba rezultātā daudzās bibliotēkās lasītāju skaits ievērojami palielinājies, piemēram,

Rīgas Centrālajā bibliotēkā par	2159,
„ 27. „ „	2100,
„ 7. „ „	1679,
„ 14. „ „	995

Lasītāju skaita pieaugumu sekmējusi vairāku bibliotēku iekārtošana piemērotās telpās.

Kaut gan 1964. gadā katrā bibliotēkā caurmērā lasītāju ir par 40 vairāk nekā 1963. gadā, taču atsevišķās bibliotēkās lasītāju skaits ir pat samazinājies, piemēram,

Jūrmalas	1. bibliotēkā par	691,
Jelgavas	3. „ „	426,
Daugavpils	3. „ „	423,
Tukuma raj. Kandavas	„ „	415,
Jelgavas	1. „ „	406,
Ogres raj. Jaunjelgavas	„ „	318,
Jūrmalas	5. „ „	205,

kā arī Talsu, Tukuma, Valmieras, Preiļu, Daugavpils rajonu u. c. bibliotēkās.

Izskaidrojot lasītāju skaita samazināšanos, bibliotēku vadītāji min dažādus iemeslus: bibliotēkas ilgāku laiku bijušas slēgtas telpu remonta dēļ (Tukuma rajona, Kandavas pilsētas, Ventspils 2. u. c.), sakarā ar bibliotēkas iekārtošanu jaunās telpās (Ludzas rajona bibliotēka), fondu pārbaudi un darbinieku maiņu (Pļaviņu 2., Jūrmalas 1., Rīgas 9. u. c. bibliotēkas).

Vairāku bibliotēku (Liepājas raj. Priekules, Ludzas raj. Kārnavas, Madonas raj. Lubānas u. c.) paskaidrojumos kā iemesls lasītāju skaita samazinājumam minēta lasītāju pārreģistrācija 1964. gadā. Tas liek domāt, ka dažās bibliotēkās ir nepareiza uzskaitē — pārreģistrējot lasītājus ik pa diviem gadiem, otrā gadā par lasītājiem uzskaitīti arī tie, kas pirmajā gadā reģistrēti, bet otrajā gadā bibliotēku nav apmeklējuši.

Tomēr vairākos gadījumos iemesls lasītāju skaita samazinājumam ir nepietiekama uzmanība jaunu lasītāju iesaistīšanai un esošā lasītāju skaita saglabāšanai (Jelgavas 3., Daugavpils 3., Jaunjelgavas pilsētas u. c. bibliotēkās).

Kopējais literatūras izsniegums 1964. gadā rajonu bibliotēkās palielinājies par 45,5 tūkstošiem, bet pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās samazinājies par 86,2 tūkstošiem.

	Literatūras izsniegums (tūkstošos)				
	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.	Aggro- zība 1964. g.	Lasā- mība 1964. g.
Rajonu bibliotēkās	1214,0	1259,5	+45,5	1,95	33,1
Pilsētu un pilsēt- ciematu bibliotē- kās	6964,3	6878,1	-86,2	2,1	30,5
Kopā:	8178,3	8137,6	-40,7	2,1	30,9

Vidējais literatūras izsniegums 1964. gadā caurmērā uz vienu rajona bibliotēku palielinājies par 2,2 tūkst. vienību, bet pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās samazinājies par 1,4 tūkst. vienībām.

Kā literatūras izsnieguma samazināšanās iemeslus bibliotēkas uzrāda tos pašus, kuru dēļ samazinājies lasītāju skaits, kā arī to, ka tika ierobežots izsniegto grāmatu skaits vienam lasītājam (Rīgas bibliotēkās), par izsniegumu neuzskaitīja grāmatu pagarinājumus, kas 1963. gadā daļēji vēl tika darīts.

Tomēr galvenais izsnieguma samazināšanās iemesls ir atsevišķu pilsētu un pilsētciematu bibliotēku (Rīgas 4., 25., Jūrmalas 1., 3., Jaunjelgavas pilsētas, Elejas pilsētciemata u. c.) zināma pasivitāte literatūras propagandā gan individuālajā, gan masu darbā.

Lasītāju iesaistīšana un bibliotēkas propaganda. Turpinot darbu lasītāju iesaistīšanā, 1964. gadā tas vairāk veikts iedzīvotāju darba vietās. Tāpat kā iepriekšējos gados izmantota prese, radio, daudz palīdzējuši aktīvisti. Bibliotekāri apmeklēja sava mikrorajona iestādes un uzņēmumus, kur stāstīja par literatūras fondu, bibliotēkas darba laiku un uzaicināja strādājošos aktīvi izmantot bibliotēkas. Šai nolūkā izlikti arī paziņojumi veikalos, ēdnīcās, pasta nodaļās un citur, sevišķi jaunceltnu rajonos.

Lai tuvinātu grāmatu strādājošiem, literatūras propaganda daudz veikta ārpus bibliotēkas — uzņēmumos, rūpnīcās, kinoteātros u. c., kur iekārtotas izstādes un nolasīti apskati. Tā strādājušas Rīgas, Liepājas, Saldus, Jēkabpils bibliotēkas. Arī bibliotēkās veiksmīgi organizētie pasākumi sekmējuši lasītāju iesaistīšanu. Kā tāds pasākums jāmin jauno grāmatu dienas Piemēram, Liepājas 2. bibliotēka organizējusi 25 jauno grāmatu dienas. Arī lasītāju skaits Liepājas 2. bibliotēkā palielinājies par 365 lasītājiem.

Rīgas pilsētas bibliotēkas turpinājušas nopietnu darbu mika

rorajonos, organizējot iestāžu, uzņēmumu, rūpniecību pārstāvju un bibliotekāru sanāksmes, izdarot aptaujas, lai noskaidrotu, kāda tur strādājošo bibliotekārā apkalpošana, un, kur nepieciešams, organizētu pārvietojamās bibliotēkas. Tā Rīgas Centrālajā, 7., 15., 16., 24. un citās bibliotēkās, kur šis darbs veikts aktīvi, palielinājies lasītāju skaits, gūti zināmi panākumi sadarbībā ar sava mikrorajona iestādēm un uzņēmumiem.

Tomēr daļa bibliotēku pietiekami neveltī uzmanību lasītāju iesaistīšanai un bibliotēkas propagandai (Daugavpils 3., Jūrmalas 5., Kārsavas pilsētas u. c. bibliotēkas).

Vēl joprojām nav panākta visu sistēmu masu bibliotēku darba koordinācija mikrorajona iedzīvotāju bibliotekārajā apkalpošanā.

Lai uzlabotu **individuālo darbu ar lasītājiem** un veiktu diferenciētu apkalpošanu, rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās izdalītas grupas. Galvenā uzmanība tiek veltīta jaunatnes grupai. Daļa bibliotēku jau vairākus gadus veic intensīvu darbu jaunatnes lasīšanas vadībā. Piemēram, Rīgas Centrālā, Rīgas 10. bibliotēka, Cēsu rajona bibliotēka, Valkas rajona Apes bibliotēka, Gulbenes rajona Alūksnes pilsētas bibliotēka un citas. Šo darbu 1964. g. aktivizējušas arī daudzas citas bibliotēkas. Piemēram, Rīgas rajona bibliotēka izvirzījusi abonementā divas grupas: a) jauniešus, kas strādā un mācās, b) jauniešus, kas strādā un nemācās. Bibliotēkas darbinieki izdarīja lasītāju formulāru analīzi, kas parādīja, ka jaunieši, kuri strādā un nemācās, nepietiekami lasa sabiedriski politisko literatūru. Pēc analīzes aktivizēja šīs literatūras propagandu individuāli abonementā. Uzsākts darbs jaunatnes grupas apkalpošanā Rēzeknes, Kuldīgas, Gulbenes un Valkas rajona bibliotēkās, Daugavpils 3., Liepājas 3., Rīgas 30. bibliotēkā u. c. Ja iepriekšējos gados individuāli popularizēta galvenokārt sabiedriski politiskā un mākslas literatūra, tad 1964. gadā daudzas bibliotēkas sniegušas palīdzību masu profesiju strādniekiem aroda zināšanu apgūvē. Piemēram, Rīgas rajona Siguldas pilsētas bibliotēka analizēja celtnieku, šoferu, virpotāju un galdnieku lasītāju formulārus. Pēc analīzes sastādīja individuālus lasīšanas plānus. Jekabpils rajona bibliotēka jaunajiem strādniekiem lasīšanas plānos, ko ielīmē lasītāja formulārā, uzrāda literatūru viņu specialitātē. Bibliotēkā iekārtots tehnikas literatūras stūrītis «Strādniekam profesijas izvēlei un kvalifikācijas celšanai», kur sakārtota literatūra 12 masu profesijām. Daugavpils 3. bibliotēka strādājo-

šās jaunatnes grupai iekārtojusi tematisku plauktu, kur novieto literatūru jaunajiem elektriķiem, virpotājiem un metinātājiem.

Otra iezīme darbā ar jaunatni bija pastiprināta daiļliteratūras propaganda gan individuālajā, gan masu darbā, sakarā ar Vissavienības lasītāju konferenci «Jaunais varonis padomju literatūrā». Abonementu darbinieki sniedza jaunajiem lasītājiem individuālas un kolektīvas konsultācijas par labāko padomju literatūru, palīdzēja daiļdarbu izraudzīšanā, sastādīja individuālos lasīšanas plānus, kuros uzrādīja daiļliteratūru un literatūrzinātniskas grāmatas, kā arī sabiedriski politisko literatūru. Tā Rīgas 21. un 25. bibliotēka sastādīja šādus lasīšanas plānus: «Mēs komunismu ceļam, mums komunismā dzīvot», «Mēs — jaunie zemes saimnieki», «Korčagina audzēkņi».

Lai iepazītu jauno lasītāju intereses, konferences laikā Rīgas Centrālā, 5., 15., 30. un citas Rīgas un Bauskas rajonu bibliotēkas analizēja jauno lasītāju formulārus un organizēja aptauju ar anketām. Analīzē noskaidrojās, ka jaunieši visvairāk lasa daiļliteratūru. Pirmajā vietā ir padomju autori: V. Lācis, I. Indrāne, Z. Skujiņš, N. Ostrovskis, A. Fadejevs, M. Solohovs, K. Simonovs u. c. Jaunie lasītāji interesējās ne tikai par prozu, bet arī par dzeju.

Kā labāko paņēmieni individuālajā darbā bibliotēkas atzinušas sarunu ar lasītāju, iepriekš izraudzītas literatūras piedāvāšanu, pārrunas par izlasīto. Piemēram, Cēsu rajona bibliotēka lielu uzmanību velta darbam ar katru lasītāju atsevišķi. Bibliotēkas darbinieki uzskata, ka sabiedriski politisko grāmatu un citu nozaru literatūras izsniegumu ir izdevies palielināt, izmantojot individuālās pārrunas ar lasītājiem. Sabiedriski politiskās literatūras izsniegums Cēsu rajona bibliotēkā 1964. gadā pieaudzis par 7492 vienībām, pie kam zinātniskās literatūras izsniegums ir lielāks tajās dienās, kad abonementa darbinieki darbam labi sagatavojušies, izraudzījuši grāmatas izsniegšanai un ar tām rūpīgi iepazīnušies.

Jauniešu mērķtiecīgu lasīšanu sekmēja arī literatūras izstādes, ieteicamās literatūras saraksti, lasīšanas plāni un kartotēkas. Piemēram, Alūksnes pilsētas bibliotēkā jaunatnes grupai iekārtotas šādas izstādes: «Ko tu zini par viņu dzīvi un darbiem?» (par ievērojamu cilvēku dzīvi), «Tev dzimtā zeme paver ceļu brīvi, sāk gaitu tā, lai nepieviltu dzīvi» (par profesijas

izvēli), «To dienu slava nezudīs» (par Lielo Tēvijas karu), «Patiesība par reliģiju», «Nodarbosimies ar sportu» u. c. No izstādes «Patiesība par reliģiju» katru dienu izsniegtas 2—5 grāmatas.

Rīgas 30. bibliotēka abonementā jaunajiem lasītājiem sastādīja 8 ieteicamās literatūras sarakstus, pēc kuriem lasīja 38 lasītāji. Rīgas 7. bibliotēka grāmatu beigās ievieto literatūras sarakstus «Ko lasīt tālāk?» un «Ko lasīt par šo grāmatu?».

Atsevišķas lielo pilsētu bibliotēkas uzmanību veltījušas arī citu lasītāju grupu diferencētai apkalpošanai. Piemēram, Rīgas 2. bibliotēka izlases veidā analizēja 20 masu profesiju strādnieku (ar nepilnu vidējo izglītību) un 20 mājsaimnieču formulārus. Izrādījās, ka mājsaimnieču vairums lasa tikai daiļliteratūru: no 328 izlasītajām grāmatām 252 ir daiļliteratūra, 34 — sabiedriski politiskās un 22 — mākslas grāmatas. Masu profesiju strādniekiem no 482 grāmatām 362 bija daiļliteratūra, 31 sabiedriski politiskā, 15 dabzinātņu, 20 — mākslas grāmatas, bet tikai 11 vienības tehnikas literatūras. Abām grupām sastādīja ieteicamās literatūras sarakstus, iekārtoja literatūras izstāžu ciklus, kā arī aktivizēja literatūras propagandu individuālajā darbā.

Individuālajai lasīšanas vadībai citās bibliotēkas nodaļās jābūt tikpat mērķtiecīgai kā abonementā. Tāpēc dažas pilsētu bibliotēkas aktivizējušas individuālo darbu lasītāvās (Rīgas 4., 13., 18., Jūrmalas 3. u. c.).

Tā Rīgas 13. bibliotēkas lasītava daļu lasītāju regulāri informēja par jaunaņemtajiem žurnāliem un interesantākajiem rakstiem. Jauniešus individuāli iepazīstināja ar tematiskajām žurnālu izstādēm, kur nozīmīgākajiem rakstiem bija pievienotas anotācijas. Šī darba rezultātā jaunieši sāka vairāk izmantot žurnālus «Молодой коммунист», «Смена», «Zinātne un Tehnika», «Ровесник» u. c. Jūrmalas 3. bibliotēkas lasītavā tūlīt pēc kandidātu izvirzīšanas Čeņina prēmijas saņemšanai daiļliteratūrā iekārtoja literatūras izstādi. Darbinieki stāstīja lasītājiem par eksponētajiem daiļdarbiem, ieteica literatūru par šiem darbiem.

Vairākas Rīgas pilsētas bibliotēkas (10., 15. u. c.) uzsāka darbu lasītāju atsauksmju vākšanā, kas sekmē daiļdarbu labāku izpratni un lasīšanas kultūras izkopšanu. Rīgas 10. bibliotēka sastādīja jautājumu lapas, kas ierosina lasītājus rakstīt atsauksmes. Uzrakstītās atsauksmes sakopoja albumā, bet interesantākās publicēja īpašā biļetenā. Rīgas 15. bibliotēka vāc atsauksmes no jauniešiem par tematu «Kā grā-

mata man palīdzēja dzīvē un darbā». Abonementā komplektēta tematiska galda kaste «Par daiļrades likumiem».

Turpmāk rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkām individuālajam darbam un diferencētai lasītāju apkalpošanai jāvelti vēl lielāka uzmanība. Pirmkārt, šo darbu gan aktīvi uzsākuši abonementi, turpreti lasitavās, filiālēs un izsniegšanas punktos individuālai lasīšanas vadībai ne visas bibliotēkas vēlti vajadzīgo uzmanību. Otrkārt, uzlabota jaunatnes grupas apkalpošana, aktivizējies darbs ar masu profesiju strādniekiem, bet nepietiekamu palīdzību literatūras izraudzīšanā saņem propagandisti, lasītāji, kas mācās politiskās izglītības tīklā, zinību biedrības lektori, tautas universitāšu klausītāji, pedagogi, komjaunatnes un pionieru darba aktīvistu, vecāki, mākslinieciskās pašdarbības dalībnieki. Treškārt, individuālajā darbā ar lasītājiem vienlīdz intensīvi netiek izmantotas dažādas darba formas abonementā un lasītavā, piemēram, izstāžu ciklu brīvas pieejas plauktos, kur atbilstoši lasītāju interesēm izvietota literatūra, iepriekšējā grāmatu sagatavošana sarunai ar lasītājiem, iepazīstināšana ar ieteicamās literatūras sarakstiem un lasīšanas plāniem, katalogiem un kartotēkām.

1964. gadā bibliotēkas veikušas plašu un interesantu **masu darbu**. Sevišķi tas sakāms par rajonu bibliotēkām, kuru masu darbā popularizēta dažādu nozaru literatūra, izmantojot daudzveidīgas propagandas formas. Tas arī sekmēja literatūras izsnieguma pieaugumu rajonu bibliotēkās.

Masu pasākumu un izstāžu skaits

	Masu pasākumi		Izstādes	
	1963. g.	1964. g.	1963. g.	1964. g.
Rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās kopā	4009	4360	7798	8352

Masu darbā raksturīgas šādas jaunas iezīmes:

1) Ar literatūras propagandas pasākumiem bibliotēkas pratušas atsaukties uz nozīmīgiem notikumiem republikas sabiedriski politiskajā un kultūras dzīvē. Bibliotēkas piedalījās Padomju Latvijas 25. gadadienai veltītajā kultūras un izglītības iestāžu skatē. Sagaidot Padomju Latvijas 25. gadadienu un Tautas dzejnieka J. Raiņa 100 gadu jubileju, daudzi pasākumi organizēti jau aizvadītajā gadā. Piemēram, Cēsu rajona bibliotēka

iekārtota izstāde «Padomju Latvijai 25 gadi», Saldus rajona bibliotēkā noticis konkurss «Gadsimta ceturksni brāļu saimē». Kuldīgas rajona bibliotēkā noorganizēts konkurss «Ko jūs zināt par Tautas dzejnieku J. Raini?», plašu literāru vakaru par Raina dzīvi un darbību ar pašdarbības mākslinieku piedalīšanos sarīkoja Kokneses pilsētcietmata bibliotēka. J. Rainim veltītas literatūras izstādes iekārtotas Rīgas, Ventspils, Jūrmalas un citu pilsētu bibliotēkās.

2) Organizējot lielus masu pasākumus, sadarbojas netikai bibliotēka, kultūras nams, klubs, kinoteātris, bet spēkus apvieno arī vairākas bibliotēkas. Tā Rīgā Pārdaugavas bibliotēkas (2., 7. un 17. bibliotēka) kopīgi organizēja E. Līva grāmatas «Kapteinis Nulle» un tāda paša nosaukuma filmas apspriešanu. Pasākumā piedalījās grāmatas autors, filmas aktieri un režisori. Vakara piedalījās vairāk nekā četri simti apmeklētāju. Jelgavas Zinātniskā bibliotēka, pilsētas masu bibliotēkas un kultūras nams organizēja V. Šekspīra 400 gadu jubilejas vakaru, disputus par S. Ļvova grāmatu «Glābiet mūsu dvēseles!» un N. Jevdokimova «Grēciniece». Rīgas 3. un 13. bibliotēka organizēja mutvārdu žurnālus un tematiskus vakarus Miera parkā.

Visbiežāk izmantotās masu darba formas ir neklātienes konferences, dispuṭi, mutvārdu žurnāli un literāras tiesas. Līdzās šīm formām savu vietu ieņem jauno grāmatu dienas, lasītāju un skatītāju konferences, derīgo padomu stundas, uzskatāmajā grāmatu propagandā — izstāžu cikli un literatūras apskates. Jauno grāmatu dienas kā vairāku pasākumu kompleksu ar labiem panākumiem izmanto Liepājas 2. bibliotēka. Jauno grāmatu dienās lasītāji tiek ar Liepājas teātra māksliniekiem un pilsētas pašdarbniekiem, noklausās grāmatu apskatus, kā arī saņem individuālu informāciju par literatūru. Jauno grāmatu dienas rīko Madonas, Valkas, Saldus raj., Limbažu, Apes, Strenču u. c. pilsētu bibliotēkas. Populāras kļuvušas lasītāju un skatītāju konferences. Piemēram, Smiltenes pilsētas bibliotēka kopā ar kinoteātri sarīkoja 4 konferences, Valkas rajona bibliotēka — 3. Lasītāju un skatītāju konferences organizējušas Rīgas, Ventspils, Jelgavas un citas bibliotēkas. Konferences pārrunātas šādas grāmatas: L. Ļeonova «Krievzemes mežs», J. Bondareva «Klusums», G. Nikolajevs «Kauja ceļā», V. Aksjonova «Kolēģi», K. Simonova «Dzīvie un mirušie» E. Līva «Kapteinis Nulle», kā arī filmas ar tādu pašu nosaukumu. Iedarbīgs pasākums, kur parasti pulcējas lasītāji ar kopīgām interesēm, ir derīgo padomu stundas. So masu

darba formu izmantojušas rajonu un pilsētciematu bibliotēkas. Piemēram, Saulkrastu bibliotēkā notika 6 derīgo padomu stundas, kurās piedalījās ar konsultācijām dažādu nozaru speciālisti — medicīnas jautājumos — ārsti, par audzināšanu — pedagogi, puķkopībā un košumkrūmu audzēšanā — dārznieki. Par katru derīgo padomu stundas tematu bibliotekāri nolasi ja bibliogrāfiskus apskatus. Lielvārdes pilsētciemata bibliotēka derīgo padomu stundas «Ķīmija lopkopībai», «Par mūsu republikas labāko slaucēju pieredzi», «Ķīmija lopbarības sagatavošanā» organizējusi lopkopēm fermās kolhozā «Lāčplēsis». Derīgo padomu stundas rikoja arī Jēkabpils, Kuldīgas rajonu un citas bibliotēkas.

Lielo pilsētu bibliotēkas uzmanību veltījušas uzskatāmajai grāmatu propagandai. Ar labām sekmēm izmantotas nelielas literatūras izstādes brīvas pieejas plauktos, atsevišķu tematisku izstāžu cikli un plašas izstādes — literatūras apskates. Izstāžu ciklus regulāri rīko daudz Rīgas bibliotēkas. Tā Rīgas Centrālajā bibliotēkā 1964. gadā bija šādi literatūras izstāžu cikli: «Padomju Latvija mūžos lai dzīvo», «Padomju dzīves atspoguļojums daiļliteratūrā», «Jaunajiem speciālistiem» u. c.

Darbs ar **sabiedriski politisko literatūru** rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās 1964. gadā ir uzlabojies. Palielinājies sabiedriski politiskās literatūras izsniegums.

	Sabiedriski polit. literatūras izsniegums (tūkstošos)		Izmaiņas (tūkst.)	Apgrozība	% no kopējā izsnieguma
	1963. g.	1964. g.			
Rajonu bibliotēkās	138,3	149,5	+11,2	1,1	11
Pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās	839,6	852,8	+13,2	1,3	10

Sabiedriski politisko grāmatu popularizēšana aktivizēta gan individuālajā, gan masu darbā. Piemēram, intensīva individuālā un masu darba rezultātā Madonas rajona bibliotēkā sabiedriski politiskās literatūras izsniegums ir 17% no kopējā izsnieguma, Apes bibliotēkā — 17%, Rīgas 2. bibliotēkas abonementā — 16%. Rīgas 3., 5., 18., Jūrmalas 4. bibliotēkā — 15%, Rīgas 15., 30. — 13%.

Sabiedriski politiskās literatūras propagandu pozitīvi ietekmēja kvalitatīvas pārmaiņas šīs literatūras sastāvā bibliotēkās. Pēdējos gados no fondiem izņemta novecojusī literatūra, tās vietā iegādātas jaunas aktuālas grāmatas par komunisma celtniecību Padomju Savienībā dažādās nozarēs PSKP XXII kongresa lēmumu gaismā un saskaņā ar partijas programmas uzdevumiem, par PSKP, LKP vēsturi, izcilu revolucionāru dzīvi un darbību, par komunistisko audzināšanu un komunistisko morāli, par tautu nacionālās atbrīvošanās kustību, jaunajām neatkarīgajām zemēm Āfrikā, tautu revolucionāro kustību Latīņamerikas zemēs u. c.

Piemēram, Ludzas rajona bibliotēkā sabiedriski politiskās literatūras izsniegums gadā pieaudzis par 1.191 vienību. Kā vienu no sekmju faktoriem bibliotēkas darbinieki min sabiedriski politiskās literatūras fonda ievērojamu papildinājumu ar jaunāko literatūru. Piemēram, 1964. gadā iepirkta 741 sabiedriski politiskā grāmata.

Sabiedriski politiskās literatūras propagandā kā galvenie izvirzīti temati PSKP XXII kongresa, PSKP CK un LKP ČK plēnumu, PSRS Augstākās Padomes sestā sasaukuma ceturtās sesijas lēmumu izskaidrošanai iedzīvotājiem. Sakarā ar partijas un valdības lēmumiem iekārtotas izstādes «Partija — ceļvedis drošs» (Saldus rajona bibliotēkā), «Tautas labklājība — augstākais likums» (Cēsu rajona bibliotēkā), «Kīmijs tautsaimniecībai» (Jūrmalas 1. bibliotēkā), nolasīti apskati: «PSKP CK decembra plēnuma lēmumi dzīvē», «Dižie plāni kļūst par īstenību» (Valkas rajona bibliotēkā), sarīkots tematisks vakars «Cilvēka tagadnes un nākotnes skaistums» (Lielvārdes ciemata bibliotēkā), organizēts mutvārdu žurnāls «Reportāža no XXI gadsimta» (Rīgas 7. bibliotēkā), izveidota kartotēka «PSKP CK plēnumu lēmumus dzīvē» (Saulkrastu pilsētciemata bibliotēkā), kā arī veikti citi individuālā un masu darba pasākumi.

Tāpat kā iepriekšējos gados arī 1964. gadā bibliotēkas lielu uzmanību veltīja komunistiskās morāles principu popularizēšanai un jaunatnes komunistiskajai audzināšanai. Arī literatūras propagandas formas ir līdzšinējās. Tomēr redzama tendence organizēt pārdomātus pasākumu ciklus, līdz ar to literatūras popularizēšana kļūst mērķtīcīgāka. Piemēram, Liepājas Zinātniskā bibliotēka rīkoja tematisku vakaru ciklu «No morāles kodeksa». Notika vakari:

«Par draudzību un milestību», «Kādai jābūt padomju ģimeinei», «Tautu draudzība — varens spēks» «Pazaudētā sirdsapziņa», «Darbs — goda lieta».

Morāles kodeksa principiem veltītu izstāžu ciklu iekārtoja Ludzas rajona bibliotēka. Populārākās izstādes bija «Ikviens sabiedrībai, sabiedrība katram» un «Mans un mūsu». Rēzeknes pilsētas bibliotēkas bibliogrāfisko apskatu ciklā par morāles kodeksa tematiem ietilpa šādi apskati: «Mūsu laikabiedrs — padomju cilvēks», «Sadzīve nav personīga lieta», «Kas ir mītpilsonība?». Sabiedriski politiskās literatūras propagandā kā raksturīga iezīme jāuzskata temati, kas veltīti vēsturiskiem notikumiem, mūsu Dzimtenes varonīgajai pagātnei un revolucionārajām tradīcijām. Šis literatūras popularizēšanai ir liela nozīme padomju patriotisma jūtu nostiprināšanā. Pievēršanās revolucionārajai pagātnei izskaidrojama ar nozīmīgām jubilejām: Uzvaras dienas 20 gadu atceri, Padomju Latvijas 25. gadskārtu, kā arī ar LĻKJS 45. gadadienu. Literatūra par šiem tematiem popularizēta tematiskos vakaros, mutvārdu žurnālos, apskatos un pārrunās, lasītāju tikšanās reizēs ar revolucionārajiem cīnītājiem un vēsturisko notikumu lieciniekiem, kā arī individuālajā darbā ar lasītājiem. Piemēram, tematiskus vakarus «Viņi cīnījās par komunismu» un «Rīga vakar, šodien, rīt» organizēja Rīgas Centrālā bibliotēka, vakaru «Latvijas komjaunatne» — Ludzas rajona bibliotēka, «Komjaunatnes cīņu un uzvaru ceļš» — Rīgas 3. bibliotēka, «Varonības spožums atmirdz gadiem pāri» — Pļaviņu 1. bibliotēka, tikšanos ar Rīgas atbrīvotājiem no hitleriskajiem iebrucējiem — Rīgas 18. bibliotēka, izstādi «Revolucionārā Jelgava» — Jelgavas Zinātniskā bibliotēka, mutvārdu žurnālu «Tērauda sirdi toreiz prasīja laiks» — Baldones ciemata bibliotēka u. c. Šie pasākumi organizēti ciešā sadarbībā ar sabiedriskām organizācijām, kopīgi ar kultūras namiem, klubiem, kinoteātriem un skolām. Tie rosināja bibliotēku novadpētniecisko darbu.

Kaut gan darbs ar sabiedriski politisko literatūru ir visumā uzlabojies, tomēr daļa bibliotēku tam neveltī vajadzīgo uzmanību. Tā Gulbenes rajona un Jelgavas pilsētas 3. bibliotēkā sabiedriski politiskās literatūras izsniegums ir 5% no visa izsnieguma, Skrundas pilsētcieimata bibliotēkā — 6%, Rīgas 8. bibliotēkā — 7%. Darbs ar sabiedriski politisko grāmatu šajās bibliotēkās nav izvērstis individuāli abonementos, jo, piemēram, Gulbenes rajona bibliotēka iekārtoja 25 literatūras izstādes un organizēja citus pasākumus par sabiedriski politiskiem tema-

tiem, bet vajadzīgo rezultātu nebija. Individuālajā darbā sabiedriski politisko literatūru izmanto nepietiekami arī tādēļ, ka daļa bibliotēku darbinieku vēl paši nav dziļi un daudzpusīgi to iepazinuši.

Zinātniski ateistisko un dabzinātņu literatūru bibliotēkas propagandējušas, iekārtojot izstādes, stendus, ateistu stūrīšus un kabinetus, nolasot bibliogrāfiskos apskatus, sastādot ieteicamās literatūras sarakstus un tematiskas kartotēkas.

Populāri 1964. gadā bija pasākumi par tematiem «Kā cilvēks radija dievu?», «Kas ir sektantisms?», «Vai pasaulei bijis sākums un vai tai būs gals?», «Vai ir bijusi Betlēmes zvaigzne?», «Lieldienas izcelšanās», «Rakstnieki pret reliģiju» u. c.

Raksturīgākās masu darba formas ir lasītāju un skatītāju konferences, literāras tiesas, dispuṭi un pārrunas, mutvārdu žurnāli.

Atzinīgi jāvērtē tas, ka bibliotēkas ateistiskajā audzināšanā aizvien vairāk pievēršas kompleksai literatūras propagandai, izmantojot dažādu nozaru literatūru. Tā Madonas rajona Lubānas ciemata bibliotēka iekārtojusi zinātniski ateistisko stūrīti, kur izvietota populāra dabzinātņu literatūra, mākslas grāmatas un daiļliteratūra, kā arī novietots bibliotekārais plakāts «Patiesība par reliģiju». Turpat atrodas arī gleznu reprodukciju izstāde «Reliģija mākslas gaismā». Kopā ar kultūras namu bibliotēka organizēja tematisku vakaru «Zinātne cīņā par cilvēka laimi» un konferenci par S. Ļvova grāmatu «Glābiet mūsu dvēseles». Rēzeknes rajona bibliotēka organizēja pasākumus pēc kompleksā zinātniski ateistiskās propagandas plāna, ko sastādīja kopā ar kultūras namu un lektoru grupu. Tajā paredzēti vairāki interesanti pasākumi: tematiski vakari («Balto torņu ēnā» un «Rakstnieki pret reliģiju»), literatūras izstādes («Ne dievam, bet zinātnei tici», «Visumam nav gala, zinātnei nav robežu», «Jauna uzvara kosmosā»), plakāti («Es atsakos», «Ēnas gaist», «Izlasiet J. Ragauskas grāmatu «Ejiet, misa beigsies»») u. c.

Liela daļa bibliotēku kopā ar ateistu klubiem un padomēm, lektoru grupām, kultūras namiem iekārtoja ateistu stūrīšus un kabinetus, tādējādi radot pamatus dažādu kultūras iestāžu un organizāciju sadarbībai ateistiskajā audzināšanā.

Piemēram, sadarbojoties ar skolu un kultūras namu, ateistiskās propagandas kabinetu iekārtojusi Lielvārdes bibliotēka. Kabinetā izlikti plakāti «Reliģija — opijs tautai», «Par zemes

un dzīvības izcelšanos», laikrakstu izgriezumu mape «No tumsas uz gaismu», ilustratīvi materiāli «Medicīna un reliģija», «Patiesība par reliģiju», kā arī žurnālu un avīžu rakstu kartotēka «Neticiet māņiem». Pastāvīgā zinātniski ateistiskās literatūras izstāde ik mēnesi tiek papildināta ar jaunāko literatūru. No kabinetā izvietotās literatūras 1964. gadā izsniegtas 183 grāmatas. Bez tam Lielvārdes bibliotēka organizējusi tematiskus vakarus «Vai ir dievs?», «Cilvēks, dievs, kosmos», «Zinātnieki atmasko reliģiskos māņus», «Zinātne un reliģija par zemes un dzīvības izcelšanos», mutvārdu žurnālu «Zinātne cīņā pret reliģiju».

Daudzas bibliotēkas sagatavojušas un nolasījušas bibliogrāfiskus apskatus, piem., Jelgavas Zinātniskā bibliotēka — «Kosmos, dievs, cilvēks», «Medicīna un reliģija»; Rīlīģija mūsdienu skatījumā», «Literatūra un māksla apsūdz»; Rēzeknes pilsētas bibliotēka — «Zinātne un reliģija par dzīvības izcelšanos», «Māksla un reliģija»; Daugavpils 3. bibliotēka — «Kosmos, dievs, cilvēks», «Medicīna un reliģija»; Rīgas 3. bibliotēka — «Tumsība un tās kalpi» u. c.

Zinātniski ateistiskajā audzināšanā sekmīgi izmantota daļlīteratūra. Vairākas bibliotēkas organizējušas lasītāju un skatītāju konferences. Piemēram, apspriesta N. Jevdokimova grāmata «Grēciniece» un šī darba ekranizējums (Cēsu un Jēkabpils rajonu bibliotēkās, Pļaviņu 1. un 2., Jelgavas 2. un 3. bibliotēkā u. c.).

Saldus un Balvu rajona, Valkas rajona Smiltenes un Madonas rajona Varakļānu pilsētas bibliotēkas organizējušas literāras tiesas par N. Jevdokimova darbu «Grēciniece», Jelgavas 2. un 3. bibliotēka — disputu par S. Ļvova «Glābiet mūsu dvēseles», Jūrmalas 2. bibliotēka — disputu par J. Raugauska «Ejiet, misa beigusies» u. c. Madonas rajona Ērgļu pilsētciemata bibliotēkā notikusi literārā tiesa par tematu «Es tevi apsūdzu, reliģija».

Vairākās bibliotēkās organizēta tikšanās ar grāmatu autoriem. Balvu rajona un Viļakas pilsētas bibliotēkas noorganizējušas pārrunas par J. Niedres grāmatu «Pamošanās», kur piedalījies arī autors. Saldus un Balvu rajona bibliotēku lasītāji tikušies ar «Zaudēto gadu» autoru B. Zvejsalnieku.

Zinātniski ateistisko propagandu bibliotēkas saistījušas ar padomju tradīciju popularizēšanu. Iekārtoti albumi, tematiskas žurnālu un avīžu rakstu izgriezumu mapes un kartotēkas, izstādes un stendi (Jē-

kabpils, Gulbenes, Cēsu, Talsu u. c. rajonu, Jēkabpils pilsētas, Rēzeknes rajona Maltas pilsētciemata bibliotēkā u. c.).

Zinātniski ateistiskā propaganda individuālajā darbā vēl tiek veikta neorganizēti. Bibliotēku darbinieki ne vienmēr zina lasītāju attieksmes pret reliģiju, literatūru bieži izraugās nepārdomāti. Tikai atsevišķas bibliotēkas šo darbu centušās padarīt mērķtiecīgāku, sastādījušas lasīšanas plānus, ieteicamās literatūras sarakstus, organizējušas individuālās pārrunas (Rēzeknes rajona un Rēzeknes pilsētas, Jelgavas 1., Varakļānu un Zilupes pilsētu, Rīgas 23. u. c.).

Sakarā ar PSKP CK plēnumu lēmumiem bibliotēkas lielu uzmanību veltīja ķīmijas literatūras propagandai. Raksturīgākie pasākumu temati: «Ķīmija mūsu dzīvē», «Ķīmiskās rūpniecības sasniegumi», «Ķīmijas uzvaras gājiens», «Brīnišķās zinātnes pasaule», «Ķīmija kalpo cilvēkam», «Mākslīgās šķiedras», «Plastmasas aizstāj metālu», «Ķīmija lauksaimniecībā», «Ķīmija medicinā» u. c. Piemēram, Madonas rajona Ērgļu pilsētciemata bibliotēka iekārtojusi ķīmijas stūrīti, kur izvietota literatūra, plakāti, tematiskas kartotēkas u. c. materiāli. Jēkabpils rajona bibliotēka organizējusi ķīmijas literatūras propagandas mēnesi. Rīgas 3., Jelgavas Zinātniskā, Talsu rajona Dundagas pilsētciemata bibliotēkas iekārtojušas izstāžu ciklus «Ķīmija — trieciensfronte», «Ķīmijai zaļās ugunis», «Lielā ķīmija ienāk dzīvē».

Organizēti masu pasākumi arī par citu dabzinātņu literatūru. Piemēram, Saldus rajona bibliotēka, atzīmējot Galileo Galileja 400. dzimšanas dienu, iekārtojusi izstādi «No astronomijas vēstures» un organizējusi pārrunas par E. Šēnebeka romānu «Galileo Galilejs». Bez tam bibliotēkā bijušas vēl izstādes «Visuma uzbūve» un «Zeme, tās pagātne un tagadne».

Dabzinātņu literatūras izsniegums rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās kopā, salīdzinot ar 1963. gadu, ir pieaudzis par 9,9 tūkst. vienību.

	Dabzinātņu literatūras izsniegums (tūkstošos)		Izmaiņas (tūkst.)	Apgrūzība	% no kopējā izsnieguma
	1963. g.	1964. g.			
Rajonu bibliotēkās	35,9	35,7	— 0,2	1,5	2
Pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās	218,9	229,0	+10,1	1,8	3

Atsevišķās pilsētu bibliotēkās dabzinātņu literatūras izsniegums ievērojami palielinājies.

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas
Rīgas 10. bibliotēkā	14.223	15.489	+1266
Rīgas 3. „	13.089	14.686	+1597
Rīgas 27. „	5.628	7 170	+1542
Jēkabpils rajona Viesītes pilsētas bibliotēkā	264	1.341	+1077

Turpretī Valmieras rajona Zilākalna pilsētciemata bibliotēka izsniegusi tikai 8 dabzinātņu grāmatas, Ogres rajona Jaunjelgavas pilsētas bibliotēka — 94.

Analizējot zinātniski ateistiskās literatūras propagandas tematiku, jāsecina, ka bibliotēkas vēl maz izmanto dabzinātņu jaunākos sasniegumus iedzīvotāju zinātniski ateistiskajā audzināšanā un zinātniskā pasaules uzskata nostiprināšanā. Nekādi pasākumi nav organizēti par jaunākajiem pētījumiem bioloģijā (bionika, radiobioloģija, biostrāvas), fizikā (Eiņšteinā relativitātes teorija, atomenerģijas izmantošana cilvēku labā), astronomijā (pētījumi par Mēnesi) u. c. Vairāk uzmanības jāveltī zinātniski ateistiskajai propagandai individuālajā darbā.

Tehnikas literatūru bibliotēkas popularizējušas, izmantojot parastās literatūras propagandas formas: izstādes, bibliogrāfiskus apskatus, jautājumu un atbilžu vakarus, mutvārdu žurnālus. Piemēram, Jēkabpils rajona bibliotēka mutvārdu žurnāla lappusēs iepazīstināja lasītājus ar pilsētas celtniecības perspektīvām un demonstrēja filmu «Ražošana un estētika». Rīgas pilsētas 7. bibliotēkā notika jauno radiotehniķu jautājumu un atbilžu vakars, Jelgavas Zinātniskā bibliotēka kopā ar novatoru klubu rikoja vairākus pasākumus šoferiem, virpotājiem, tekstilniekiem un citām profesijām. Bibliotēkas darbinieki nolāsījuši vairākus bibliogrāfiskus apskatus, piemēram, «Jaunākie celtniecības materiāli un jaunākās konstrukcijas celtniecībā», «Zinātniski tehniskā grāmata — palīgs lasītājam». Iekārtotas izstādes: «Ko lasīt virpotājam?», «Par metālu apstrādi», «Tehnikas progress», «Elektroenerģija tehnikas attīstībai» u. c.

Ogres rajona Lielvārdes pilsētciemata bibliotēka organizēja tematisku vakaru «Tehnika un estētika».

1964. gadā tehnikas literatūras izsniegums rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās kopā pieaudzis par 10,4 tūkst. vienību.

	Tehnikas literatūras iz- sniegums (tūkstošos)		Izmaiņas (tūkst.)	Apgro- zība	% no ko- pēja iz- snieguma
	1963. g.	1964. g.			
Rajonu bibliotēkās	78,2	86,8	+8,6	2,9	6
Pilsētu un pilsēt- ciematu bibliotē- kās	483,5	485,3	+1,8	2,4	7

Lielākais tehnikas literatūras izsnieguma pieaugums:

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas
Cēsu rajona bibliotēka	8.189	10.100	+1911
Rīgas 10. bibliotēka	24.667	26.222	+1555
Rīgas 26. " "	17.096	18.330	+1234
Valmieras raj. bibliotēka	7.000	8.124	+1124
Rīgas 3. bibliotēka	20.978	21.961	+ 983

Turpretī Saldus rajona Brocēnu pilsētciemata bibliotēka izsniegusi tikai 165 tehnikas grāmatas, bet Valmieras rajona Zilākalna pilsētciemata bibliotēka — tikai 63.

Uzlabojusies sadarbība ar tehniskajām un arodbiedrību bibliotēkām. Pieaugusi to loma lasītāju apkalpošanā ar tehnikas literatūru. Piemēram, 142 tehniskās bibliotēkas 1964. gadā apkalpojušas 42.348 lasītājus, izsniedzot viņiem 673.898 vienības.

1964. gadā bibliotēku darbinieki labāk iepazīnuši lasītājus un viņu intereses, nostiprinājuši saites ar rūpniecām un uzņēmumiem. To veicināja arī profesiju un profila kartotēku iekārtošana. Darbs ar tehnikas literatūru kļuvis mērķtiecīgāks. Tomēr bibliotēkas maz uzmanības veltījušas literatūras propagandai par aktuālām problēmām un jaunāko tehnikā. Piemēram, neviena bibliotēka nav popularizējusi saratoviešu metodi (par bezdefektu produkcijas ražošanu), vefiešu aicinājumu par augstu produkcijas kvalitāti vai pētījumus par lazeriem.

Lauksaimniecības literatūras propagandai pievērsušās galvenokārt rajonu un pilsētciematu bibliotēkas, kuru apkalpojamā mikrorajonā ir kolhozi vai padomju saimniecības un kuras apkalpo lauksaimniecības darbiniekus.

Tā Rēzeknes rajona bibliotēka kolhozā «Novaja žizņ» iekārtoja pirmrindas pieredzes stūrīti, kur izvietoja literatūru, bibliotekāros plakātus («Ko lasīt slaucējām?», «Mehанизator, izlasi!»).

«Ko lasīt cūkkopjiem?») un citus materiālus. Kopā ar kultūras namu bibliotēka organizēja kultūras dienu. Šī pasākuma mērķis — iepazīstināt lauku ļaudis ar jaunāko literatūru lauksaimniecībā, ekonomikā un daiļliteratūrā. Pasākuma laikā bija iekārtota plaša literatūras izstāde, pie kuras nolasīja bibliogrāfiskus apskatus, kā arī izsniedza grāmatas lasīšanai uz māju. Nobeigumā kultūras dienas dalībnieki noskatījās aģitbrigādes koncertu.

Rajona bibliotēka organizējusi arī divas lauksaimniecības grāmatu pārvietojamās bibliotēkas.

Pļaviņu l. bibliotēka piedalījās savas zonas saimniecību pirmrindnieku vakarā ar mutvārdu žurnālu, grāmatu izstādēm, stendiem, plakātiem un diagrammām. Grāmatu izstāžu temati bija šādi: «Kūziks — vērtīga lopbarības kultūra», «Intensifikācija — lauksaimnieciskās ražošanas kāpinājuma pamats», «Palielināsim ražu, lietojot minerālmēslus». Katrs Pļaviņu l. bibliotēkas lasītājs gadā caurmērā izlasījis gandrīz divas lauksaimniecības grāmatas.

Rajonu un pilsētciematu bibliotēku atsevišķie pasākumi lauksaimniecības literatūras popularizēšanā nav labvēlīgi ietekmējuši šīs literatūras izsniegumu.

Salīdzinot ar 1963. gadu, tas samazinājies par 13,4 tūkstošiem.

Lauksaimniecības literatūras propaganda nav sekmējusi tāpēc, ka bibliotēkas šajā darbā vēl maz aicinājušas palīgā lauksaimniecības speciālistus, ražošanas pārvalžu darbiniekus, Zinību biedrības lektoros, kā arī bibliotēku darbinieki vēl nepietiekami pārzina lauksaimniecības literatūru un lasītāju pieprasījumus, to aktīvi nepopularizē individuālajā darbā.

Lasītāju estētisko audzināšanu veicināja **mākslas grāmatu un daiļliteratūras propaganda**. Darbs ar mākslas literatūru sekmīgāks bija rajonu bibliotēkās. 1963. gadā rajonu bibliotēkas lasītājiem izsniedza 64,5 tūkstoši mākslas grāmatu, bet 1964. gadā — 77,2 tūkstoši. Mākslas literatūras un daiļliteratūras izsniegums rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās kopā nav pieaudzis, tomēr pārmaiņas šīs literatūras propagandā vērojamas. Pēdējos gados, it īpaši 1964. gadā, bibliotēkas lielāku uzmanību veltīja idejiski bagātu un mākslinieciski augstvērtīgu padomju autoru darbu propagandai. Lasītāji tiek iepazīstināti ar daiļdarbiem, kuros attēlota PSRS tautu varonīgā revolucionārā cīņa pagātnē, padomju dzīves īstenība un mūsu laikabiedrs. Tas sevišķi izpaudās Vissavienības jauno lasītāju konferences pasā-

kumos. Piemēram, gandrīz katra masu bibliotēka kopā ar komjaunatnes organizāciju, tautas namu un skolu rikoja N. Ostrovska darbiem veltītu literāru vakaru, lasītāju konferenci, mutvārdu žurnālu vai konkursu. Popularizēti arī pēdējo gadu padomju daiļliteratūras darbi. Tā masu pasākumos vien aplūkoti šādi darbi: K. Simonova «Par kareivjiem nepiedzimst» (lasītāju konferencē Rīgas 17. bibliotēkā), J. Bondareva «Klusums», B. Bednija «Meitenes», V. Aksjonova «Kolēģi» (Rīgas 10. bibliotēkas lasītāju un skatītāju konferencē pēc kinofestivāla, kurā demonstrēti šo darbu ekranizējumi), Č. Aitmatova «Džamila» (polemikā Rēzeknes rajona bibliotēkā), N. Pogodina «Dzintara krelles» (literārā tiesā Talsu rajona bibliotēkā), I. Indrānes «Lazdu laipa» (literārā tiesā Ogres rajona bibliotēkā), Z. Skujiņa «Fornarina» (polemikā Tukuma rajona bibliotēkā), L. Briđakas «Dienas prasa atbildi» (lasītāju konferencē Valkas rajona bibliotēkā), R. Ezeras «Viņas bija trīs» (literārā tiesā Mazsalacas pilsētas bibliotēkā) u. c.

Bibliotēkas vairāk nekā līdz šim uzmanību veltījušas dzejas darbu popularizēšanai. Notikuši dzeju vakari, atsevišķu dzejnieku dzīvei un darbībai veltīti literāri vakari. Piemēram, Liepājas Zinātniskā bibliotēka organizēja literārus vakarus «Jaunākā latviešu padomju dzeja» un «Humors un satīra latviešu padomju dzejā», Daugavpils 3. bibliotēka rikoja padomju dzejas vakaru, kurā piedalījās pilsētas jaunie dzejnieki, Rīgas 5. bibliotēka — J. Grota daiļrades vakaru ar autora piedalīšanos. Dzeja vairāk ieteikta individuālajā darbā, piemēram, Rīgas 32. bibliotēka analizēja lasītāju pieprasījumus pēc dzeju izdevumiem, kā arī popularizēja dzeju individuālajā darbā.

Bibliotēkas organizējušas pasākumus arī citu literatūras žanru propagandai. Piemēram, Jūrmalā 2. bibliotēkā notika lekcija «Doma tiecas nākotnē» par zinātniski fantastisko literatūru, Rīgas 30. bibliotēka rikoja jauno romantiku vakaru, kurā piedalījās zinātniski fantastisko darbu autors V. Mihailovs.

1964. gads bija vairāku ievērojamu literatūras klasiķu jubileju gads: V. Šēkspīra 400 gadu atcere, T. Ševčenko un M. Ļermontova 150 gadu dzimšanas dienas, V. Lāča 60 gadu un J. Sudrābkalna 70 gadu jubilejas, kā arī gaidāmā J. Raiņa 100. gadskārta 1965. gadā. Sakarā ar šiem notikumiem bibliotēkas organizējušas daudzus atceres vakarus, mutvārdu žurnālus, konkursus, lekcijas un apskatus.

Pasākumi lielākoties organizēti kopā ar citām iestādēm un organizācijām: skolām, klubiem un kultūras namiem, kinoteāt-

riem un muzejiem. Tie ne vien sekmēja klasiskās literatūras propagandu, bet arī nostiprināja bibliotēkas kā pašizglītības centra nozīmi savā mikrorajonā.

Mākslas grāmatu propagandā pilsētu un rajonu bibliotēku darbā 1964. gadā raksturīgas divas iezīmes. Pirmkārt, mākslas literatūras popularizēšana aktivizēta individuālajā darbā. Tā Rīgas 7. bibliotēka analizēja lasītāju pieprasījumus pēc mākslas grāmatām un secināja, ka mākslas literatūras lasīšana lielā mērā ir atkarīga no lasītāja priekšzināšanām mākslas jautājumos. Lasītājus, kas ļoti maz vai nemaz nelasa mākslas grāmatas, ieinteresēja ar grāmatām par vienu no populārajiem mākslas veidiem — kinomākslu, kā arī ar grāmatām par ievērojamiem mākslas darbiniekiem.

Otrkārt, vērojami jauni masu darba formu meklējumi mākslas literatūras propagandā. Piemēram, Tukuma rajona bibliotēka rīkoja tematisku vakaru «Skaisto melodiju pasaulē», kur iepazīstināja lasītājus ar žurnāla «Кпырозоп» mūzikas lappusēm. Žurnāla «Кпырозоп» noklausīšanos organizēja arī Madonas rajona bibliotēka. Jelgavas Zinātniskā bibliotēka iekārtoja izstāžu ciklu «Mēs esam viņus iecienījuši», kur eksponēja literatūru par latviešu teātra un kinomākslas meistariem.

Daiļliteratūras propagandā nepieciešama lielāka mērķtiecība tieši individuālajā darbā. Bibliotēku darbinieki vēl bieži izsniedz daiļdarbu, nedomājot, vai tas ir pats vajadzīgākais lasītājam.

No mākslas grāmatām vēl nepilnīgi izmantota mūzikas literatūra gan individuālajā, gan masu darbā.

Lasīšanas plānos jauniešiem vēl reti uzrādīta mūzikas literatūra, pārāk maz organizēti literatūras un mūzikas vakari, literatūras apskati un skaņu plašu noklausīšanās, tematiski un literāri vakari ar profesionālo un pašdarbības mākslinieku piedalīšanos.

3. FONDI

Kopējais grāmatu fonds rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās 1965. gada 1. janvārī bija 3238,5 tūkstoši vienību. Gada laikā no jauna iegādāti 336,8 tūkstoši, bet izslēgts 241,8 tūkstotis grāmatu. 1964. gadā bibliotēku fondu faktiskais pieaugums ir 95 tūkstoši, t. i., apmēram par vienu trešdaļu mazāks nekā 1963. gadā. Tas izskaidrojams ar literatūras fondu intensīvu atbrīvošanu no novecojušām un liekām grāmatām, sevišķi sabiedriski politisko un citu zinātņu nozarēs. Piemē-

ram, daudz šajā ziņā darīts Rīgas, Jelgavas pilsētu, Bauskas un Talsu rajonu bibliotēkās. Literatūras norakstīšana zināmā mērā kvalitatīvi uzlaboja fondu sastāvu. Dažādu nozaru literatūras procents no kopējā fonda 1964. gadā bija apmēram tāds pats kā 1963. gadā, bet dažās nozarēs (sabiedriski politiskajā, dabzinātņu, lauksaimniecības literatūrā) pat mazāks.

Fondu sastāvs pēc nozarēm 1965. g. 1. janvārī
(% no kopējā fonda)

	Sabiedriski polit. literatūra		Dabzinātņu literatūra		Tehnikas literatūra	
	1963. g.	1964. g.	1963. g.	1964. g.	1963. g.	1964. g.
Rajonu bibliotēkās	21,0	20,6	3,7	3,6	4,3	4,6
Pilsētu un pilsēt- ciematu bibliotē- kās	20,6	20,0	3,8	3,8	5,7	6,1

	Lauksaimniecības literatūra		Daiļ- literatūra		Mākslas literatūra	
	1963. g.	1964. g.	1963. g.	1964. g.	1963. g.	1964. g.
Rajonu bibliotēkās	5,1	4,7	46,0	46,9	4,0	4,1
Pilsētu un pilsēt- ciematu bibliotē- kās	3,3	2,9	45,0	45,7	4,4	4,4

Fondu sastāva un komplektēšanas uzlabošanai 1964. gadā veltīta nopietna uzmanība. Sevišķi tas sakāms par lielo pilsētu (Liepājas, Jelgavas, Rīgas) un atsevišķu rajonu (Bauskas, Jēkabpils) bibliotēkām, kuru darbā vērojami noteikti panākumi fondu komplektēšanas koordinācijas jomā. Piemēram, Liepājas bibliotēkas Zinātniskās bibliotēkas vadībā veikušas vairākus pasākumus, kuru rezultātā liepājnieki pirmie republikā sastādījuši pilsētas bibliotēku tematisko komplektēšanas koordinācijas plānu un uzsākuši to realizēt; dažādu resoru bibliotēkas Jelgavā koordinē tehnikas periodikas iegādi; sabiedriski politisko grāmatu un periodikas iegādi Bauskas rajona bibliotēka koordinē ar rajona partijas kabineta, Tautas izglītības nodaļas meto-

diskā kabineta un novadpētniecības muzeja bibliotēkām. Lai uzlabotu lasītāju apkalpošanu un racionālāk izmantotu līdzekļus, arī vairākas Rīgas bibliotēkas Centrālās bibliotēkas vadībā veikušas atsevišķus priekšdarbus savos mikrorajonos periodiskas saskaņotai iegādei.

Fondu komplektēšanas koordinācija pasīvas bijušas rajonu pakļautības pilsētu un pilsētciematu bibliotēkas, kur par saskaņotu literatūras iegādi dažādu resoru bibliotēkās runāt vēl nevar. Tomēr bibliotēku darbs fondu sastāva un komplektēšanas uzlabošanā, salīdzinot ar 1963. gadu, ir aktivizējies — daļā bibliotēku vērojams padziļināts darbs literatūras fondu un lasītāju sastāva analizē. 1963. gadā fondus galvenokārt analizēja statistiski, bet 1964. gadā nopietni veikta bibliogrāfiskā analīze, kā arī pētīta atsevišķu nozaru literatūras izmantošana. Piemēram, Bauskas rajona bibliotēka analizēja sabiedriski politiskās literatūras fonda sastāvu un izmantošanu. Analīzē noskaidrojās, ka rajona bibliotēkai nepieciešams plašāk komplektēt sabiedriski politisko literatūru krievu valodā, ka grāmatu fonds sistemātiski jāsalīdzina ar ieteicamās literatūras rādītājiem tūlī pēc to saņemšanas, lai jau laikus varētu novērst trūkumus literatūras iegādē.

Rīgas Centrālā bibliotēka iekārtoja izstādi, kur eksponēja dažādu izdevniecību tematiskos plānus 1965. gadam un uzaiņināja lasītājus izteikt savus priekšlikumus literatūras iegādei, kā arī izdalīja aptaujas anketas.

Tomēr fondu sastāva un komplektēšanas uzlabošanā vērojami vēl daudzi trūkumi.

Fondu komplektēšanas jautājumu risināšanu sekmēja 1964. gada beigās organizētā republikas masu bibliotēku teorētiski praktiskā konference, kur bibliotēku darbinieki dalījās veiktā darba pieredzē un guva ierosmi turpmākajam darbam.

Ne visās bibliotēkās literatūras komplektēšanai veltīta vajadzīgā uzmanība, sevišķi tas sakāms par rajonu pakļautības pilsētu un pilsētciematu bibliotēkām. Vēl joprojām daudzās bibliotēkās nav sastādīti tematiskie komplektēšanas plāni un komplektēšanas kartotēkas, trūkst regulāras kontroles par pieprasītās literatūras saņemšanu.

Bibliotēkas vēl maz analizē literatūras fondu un lasītāju pieprasījumus, analīzes rezultātus nepietiekoši izmanto fondu komplektēšanā.

Vēl nepilnīgi veikta fondu komplektēšanas koordinācija daudzās bibliotēkās, it īpaši Daugavpilī, Rēzeknē, Jūrmalā un arī citu pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās.

4. SABIEDRĪBAS PIEDALĪŠANĀS BIBLIOTĒKU DARBĀ

Sabiedrības dalība bibliotēku darbā ar katru gadu paplašinās, kļūst lielāka bibliotēku aktivistu saime. Aktivistu skaits, salīdzinot ar 1963. gadu, republikas rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās palielinājies par 5,7%, un 1964. gadā nebija vairs nevienas bibliotēkas, kur nebūtu sava aktīva. Arī aktivistu palīdzības formas kļūst daudzveidīgākas. Tā Daugavpils, Liepājas, Jelgavas, Rīgas un citās bibliotēkās dažādu nozaru speciālisti piedalījās komplektēšanas jautājumu risināšanā. Pieaug bibliotekāru sabiedrisko aizstājēju skaits. 1964. gadā sabiedriskie bibliotekāru aizstājēji sagatavoti un strādā daudzās Valmieras rajona bibliotēkās, Rīgas rajona Siguldas pilsētas, Balvu rajona, Talsu rajona Dundagas pilsētciemata, Valkas rajona Apes l., Rīgas rajona Saulkrastu pilsētciemata u. c. bibliotēkās. Lasītāju apkalpošanā aktivisti daudz palīdzējuši Madonas rajona bibliotēkai. Tās 3 sabiedriskie bibliotekāru aizstājēji sistemātiski palīdz strādāt abonementā, kamēr bibliotekārs sniedz konsultācijas lasītājiem pie brīvās pieejas plauktiem. Aktivisti palīdz arī izveidot uzskates aģitāciju, veikt bibliotēkas tehnisko darbu, vīdusskolas skolēni literatūras skolotājas vadībā piedalās masu pasākumu organizēšanā.

Sekmīgi turpina darboties sabiedrisko profesiju skolas Daugavpilī, sabiedrisko profesiju skola nodibināta arī pie Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas. Tomēr visumā republikas bibliotēkās šī darba forma ieviešas samērā gausi.

Maz jūtama bibliotēku padomju darbība, ne visur tās vēl kļuvušas par sabiedriskās vadības un kontroles orgānu, maz organizē bibliotēkas aktīvu. Daudzās bibliotēkās padomju darbs nesistemātisks un apšicis (Rīgas rajona Kalnciema pilsētciemata, Madonas rajona Varakļānu pilsētas, Kuldīgas rajona Aisungas pilsētciemata, Rīgas 6., 8., 9., Jūrmalas 4., Talsu rajona u. c. bibliotēkās).

II. CIEMU BIBLIOTĒKAS

1. IEDZIVOTĀJU BIBLIOTEKĀRĀ APKALPOŠANA

Bibliotēku tīkls. 1964. gadā republikā darbojās 681 ciemu bibliotēka. Ciemu bibliotēku skaits republikā, salīdzinot ar 1963. gadu, palielinājies par 3.

Valsts bibliotēku tīklu laukos papildina kolhozu un padomju saimniecību bibliotēkas. Daļa no tām darbojas ar labiem panākumiem gan algoto darbinieku, gan sabiedrisko bibliotekāru vadībā. Piemēram, Talsu rajonā labi strādā zvejnieku arteļa «Banga» (bijusī Rojupes ciema) bibliotēka. Tai ierādītas divas telpas, kur iekārtots abonements un liela, gaiša lasītava. Zvejnieku artelis bibliotēkai piešķir vajadzīgos līdzekļus literatūras iegādei. Bibliotēka apkalpo ar pārvietojamām bibliotēkām visu arteļa zvejas kuģu ļaudis. Arī zvejnieku arteļa «Banga» otras (bijusī Kolkas ciema Ģipkas) bibliotēkas stāvoklis ir apmierinošs. Aktīvs darbs ir arī l/a «Draudzība» bibliotēkā.

Iedzīvotāju bibliotekārā apkalpošana atstāta novārtā tajos kolhozos un padomju saimniecībās, kuru vadība nepietiekami rūpējas par grāmatu fondu papildināšanu un piemērotu kadru izraudzīšanu. Neapmierinoši strādā Talsu rajona padomju saimniecības «Valdgale» un l/a «Sarkanais partizānis», Rēzeknes rajona l/a «Avangards» bibliotēka. Rēzeknes rajonā kolhoziem un padomju saimniecībām nodotās bibliotēkas gadu no gada netiek papildinātas ar literatūru.

Aizvien lielāka loma bibliotēku tīkla labākā izveidošanā un iedzīvotāju bibliotekārā apkalpošanā ir **pārvietojamām bibliotēkām**. 1964. gadā 648 ciemu bibliotēkām bija 2372 pārvietojamās bibliotēkas (1963. g. — 2164), t. i., par 208 vairāk nekā iepriekšējā gadā. Tikai 33 ciemu bibliotēkām nav pārvietojamo bibliotēku. Caurmērā ikvienai ciema bibliotēkai ir vairāk nekā trīs pārvietojamās bibliotēkas. Pārvietojamo bibliotēku skaits ievērojami palielinājies Dobeles rajonā — par 40 bibliotēkām. Labi pārvietojamo bibliotēku tīkls izveidots Bikstu ciemā, kur darbojas 22 šādas bibliotēkas.

Pārvietojamās bibliotēkas daudz palīdzējušas stacionārajām bibliotēkām ģimeņu iesaistīšanā par lasītājiem. Tā Liepājas rajona 1/a «Gramzda» 3. brigādes pārvietojamā bibliotēkā par lasītājiem iesaistītas visas brigādes ģimenes. Tādu piemēru var minēt daudz.

Pārvietojamās bibliotēkas apkalpo daudz lasītāju. Piemēram, Balvu rajona Vecumu ciemā četrās pārvietojamās bibliotēkās ir 336 lasītāji, t. i., 57% no ciema bibliotēkas lasītāju skaita.

Dažās pārvietojamās bibliotēkās par lasītājiem iesaistīti visi bibliotēkas mikrorajona strādājošie. Piemēram, Rēzeknes rajona Cernajas ciema padomju saimniecības «Draudzība» putnu fermas pārvietojamā bibliotēkā lasa visi fermas darbinieki.

Pārvietojamās bibliotēkas piedalās arī masu pasākumu rīkošanā. Sevišķi tas sakāms par Gulbenes rajonu, kur pārvietojamo bibliotēku vadītāji rosīgi palīdz organizēt masu pasākumus ciemu ideoloģiskajos centros. Labus piemērus var minēt arī no citu rajonu prakses. Krāslavas rajona Bērziņu, Muizenieku un Šķeltovas ciemos pārvietojamo bibliotēku vadītāji rīko pārrunas, nolasa bibliogrāfiskus apskatus.

Atsevišķas pārvietojamās bibliotēkas nodotas lauksaimniecības un citu speciālistu pārziņā.

Lai uzlabotu pārvietojamo bibliotēku darbu, bibliotekāri rīko apmācības sabiedriskajiem palīgiem. Daudzas bibliotēkas regulāri reizi ceturksnī organizē sanāksmes un seminārus pārvietojamo bibliotēku vadītājiem, piemēram, Valkas rajona Grundzāles, Balvu rajona Kvašņevas ciema bibliotēkas un citas. Atsevišķas bibliotēkas uzaicina pārvietojamo bibliotēku vadītājus piedalīties bibliotēkas padomes sēdēs, kopīgi komplektē grāmatas Bibliotēku kolektorā.

Pārvietojamo bibliotēku darba kvalitāti joprojām mazina tas, ka grāmatas netiek mainītas regulāri (Ogres rajona Ikšķīles, Dobeles rajona Līvberzes ciemu bibliotēkās). Sabiedriskie bibliotekāri lasītājiem vairāk ieteic daļlīteratūru, mazāk nozaru literatūru. Šai ziņā vainojami arī ciemu bibliotekāri, kas pārvietojamo bibliotēku vadītājus nepietiekoši iepazīstina ar interesantāko populārzinātnisko literatūru.

Republikas bibliotēkas turpināja darbu **ģimeņu iesaistīšanā par lasītājiem.**

1964. gadā pagāja 5 gadi, kopš pieņemts PSKP CK lēmums «Par bibliotēku darba stāvokli un pasākumiem tā uzlabošanā». Sakarā ar to ciemu bibliotēkas vērtēja savu veikumu ģimeņu

iesaistišanā, noskaidroja, kā ciemu iedzīvotāji apgādāti ar grāmatām, cik grāmatu uz katru ciema iedzīvotāju un uz katru lasītāju, kā papildinās personīgo bibliotēku fondi, kuras ģimenes abonē laikrakstus un žurnālus, kam ir radioaparāti un televizori, precizēja ģimeņu skaitu.

Ģimeņu iesaistišanā labi strādājušas Saldus, Gulbenes, Liepājas, Valkas, Valmieras rajonu ciemu bibliotēkas, kas panākušas gandrīz visu ģimeņu iesaistišanu lasītāju skaitā. Nopietnāk lasītāju iesaistišanā jāstrādā Talsu (neiesaistītas 1213 ģimenes) un Jekabpils (neiesaistītas 1098 ģimenes) rajonu ciemu bibliotēkām. Republikas ciemu bibliotēkās vēl nelasa apmēram 8,8% ģimeņu.

Vairākos rajonos bibliotēkas uzsākušas darbu par katra strādājošā iesaistišanu lasītāju skaitā. Ievērojamu lasītāju skaita pieaugumu sasniegušas Saldus rajona Ezeres, Novadnieku, Remtes, Dobeles rajona Bērzes l., Bikstu, Penkules, Vītiņu ciemu bibliotēkas, kurās lasa gandrīz katrs ciema teritorijā dzīvojošais pilsonis. Tomēr lasītāju iesaistišanu vienlīdz intensīvi neveic visas ciemu bibliotēkas republikā. Piemēram, Talsu rajona bibliotēkas gan apņēmušas panākt katra strādājošā iesaistišanu lasītāju skaitā, taču tikai dažas bibliotēkas uzsākušas šo darbu.

Valmieras rajona Kocēnu, Dobeles rajona Austrumu un citās ciemu bibliotēkās trūkst noteiktu ziņu par ģimenēm, kas jāiesaista lasītāju skaitā.

Atsevišķas bibliotēkas uzrāda lielu neiesaistāmo ģimeņu skaitu. Piemēram, Gulbenes rajona Rankas ciemā no 876 ģimenēm neparedz iesaistīt 155 ģimenes. No tām 80 ģimenēs ir gados veci un slimi, kuriem jāorganizē priekšā lasīšana un pārrunas. Pārējās 75 ģimenes jāiesaista lasītājos, galvenokārt pastiprinot individuālo darbu.

Daži bibliotēku vadītāji uzskata, ka pašreizējie ciemu bibliotēku fondi nevar apmierināt visu ģimeņu pieprasījumus pēc grāmatām, tāpēc jaunu lasītāju iesaistišanai nevēlti vajadzīgo uzmanību un pat likvidē pārvietojamās bibliotēkas (Valkas raj. Virešu ciema bibliotēka).

Organizējot grāmatu apmaiņu un pārvietojamo bibliotēku saņemšanu no rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkām, pareizi izvietojot pārvietojamās bibliotēkas un nostiprinot to darbu, aicinot talkā aktīvu un izmantojot citas bibliotēkārās apkalpošanas formas, visas ciemu bibliotēkas var panākt ikvienas ģimenes un katra strādājošā iesaistišanu lasītāju skaitā.

2. LASITĀJU, APKALPOŠANA. LITERĀTURAS PROPAGANDA. MASU DARBS

	Lasītāju skaits (tūkstošos)		Izmaiņas 1964. g.	Lasāmība 1964. g.
	1963. g.	1964. g.		
Ciemu bibliotēkā	230,5	228,4	-2,1	16,2
Vienas bibliotēkas vidējais lasītāju skaits		1963. g. 339	1964. g. 335	Izmaiņas 1964. g. -4

Rajonos, kur notika aktīvs lasītāju iesaistīšanas darbs, pāņāks lasītāju skaita pieaugums.

	Lasītāju skaits		
	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
Kuldīgas raj. ciemu bibliotēkās	6.914	7.728	+814
Saldus raj. ciemu bibliotēkās	6.560	7.361	+801
Gulbenes raj. ciemu bibliotēkās	9.688	10.369	+681
Dobeles raj. ciemu bibliotēkās	13.637	14.037	+400
Rīgas raj. ciemu bibliotēkās	13.119	13.350	+231
Valmieras raj. ciemu bibliotēkās	10.527	10.751	+224

Vairākos rajonos nepietiekami veikts lasītāju iesaistīšanas darbs. Pieļautie trūkumi iesaistīto lasītāju apkalpošanā ir galvenais lasītāju skaita samazināšanās iemesls ciemu bibliotēkās.

	Lasītāju skaits		
	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
Talsu raj. ciemu bibliotēkās	13.011	11.605	-1.406
Jēkabpils raj. ciemu bibliotēkās	11.510	10.606	- 904
Tukuma raj. ciemu bibliotēkās	11.539	10.691	- 848
Ludzas raj. ciemu bibliotēkās	12.782	11.955	- 827
Daugavpils raj. ciemu bibliotēkās	16.471	15.855	- 616

Literatūras izsniegums ciemu bibliotēkās nav palielinājies.

Literatūras izsniegums (tūkstošos)

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.	Apdrozība 1964. g.
Cienu bibliotēkās	3755,9	3717,2	-38,7	0,9
Vienas bibliotēkas vidējais izsniegums	5.539	5.458	-18	

Tomēr atsevišķu rajonu bibliotēkās literatūras izsniegums ievērojami audzis:

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
Tukuma rajona cienu bibliotēkās	151.559	171.265	+19.706
Valmieras rajona cienu bibliotēkās	172.615	192.271	+19.656
Valkas rajona cienu bibliotēkās	124.452	137.328	+12.876

Normālu darbu ar lasītājiem traucēja biežā darbinieku maiņa un ieilgušie kapitālie telpu remontu atsevišķos rajonos. Tā Rēzeknes rajonā mainījušies vadītāji Bērzgales, Culku, Kaunatas un citās bibliotēkās, Ružinas, Rikavas un Vērēmu bibliotēkās pat trīs reizes. Kapitālā remonta dēļ ilgāku laiku bija slēgtas Stoļerovas un Radopoles bibliotēkas. So imeslu dēļ samazinājies lasītāju skaits un izsniegums vairākās Rēzeknes rajona cienu bibliotēkās.

Literatūras izsniegums pa nozarēm (tūkstošos)

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas	Apdrozība	
				1963. g.	1964. g.
Sabiedriski politiskā literatūra	239,3	249,0	+ 9,7	0,3	0,4
Dabzinātņu literatūra	81,2	71,1	-10,1	0,6	0,5
Tehnikas literatūra	107,7	105,4	- 2,3	0,8	0,7
Lauksaimniecības literatūra	204,9	189,2	-15,7	0,6	0,6
Daiļliteratūra	2063,3	2065,3	+ 2,0	1,2	1,2

Literatūras izsniegums pa nozarēm caurmērā katrā ciema bibliotēkā

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas
Sabiedriski politiskā literatūra	353	366	+13
Dabzinātņu literatūra	119	104	-15
Tehnikas literatūra	158	155	- 3
Lauksaimniecības literatūra	302	278	-24
Daiļliteratūra	3042	3033	-11

1964. gadā **individuālā un masu darba galvenās iezīmes** bija šādas:

1) individuālais un masu darbs veikts iedzīvotāju dzīvēs un darba vietās;

2) literatūras propagandā ciešāk saistīts individuālais un masu darbs;

3) ievērota lasītāju diferencēta apkalpošana.

Individuālā un masu darba **centrālie uzdevumi** bija, pirmkārt, sekmēt komunisma laikmeta cilvēka raksturīgāko īpašību veidošanos, propagandējot galvenokārt sabiedriski politisko literatūru un labākos padomju daiļdarbus; otrkārt, palīdzēt republikas darbaļaudīm ekonomisko uzdevumu risināšanā, aktīvi izmantojot visu nozaru literatūras fondu.

Ciemi bibliotēkām, kas nopietni pievērsušās **individuālajam darbam** ar lasītājiem, ir labi darba rādītāji.

Lai labāk veiktu individuālo darbu ar lasītājiem, bibliotēkas iepazīstina iedzīvotāju sastāvu un intereses un atbilstoši tām komplektēja literatūras fondu. Individuālajā darbā republikas bibliotēkas sāka realizēt principu — katrai grāmatai savu lasītāja adresi.

Literatūras komplektēšanā, individuālajā darbā ar lasītājiem, grāmatu fondu pareizā izmantošanā bija noderīgas profesiju kartotēkas. Labi iekārtota profesiju kartotēka ir Talsu rajona Ģibuļu ciema bibliotēkā. Pēc kartotēkas redzams, cik katras profesijas pārstāvju dzīvo apkalpojamā rajonā, cik no viņiem lasa bibliotēkās, ar kuriem jāveic individuālais darbs, lai iesaistītu lasītāju skaitā utt.

Istenojot lasītāju diferencētu apkalpošanu, uzmanība veltīta lopkopju, laukkopju, mehanizatoru grupām. Interesantu un daudzpusīgu darbu ar katru lasītāju grupu veic Kuldīgas rajona Rendas ciema bibliotēka. Piemēram, mehanizatoriem darbnīcās pusdienas pārtraukumos notiek speciālās literatūras apskati. Gulbenes rajona Meijeru ciema bibliotēka slaucējas un cūkkopes individuāli informē par lopkopības literatūras jaunumiem, kā arī iekārto izstādes, piemēram, «Ko lasīt slaucējām?», «Ko lasīt cūkkopjiem?» u. c. Apskati slaucējām nolasīti saņēmsmju laikā un darba vietās. Bibliotēkas aizvien vairāk propagandē literatūru strādājošo darba vietās. Tā Valkas rajona Grundzāles bibliotēka padomju saimniecības lopu novietnē «Gaidas» rīkoja vairākas pārrunas ar lopkopēm par dažādiem tematiem, lai palīdzētu darba kvalifikācijas celšanā, kā arī iepazīstināja ar jaunāko literatūru. Pēc pārrunām grāmatas izsniedza lasīšanai.

Bibliotēku darbinieki centās panākt, lai katrs lopkopis, laukopis, mehanizators lasītu savā specialitātē. Atsevišķas bibliotēkas guvušas labus rezultātus. Piemēram, Valkas rajona Birzuļu ciemā katrs lopkopis un mehanizators savā specialitātē gadā caurmērā izlasījis trīs grāmatas. Lauksaimniecības grupu lasīšanas vadībā izmantoti Valsts bibliotēkas bibliogrāfiskie materiāli «Pirmrindnieku pieredze lauksaimniecībā», «Mehānizēsim govju slaukšanu un uzlabosim piena kvalitāti», «Ko lasīt mehanizatoram?» u. c. Literatūras rādītājs «Ko lasīt mehanizatoram?» bieži izmantots kā lasīšanas plāns. Sastādīti lasīšanas plāni un ieteicamās literatūras saraksti par dažādiem tematiem. Piem., Balvu rajona Vecumu bibliotēka, lai palīdzētu lasītājiem izraudzīt tieši viņiem noderīgās grāmatas profesijas apgūšanā un izmantot pirmrindnieku darba metodes, sastādīja ieteicamās literatūras sarakstus mehanizatoriem un lopkopjiem, iekārtoja plašas izstādes, izgatavoja plakātus. Intensīva darba rezultātā Vecumu ciema bibliotēkā fonda apgrozība ir 2,2, lauksaimniecības grāmatu apgrozība — 1,1.

Cienu bibliotēkas pastiprināti strādāja ar jauniešu grupu. Piemēram, Talsu rajona Ģibuļu ciema bibliotēkā jauniešu grupai sastādīti lasīšanas plāni, kur uzrādīts grāmatu minimums, kas jauniešiem vispirms jāizlasa. Rēzeknes rajona Kaunatas ciema Dubuļu bibliotēkā lasīšanas plāni sastādīti jauniešiem, kas nemācās. Lai iepazītu lasītāju intereses un pareizi vadītu viņu lasīšanu, analizēti jauniešu formulāri Gulbenes rajona Ziemera, Valmieras rajona Umurgas, Kuldīgas rajona Rendas, Rudbāržu u. c. cienu bibliotēkās.

Analizēti arī citu lasītāju grupu formulāri. Kuldīgas rajona Ziras ciema Sises, Rendas ciema un Rudbāržu ciema bibliotēkās lasīšanas analīžu rezultāti atzīmēti speciālās burtnīcās, kur ierakstīti arī turpmākie uzdevumi individuālajā darbā. Rezultāti redzami — Rendas, Rudbāržu bibliotēkas grāmatu izsnieguma ziņā rajonā izvirzījušās pirmajā vietā.

Bibliotēkas aizvien meklē jaunus paņēmienus ikviena lasītāja individuālajā apkalpošanā, rūpējas par visu nozaru literatūras popularizēšanu. Piemēram, Madonas rajona Aiviekstes ciema bibliotēka gūst panākumus, darba dienas sākumā mērķtiecīgi izraugot nedaudz grāmatu, ko tai dienā ieteikt lasītājiem, īsi pastāstot saturu un nolasot raksturīgākos fragmentus. Ludzas rajona Pokumu bibliotēkā sastādīti zinātniski ateistiskās literatūras lasīšanas plāni. Pēc plāna «Pārdomas par ticību» lasīja 9 cilvēki.

Minētais rāda, ka cienu bibliotēkas guvušas zināmus panā-

kumus individuālajā darbā ar lasītājiem. Taču plānveidīgu individuālo darbu veic tikai daļa bibliotēku. Turpmāk jāpanāk, lai ciemu bibliotēkas tāpat kā masu darbu plānotu arī individuālo darbu. Dažkārt redzams, ka lasītāju formulāri sakārtoti pēc lasītāju profesijām, tomēr nekāds individuālais darbs ar lasītāju grupām netiek veikts. Daļa bibliotēku analizē atsevišķu lasītāju grupu lasīšanu, bet pēc analīzes nekādus secinājumus par turpmāko individuālo darbu neizdara. Bibliotēkas vēl maz strādā ar individuālajiem lasīšanas plāniem un nepietiekami izmanto bibliogrāfiju.

Masu pasākumu skaits ciemu bibliotēkās palielinājies.

Masu pasākumu skaits

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
Ciemu bibliotēkās	12.166	13.464	+1.298

Masu pasākumus nav organizējušas tikai 6 ciemu bibliotēkas: Bauskas raj. Skaistkalnes ciema Jaunsaules, Jēkabpils raj. Mežāres un Vīpes ciema, Madonas raj. Sarkanu ciema Aizkuļas, Ogres raj. Kastrānes ciema un Talsu raj. Ģibuļu ciema Kalēšu bibliotēka.

Caurmērā katrā bibliotēkā sarīkoto masu pasākumu skaits palielinājies:

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
	18	19,8	+1,8

Izstāžu skaits

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
Ciemu bibliotēkās	17.666	18.292	+626

Caurmērā katrā ciema bibliotēkā organizēto izstāžu skaits:

	1963. g.	1964. g.	Izmaiņas 1964. g.
	26	27	+1

Masu pasākumi tuvināti iedzīvotāju dzīves un darba vietām. Tā ir masu darba raksturīgākā iezīme 1964. gadā.

Masu pasākumi galvenokārt organizēti ciemu ideoloģiskajos centros (Gulbenes, Dobeles u. c. rajonos). Piemēram, Gulbe-

nes rajona Alsviķu, Dobeles rajona Bēzres un Bikstu ciemu bibliotēkas katrā ciema ideoloģiskajā centrā gadā sarīkoja vismaz vienu lasītāju konferenci, tematisku vakaru, literāru tiesu vai dīsputu, kā arī vairākus mutvārdu žurnālus un literatūras apskatus.

Ideoloģiskajos centros darbojās arī grāmatu izsniegšanas punkti un pārvietojamās bibliotēkas. Tā Alsviķu ciema bibliotēka 1964. gadā veikusi plašu masu darbu. Notikusi lasītāju konference «Laikabiedru atmiņas par V. I. Ļeņinu», literāras tiesas pēc A. Brodeles stāsta «Zilais zvirbulis», V. Lāča romāna «Zvejnieka dēls» un tiesa reliģijas baušļiem, organizēti trīs jautājumu un atbilžu vakari, kuros sniegtas atbildes uz lauksaimniecības, sabiedriski politiskiem, medicīnas, dabzinātņu un citiem jautājumiem, bez tam sarīkoti vairāki mutvārdu žurnāli, tematiski vakari, televīzijas pārraižu noskatīšanās un pārrunas. Visos ideoloģiskajos centros iekārtotas pārvietojamās bibliotēkas.

Masu pasākumus apmeklēja daudz lasītāju. Tā Gulbenes rajona Meijeru ciema ideoloģiskajos centros mutvārdu žurnālus apmeklēja ap 70 cilvēku. Litenes ciema bibliotēkas zinātniski ateistisko gaismas avīzi, kas izveidota pēc D. Sidorova grāmatas «Elle, paradīze un to iemītnieki», apmeklēja vairāk nekā 50 lasītāju.

Līdzīgi masu darba pasākumi ideoloģiskajos centros organizēti arī citos Gulbenes rajona ciemos.

Visa bibliotēku masu darba pamatā bija divi galvenie uzdevumi: audzināt aktīvu darba darītāju — komunistiskās sabiedrības cilvēku un veicināt ekonomiskās dzīves augšupeju. Realizējot šos uzdevumus, bibliotēkas rīkojušas masu pasākumus par dažādiem tematiem.

Pasākumiem jaunā komunistiskās sabiedrības cilvēka audzināšanai bibliotēkas izmantojušas sabiedriski politisko, dabzinātņu un citu nozaru literatūru, kā arī daiļliteratūru.

Lai vairāk popularizētu literatūru par Oktobra Sociālistisko revolūciju, Lielā Tēvijas kara varoņiem, komunisma cēlāju morāles kodeksa principiem un citiem tematiem, Cēsu rajonā notika konkurss par labāko masu pasākumu sabiedriski politiskās literatūras propagandā. Konkursā piedalījās 24 ciemu bibliotēkas. Kā labākās izvirzījās 9 no tām. Augstāku novērtējumu ieguva pasākumi, kuros spilgti izpaudās grāmatu propaganda.

Ciemu bibliotēkas daudz pasākumu organizējušas ļeņiniskā mantojuma apgūšanai un revolucionāro tradīciju iedzīvināšanai.

Gulbenes rajona Zeltiņu ciema bibliotēkā iekārtots Ļeņina stūrītis. Tajā sakopoti visi V. I. Ļeņina darbi un literatūra par viņu. Stūrītī izvietotas fotovitrīnas: «Ļeņina bērnība», «Ļeņins līdz 1917. g.», «Ļeņins — komunistiskās partijas nodibinātājs un padomju valsts vadītājs». Iekārtotas literatūras izstādes «Atmiņas par Ļeņinu», «Ļeņina tēls daiļliteratūrā».

Sagaidot Padomju Latvijas 25. gadadienu un atzīmējot 20 gadu atceri kopš Zeltiņu ciema atbrīvošanas no hitleriskajiem iebrucējiem, tika sarīkots tematisks vakars «Lai druvas atkal ziedēt sāk.» Vakarā ciema iedzīvotāji tikās ar Lielā Tēvijas kara dalībniekiem un partizāņiem, kas stāstīja savas atmiņas. Bija iekārtota plaša literatūras un ilustrāciju izstāde «Lai mēs dzīvotu...», kur eksponēta literatūra par Lielo Tēvijas karu, Gulbenes rajona partizāņiem, kā arī Lielā Tēvijas kara dalībnieku apraksti un atmiņas par cīņu gaitām. Tematiskais vakars un izstāde ciema iedzīvotājos guva lielu atsaucību.

Bibliotēkas turpina popularizēt literatūru par morāles kodeksa tematiem. Šīs literatūras propagandai parasti organizē ciklveidīgus pasākumus. Piemēram, Cēsu rajona Drabešu ciema Ieriķu bibliotēka organizēja disputu «Morāles kodeksu dzīvē» (pamatā grāmata «Tāds ir padomju cilvēks»). Pārrunu centrā izvirzījās darba un sabiedriskā īpašuma aizsardzības jautājumi. Disputs noritēja ļoti dzīvi, un dalībnieki izteica vēlēšanos turpināt pārrunas par morāles kodeksa principiem nākamajos disputos. Skujenes ciema Leimaņu bibliotēkas lasītāji asi nosodīja vienaldzību, lasītāju konferencē apspriežot A. Lāča grāmatu «Vienaldzīgie, piecelieties!».

Daudzus pasākumus ciemu bibliotēkas veltījušas jaunās paaudzes audzināšanai. Aktīvs darbs ar jaunatni veikts Madonas, Saldus, Cēsu rajonu bibliotēkās. Vairākās Madonas rajona bibliotēkās notikuši disputi jauniešiem, piemēram, «Kā tu gribētu nodzīvot savu dzīvi?», «Kādam jābūt istam biedram un draugam?», disputi par A. Kužņecovas grāmatām «Komjaunieša goda vārds» un «Dzīvē ceļu ir daudz». Interesanti pasākumi jauniešiem rīkoti arī citos rajonos. Piemēram, Balvu rajona Lieparu ciema bibliotēkā notika disputi: «Kādus jauniešu tēlus es gribētu redzēt literatūrā?», «Kādu tu iedomāties savu rītdienu?», «Kādu es vēlētos redzēt savu labāko draugu?».

Lielākā daļa ciemu bibliotēku piedalījās Vissavienības lasītāju konferencē «Jaunais varonis padomju literatūrā». Bibliotēkas iekārtoja plašas izstādes un sarīkoja masu pasākumus gan par N. Ostrovski un viņa romānu «Kā rūdījās tērauds», gan arī par citiem padomju literatūras daiļdarbiem.

Cēsu rajona Sērmūkšu ciema bibliotēka noorganizēja interesantu mutvārdu žurnālu — «Ar tevi runā Nikolajs Ostrovskis», kur demonstrēja arī filmu «Vētrā dzimušie». Bez tam bibliotēka rīkoja konkursu «Ko jūs zināt par N. Ostrovski un viņa romānu varoņiem?». Vairākas bibliotēkas organizēja N. Ostrovskim veltītas literāras pēcpusdienas, lasītāju un skatītāju konferences, pārrunas.

Jaunā varoņa tēls padomju literatūrā pārrunāts pasākumos par viena autora sacerējumu un tematiskās literārās konferencēs, disputos, vakaros. Piemēram, Saldus rajona Blīdienes ciema bibliotēka sarīkoja disputu par V. Spāres stāstu «Pēdējais eksāmens», Ezeres ciema bibliotēka — lasītāju konferenci par B. Bednija stāstu «Meitenes», Jaunlutriņu ciema bibliotēka — disputu par M. Prižežajevas «Puškina valsi» un konferenci par A. Brodeles «Uzticību», Remtes ciema bibliotēka — konferenci par Z. Skujiņa «Kolumba mazdēliem» un literāru tiesu par V. Lāča «Pēc negaisa», Pampāļu ciema bibliotēka rīkoja literārus vakarus «Jaunais varonis padomju literatūrā» un «Pazīsti latviešu padomju literatūru».

Bibliotēkas gan rīko interesantus pasākumus jaunatnei, bet maz vēl analizē, kādu efektivitāti tie snieguši, — vai sekmējuši jauniešu iesaistīšanu par lasītājiem, veicinājuši vispusīgu literatūras lasīšanu, paplašinājuši jauniešu redzes loku, audzinājuši komunistiskās sabiedrības cienīgu jauno audzi.

Materiālistiskā pasaules uzskata veidošanu sekmējuši bibliotēku rīkotie pasākumi dabzinātniskās un zinātniski ateistiskās literatūras propagandai. Šajos pasākumos kompleksi ieteikta abu nozaru literatūra.

Zinātniski ateistiskās literatūras propaganda aktivizēta Madonas, Saldus, Talsu, Ludzas rajonos. Daudzas ciemu bibliotēkas piedalījās konkursā par labāko pasākumu zinātniski ateistiskajā propagandā. Plašāki masu pasākumi notikuši Saldus rajona ciemu bibliotēkās: zinātniski ateistiski vakari («Tas satrauc visus» — Blīdienes ciema bibliotēkā, «Brīnumi bez brīnumiem» — Gaiķu ciema bibliotēkā, «Reliģijas maldi» — Sātiņu ciema bibliotēkā), tikšanās ar grāmatas «Zaudētie gadi» autoru B. Zvejsalnieku (Saldus ciema bibliotēkā) u. c.

Darbaļaužu ateistiskās audzināšanas darbu ievērojami uzlabojušas Ludzas rajona bibliotēkas. Palielināties masu pasākumu skaits un cēlusies to kvalitāte. Visas bibliotēkas ir iekārtojušas ateistu stūrīšus, izanalizējušas grāmatu fondus un papildinājušas zinātniski ateistiskās literatūras krājumus. Ciemu bibliotēkās rīkoti pasākumi: «Kur jūs saskatāt dzīves jēgu?».

«Reliģija — dzīves postītāja» un citi, tāpat rīkotas tikšanās ar bijušajiem ticīgajiem. Ateistiskajā propagandā izmantotas arī daiļliteratūras grāmatas.

Tomēr zinātniski ateistiskās audzināšanas darbā bibliotēkās vēl daudz trūkumu: nav ievērota diferencēta pieeja lasītājiem, bibliotēkās iekārtotie ateistiskās literatūras stūriši dažkārt vairāk sniedz ateistiem nekā ticīgajiem, ne vienmēr izdevies panākt, lai masu pasākumus apmeklē reliģiozi noskaņoti cilvēki.

Turpmāk nepieciešams neatlaidīgs individuālais darbs.

Lai sekmētu ekonomiskās dzīves augšupeju, bibliotēkas par galveno uzdevumu uzskatīja propagandēt partijas un valdības lēmumus par PSRS tautas saimniecības attīstību, ieteikt literatūru par ķīmijas lomu ekonomikas attīstībā, popularizēt lauksaimniecības zināšanas un pirmrindas pieredzi.

Bibliotēkas ar visām darba formām centušās paplašināt iedzīvotāju **zināšanas ķīmijā** un tās izmantošanā tautas saimniecībā. Sevišķi popularizēta ķīmijas loma lauksaimniecībā. Labi ķīmijas zināšanu propaganda noritēja Madonas rajonā. Visās bibliotēkās iekārtoti ķīmijas stūriši ar ķīmisko produktu paraugiem un aprakstiem par to izlietošanu laukkopībā un lopkopībā, kā arī izlikta attiecīgā literatūra. Visas šī rajona bibliotēkas sarīkojušas vismaz vienu masu pasākumu ķīmijas jautājumos. Literatūras propaganda saistīta ar pārrunām par vietējo apstākļu iespējām. Ķīmijas zināšanu popularizēšanā piedalījās speciālisti un ķīmijas skolotāji, nolasot lekcijas, bibliogrāfiskus apskatus, palīdzot sagatavot masu pasākumus. Rīkotie pasākumi sekmējuši literatūras izsnieguma kāpinājumu. Tā ievērojamu grāmatu izsniegumu sasniegta Gulbenes rajona Līgo ciema bibliotēka, sarīkojot konkursu «Lielā ķīmija septiņgadē».

Lai kāpinātu **lauksaimniecisko ražošanu**, bibliotēkas popularizējušas partijas un valdības lēmumus lauksaimniecības jomā, ieteikušas literatūru par lauksaimniecības specializāciju un intensifikāciju. Aktīvāk strādāts lauksaimniecības darbinieku grupu diferencētā apkalpošanā, apgādājot ar literatūru specialitātē, popularizējot labāko darba pieredzi. Uzsākta jauna individuālā darba metode — katrai lauksaimniecības grāmatai savu adresi.

Liela nozīme lauksaimniecisko zināšanu propagandā bija pirmrindas pieredzes stūrišiem. Pārdomāti, aktuāli pirmrindas stūrīti iekārtojusi Gulbenes rajona Sinoles bibliotēka. Nodaļa

«Lai dzīve kļūst skaistāka» sakopota literatūra par lauksaimniecības intensifikācijas un specializācijas uzdevumiem. Izstādē «Zeme baro, bet arī prasa» izlikta literatūra par zemes mēlošanu un kopšanu, par organiskajiem, bakteriālajiem un mikromēslojumiem. Nodaļa «Mūsu saimniecībā» parāda l/a «Druva» saistības, to izpildi un darba veicējus.

Bibliotēkas izmantojušas dažādas metodes darba pieredzes propagandai. Mārkalnes bibliotēka labāko slaucēju, kombainieru, mehanizatoru pieredzi apkopojusi biļetenos.

Ludzas rajona Salnavas bibliotēkā izveidota kartotēka «Pirmrindnieku pieredze un speciālistu padomi». Citās bibliotēkās kartotēkas izveidotas dažādu profesiju lauksaimniecības darbiniekiem: «Ko lasīt lopkopjiem?», «Ko lasīt mehanizatoriem?». Atsevišķām lasītāju grupām izlikta izstādes plauktos, piemēram, Gulbenes rajona Zeltiņu bibliotēkā: «Brigadierī, izlasī!», «Tev, lopkopi!», «Ko lasīt mehanizatoriem?» u. c. Balvu rajona Kraukļu bibliotēkā izgatavoti plakāti ar ieteicamās literatūras sarakstiem: «Jums, mehanizatori!», «Ko lasīt slaucējam?», «Ko lasīt laukkopības darbiniekiem?» u. c.

Uzskates aģitāciju un literatūru ciemu bibliotēkas izvietojušas atbilstoši lauku darbu periodam.

No 1964. gadā sarīkotajiem 13.464 masu pasākumiem 3640, t. i., 27% bija par lauksaimniecības tematiem. Caurmērā ikvienā ciema bibliotēkā notikuši 5,3 pasākumi lauksaimniecības literatūras propagandai. Speciālās literatūras popularizēšanai izmantotas lauksaimniecības darbinieku sanāksmes, lopkopju dienas, kur literatūra popularizēta galvenokārt bibliogrāfiskajos apskatos.

Sadarbībā ar citām iestādēm un organizācijām risināti svarīgi lauksaimniecības jautājumi, piem., Valkas rajona Palsmanes bibliotēka kopīgi ar partijas pirmorganizāciju organizēja zinātniski praktisku konferenci lauksaimniecības jautājumos.

Lai pirmrindas pieredzes popularizēšanā vairāk iesaistītu aktīvu, Rēzeknes rajona Stojerovas bibliotēka nodibināja padomi 7 cilvēku sastāvā. Tajā ietilpst lauksaimniecības speciālisti, lopkopji, mehanizatori, kultūras darbinieki. Padomes locekļi ik mēnesi rīko literatūras apskatus un pārrunas par pirmrindas stūrītī ievietotajiem materiāliem. Ar padomes palīdzību panākts, ka lasītāji ar lielāku interesi seko literatūrai savā specialitātē. Padomes locekļi palīdz arī noorganizēt plašākus masu pasākumus. Diemžēl, šī darba metode nav ieviesta citu bibliotēku praksē.

Jēkabpils rajona Leimaņu ciema bibliotēka organizēja Viņņas apgabala lauksaimniecības darbinieku aicinājuma apspriešanu, kur ciema ļaudis pieņēma paaugstinātas saistības, lai divu gadu laikā kolhozi «Leimaņi» un «Zaļā zeme» varētu izklūt no atpalicējiem. Ludzas rajona Ciblas bibliotēka noorganizēja mutvārdu žurnālu «No atpaliekošiem — pirmrindniekos!».

Analizējot ciemu bibliotēku darbu lauksaimniecības literatūras propagandā, jāsecina, ka atsevišķās bibliotēkās veikts vispusīgs, mērķtiecīgs darbs. Šīs bibliotēkas bijušas labs palīgs savām apkalpojamām saimniecībām ekonomisko uzdevumu risināšanā. Taču visumā ciemu bibliotēku darbs republikā šai jomā vēl neatbilst prasībām. Lielā mērā bibliotēku darbu traucēja literatūras trūkums. Pēdējos gados Latvijas Valsts izdevniecība (tagad izdevniecība «Liesma») par maz laidusi klajā literatūru, kas nepieciešama praktiskā darba darītājiem. Sevišķi nēcīgs ir literatūras klāsts par pirmrindnieku pieredzi — slaucēju, cukkopju darbu. Nevar apmierināt mehanizatoru prasības pēc literatūras.

Taču nepietiekoši strādājušas arī bibliotēkas, maz analizējušas savus lauksaimniecības literatūras fondus, maz sekojušas, kā tie papildinās atbilstoši apkalpojamo rajonu ekonomiskajam profilam un lasītāju sastāvam, maz izmantojušas citu bibliotēku fondus un periodiku. Vairums bibliotēku nav analizējis galveno lauksaimniecības darbinieku grupu lasītāju formulārus un nav izdarījis attiecīgus secinājumus, kā panākt, lai katrs lauksaimniecībā nodarbinātais lasītu savā specialitātē.

Neapmierinoši ciemu bibliotēkas propagandējušas lauksaimniecības literatūru. Lielo masu pasākumu tematika ļoti vienvēidīga un bāla. Galvenokārt rīkoti pirmrindnieku vakari, kuros ne vienmēr popularizēta literatūra. Izstādēs un citos pasākumos maz propagandē jaunākos zinātnes sasniegumus. Pirmrindas pieredzes stūrīšiem bieži vien trūkst mērķtiecības, tos regulāri nepapildina ar jaunāko lauksaimniecības literatūru.

3. FONDI

Kopējais grāmatu fonds ciemu bibliotēkās 1965. g. 1. janvārī bija 3986,8 tūkst. vienību. 1964. gadā no jauna iegādāts 393,1 tūkst., bet izslēgti no bibliotēku fondiem 254,2 tūkst. Tā faktiskais fondu pieaugums gada laikā ir 138,9 tūkst. vienību.

Republikas ciemu bibliotēkās ir šāds fondu sastāvs:

	% no kopējā fonda	
	1963 g.	1964. g.
Sabiedriski politiskā literatūra	17,8	17,4
Dabzinātņu literatūra	3,4	3,4
Tehnikas literatūra	3,6	3,8
Lauksaimniecības literatūra	8,7	7,9
Daiļliteratūra	43,0	43,9

Fondu sastāvā jūtamu izmaiņu nav. Bibliotēkas atbrīvoja fondus no novecojušās literatūras, sevišķi lauksaimniecības un sabiedriski politisko zinātņu jomā jau 1963. gadā. 1964. gada galvenais uzdevums bija rūpēties par fondu regulāru papildināšanu, komplektēt literatūru atbilstoši apkalpojamā rajona ekonomiskajam profilam un lasītāju sastāvam. Komplektēšanas jautājumi vairākkārt pārrunāti rajonu kultūras darbinieku semināros, vairākos rajonos analizēts ciemu bibliotēku fondu stāvoklis. Apstākļi, ka fondu sastāvs procentuāli un arī pēc satura vēl neatbilst prasībām, nav vainojamas tikai bibliotēkas. Trūcīgs ir izdevniecības «Liesma» (bij. Latvijas Valsts izdevniecības) devums dabas zinātņu, lauksaimniecības un lauksaimniecības tehnikas jomā. Ar pašreizējiem fondiem bibliotēkas nevar izvērst sekmīgu literatūras propagandu šajās nozarēs. Piemēram, Jekabpils rajona Vāriešu ciema bibliotēkā grāmatu fonds komplektēts pēc Latvijas Valsts izdevniecības tematiskā komplektēšanas plāna 1964. gadam. Analizējot fondu pēc profesiju kartotēkas, izrādījās, ka trūkst literatūras atsevišķām lasītāju grupām.

Līdzīgi fakti ir arī Saldus un citos rajonos. Lai papildinātu šo nozaru literatūru, bibliotēkām vairāk jākomplektē centrālo izdevniecību grāmatas un periodika.

Grāmatu komplektēšanu traucē tas, ka nav centralizēti līdzekļi republikas mērogā. Tā Kuldīgas rajonā 1964. gada I pusgadā katrai ciema bibliotēkai pārskaitīja tikai Rbļ. 36,—, bet gada beigās — Rbļ. 156,—, tāpēc šajā rajonā grāmatu komplektēšana bija neregulāra. Daudzas ciemu bibliotēkas saņēma papildlīdzekļus grāmatu iegādei no kolhoziem un padomju saimniecībām. Tukuma rajona Smārdes ciema bibliotēkai 1963. gada beigās ciema padome pārskaitīja Bibliotēku kolektoram Rbļ. 1000,—. Papildu līdzekļus grāmatu iegādei saņēmušas bibliotēkas arī citos rajonos. Tomēr ir vēl rajoni, kur maz atbalsta ciemu bibliotēkas, piemēram, Rēzeknes rajona kolhozi un padomju saimniecības līdz šim vēl nav piešķīruši papildlīdzekļus savām ciemu bibliotēkām.

Iztrūkumus literatūras fondos bibliotēkas daļēji sedz, ņemot grāmatas no rajonu bibliotēku pārvietojamā fonda. Tiek izmantoti arī apmaiņas fondi. Cēsu rajona Jaunraunas ciema un Drabešu ciema Ieriķu bibliotēkas no apmaiņas fonda saņēma vairāk nekā 300 grāmatu.

Ciemi bibliotēku komplektēšanā ir arī trūkumi.

Tikai atsevišķos ciemos bibliotēkas ir sastādījušas profila kartotēkas un atbilstoši tām komplektē literatūru. Daudzas bibliotēkas nestrādā pēc tematiskajiem komplektēšanas plāniem.

Fondu stāvoklis gan satura, gan kārtojuma ziņā ir neapmierinošs vairākās Daugavpils, Ogres rajona ciemu bibliotēkās, kur nav glītu, uzskatāmu uzrakstu, daļu, nodaļu robežas nav ievēroti kārtēšanas noteikumi pēc valodām, grāmatas nestāv alfabēta secībā, tās sajauktas arī pa nodaļām (Daugavpils rajona Skrudalienas ciema 2., Ogres rajona Daugaviešu ciema bibliotēkā). Lai gan bibliotēkās ir brīva pieeja grāmatām, tā nav attiecīgi noformēta. Nav padomāts par radniecīgo nodaļu tuvināšanu. Plauktos vēl daudz vietas aizņem pēc satura novecojusi un pašreizējiem ražošanas uzdevumiem neatbilstoša literatūra. Piemēram, Talsu, Ogres rajonu ciemu bibliotēkās daudz nenorakstītas literatūras. Turpretī tāda nodaļa kā agroķīmija ļoti nabadzīga, tajā nav jaunākās literatūras, kaut gan pēdējā laikā tieši par šo tematu iznāk jaunas grāmatas. Maz literatūras par pirmrindas pieredzi. Šie fakti liecina, ka bibliotekāri neseko grāmatu ienākšanai bibliotēkā un par trūkstošajām grāmatām neziņo Bibliotēku kolektoram. Fondos esošā nevajadzīgā literatūra nelabvēlīgi ietekmē fondu apgrozības rādītāju.

4. SABIEDRĪBAS PIEDALĪŠANĀS BIBLIOTĒKU DARBĀ

Sadarbībā ar aktīvu bibliotēkas izmantojušas līdzšinējās darba formas, tās bagātinot un padziļinot.

1964. gadā pie 624 bibliotēkām darbojās bibliotēku padomes ar 3759 locekļiem; 57 ciemu bibliotēkas (1963. g. — 64) strādāja bez bibliotēku padomēm. Pie 666 bibliotēkām darbojās 8495 aktīvistu, t. i., par 525 vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Bibliotēku aktīvistu vidū visvairāk ir skolotāju, lauku speciālistu, darba pirmrindnieku, skolēnu.

Bibliotēku padomes un aktīvistu nav tikai palīgi tehniskajā darbā, bet piedalās bibliotēkas darba plānošanā, veic individuālo darbu, apmeklējot lasītājus mājās un dežurējot abonementā, kā arī palīdz masu pasākumu sarīkošanā. Speciālisti sniedz padomus fondu komplektēšanā.

Labā sadarbība ar aktīvu ir Madonas rajona bibliotēkām. Jumurdas, Aiviekstes, Bērzaunes, Indrānu un citas bibliotēkas sadarbojas ar lauksaimniecības speciālistiem, kas palīdz noorganizēt masu pasākumus, intensīvākos lauku darbu periodos iepazīstina kolhozniekus darba vietā ar jaunāko lauksaimniecības literatūru, vada pārrunas, palīdz izveidot uzskates agitāciju. Mārcienas un Vestienas ciemos lauksaimniecības speciālisti vada pārvietojamās bibliotēkas. Lazdonas, Grašu, Jumurdas bibliotēkām ir izveidojušies laba sadarbība ar ciema komjaunatnes organizācijām. Dzelzavas un Murmastienes bibliotēkām savukārt daudz palīdz sieviešu padomes.

Aktīvistu piedalījās lasītāju iesaistīšanā un individuālajā apkalpošanā. Bibliotekāri instruktori bieži apkalpojuši lasītājus individuāli dzīves vietās.

Lieli nopelni ir sabiedriskajiem bibliotekāriem — kolhoziem un padomju saimniecībām nodoto ciemu bibliotēku vadītājiem un bibliotekāru sabiedriskajiem aizstājējiem. Kaut arī Cēsu rajona Vecpiebalgas ciema otro bibliotēku pievienoja pirmajai, bijušās bibliotēkas fonds palika vecajās telpās. Arī bibliotēkas vadība palika bibliotekāres J. Gulbes rokās, tikai tagad viņa strādā uz sabiedriskiem pamatiem. Vecā revolucionāre J. Gulbe turpina darbu tikpat nopietni kā agrāk.

Vieglāk organizēt darbu tām bibliotēkām, kas sagatavojušas vairākus sabiedriskos aizstājējus. Piemēram, Jēkabpils rajona Biržu bibliotēkā darbojas sabiedrisko bibliotekāru grupa 7 cilvēku sastāvā, Bauskas rajona Vecumnieku bibliotēkā strādā 6 sabiedriskie aizstājēji. Atsevišķi rajoni (piemēram, Liepājas) panākuši, ka visās bibliotēkās ir sabiedriskie bibliotekāri. Valkas, Balvu, Tukuma, Saldus, Gulbenes un citos rajonos bibliotēkas reizi ceturksnī rīko sanāksmes un seminārus pārvietojamo bibliotēku vadītāju, sabiedrisko bibliotekāru un aktīvistu apmācībām.

5. DARBS AR BĒRNIEM

Lielāku uzmanību nekā iepriekšējos gados ciemu bibliotēkas veltījušas darbam ar bērniem. Gandrīz visās ciemu bibliotēkās literatūra bērniem izdalīta no pārējā fonda un novietota atsevišķā plauktā. Tomēr vairākās ciemu bibliotēkās (piemēram, Jēkabpils raj. Lones, Klintaines, Medņū u.c.) publicistiska rakstura literatūra un populāri zinātniskās grāmatas bērniem atstātas kopējā fondā. Tā bērni, izraugoties grāmatas no bērnu

literatūras plauktiem, nevar iepazīties ar visu nozaru literatūru.

Lielāka dažādība un mērķtiecība vērojama masu pasākumu tematikā. Ja iepriekšējos gados ciemu bibliotēkas galvenokārt rīkoja masu pasākumus jaunākā skolas vecuma bērniem, tad 1964. gadā tie notikuši arī pusaudžiem.

Gulbenes rajona Litenes un Pededzes, Ludzas rajona Mērdzenes I un dažās citās ciemu bibliotēkās notikuši neklātienes ceļojumi uz «Komunisma celtnēm Padomju Latvijā»; konkursu «Pazīstamo lietu noslēpumi» VI—VIII klašu skolēniem sarīkojusi Gulbenes rajona Zeltiņu ciema bibliotēka, Jēkabpils raj. Vāriešu ciema bibliotēkā noticis konkurss par A. Volkova grāmatu «Zeme un debess», Ludzas rajona Mērdzenes ciema I, Liepājas rajona Aizputes ciema u. c. bibliotēkās — konkurss «Vai esi lasījis V. Bianki darbus?» Vairākās bibliotēkās sarīkoti arī bērnu rakstniekiem veltīti literāri vakari un bērnu grāmatu apspriešana.

Daudzās ciemu bibliotēkās rosīgi darbojas skolēnu aktīvs. Atsevišķu klašu pionieri uzņēmušies šefību par bibliotēku. Pie Saldus rajona Jaunlutriņu, Lutriņu, Vadakstes, Krāslavas rajona Šķaunes, Ezernieku, Izvaltas u. c. ciemu bibliotēkām darbojas «Jauno grāmatu draugu pulciņi».

Kaut gan, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ciemu bibliotēku darbs ar bērniem nedaudz uzlabojies, tomēr vēl ir nopietni trūkumi. Ne visās ciemu bibliotēkās ir ziņas par to, kur katrs skolēns lasa. Ir vēl ciemi, kur visi skolēni nav iesaistīti par lasītājiem. Rīkojot dažādus interesantus masu pasākumus, maz vērības veltīts individuālajam darbam ar skolēniem. Nepietiekami veikta literatūras propaganda ārpusklases lasīšanā dažādos mācību priekšmetos. Neapmierinoša ir bērnu literatūras fonda komplektēšana, kārtošana plauktos, komplektēšanas koordinācija ar skolu bibliotēkām.

Darbs ar bērniem sekmējas, kur ciemu bibliotēkas labi sadarbojas ar bērnu bibliotēkām, saņem no tām metodiskos norādījumus un palīdzību darbā, kur rajonu bibliotēkas darbinieki seko darbam ar bērniem ciemu bibliotēkās (piemēram, Madonas, Krāslavas un vēl nedaudzos rajonos).

III. BĒRNU BIBLIOTĒKAS

I. BIBLIOTĒKU TIKLS

1964. gadā republikā darbojās 85 bērnu bibliotēkas. No tām 18 atrodas rajonu centros, 21 — republikāniskās pakļautības pilsētās un 46 — rajonu pakļautības pilsētās un pilsētciematos.

No republikāniskās pakļautības pilsētu bērnu bibliotēkām Rīgā ir 10; Jūrmalā — 3, Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī — pa 2, Jelgavā un Rēzeknē — pa vienai. Bez tam Rīgā darbojas 13, bet Jūrmalā 3 bērnu nodaļas pie pieaugušo bibliotēkām. 1964. g. atvērta viena bērnu bibliotēka Rīgā.

Ievērojot pastāvīgu iedzīvotāju skaita palielināšanos P. Stučkas ciematā, būtu nepieciešams izveidot patstāvīgu bērnu bibliotēku līdzšinējās bērnu nodaļas vietā.

Rūpējoties par mazo lasītāju labāku apkalpošanu ar grāmatām un fondu pilnīgāku izmantošanu, 1964. gadā no 85 bērnu bibliotēkām 63 organizējušās pārvietojamās bibliotēkas. To kopskaits ir 234.

Tā Rīgas 11. bērnu bibliotēkai ir 19 pārvietojamās bibliotēkas mikrorajona skolās, namu pārvalžu bērnu istabās, izdevniecības «Liesma» bērnu un jaunatnes literatūras redakcijā, vecāko pionieru vadītāju skolā, kinoteātri «Pionieris» u. c. Bez tam vasarā bibliotēka apgādāja ar grāmatām pilsētas pionieru nometnes.

Liepājas I. bērnu bibliotēkai ir 13 pārvietojamās bibliotēkas.

It sevišķi liela nozīme bērnu bibliotekārajā apkalpošanā ir pārvietojamo bibliotēku organizēšanai laukos, jo bērnu literatūras fondi skolu un ciemu bibliotēkās ne vienmēr ir labi komplektēti, skolu bibliotēkas bieži vien tiek komplektētas nesistēmātiski un tādēļ nespēj apmierināt jauno lasītāju pieprasījumus pēc grāmatām.

No rajonu centru bērnu bibliotēkām 11 pārvietojamās bibliotēkas organizējusi Gulbenes rajona bērnu bibliotēka — galvenokārt lauku skolās un ciemu bibliotēkās. Rīgas rajona Baldones

pilsētciemata bērnu bibliotēka organizējusi 5 pārvietojamās bibliotēkas ne vien skolās un ciemu bibliotēkās, bet arī kolhozos.

Tomēr 22 bērnu bibliotēkām nav nevienas pārvietojamās bibliotēkas, kaut gan fondi ir samērā lieli. Protams, to fondu apgrozība ir stipri mazāka, salīdzinot ar republikas bērnu bibliotēku fondu vidējo apgrozību, kas 1964. g. bija 2,2.

Bērnu bibliotēkas	Fonds	Apgrozība
Maltas pilsētciemata bibliotēka	16.573	0,8
Kuldīgas rajona bibliotēka	14.073	1,1
Viļakas pilsētas bibliotēka	15.018	1,3

Arī Ogres raj. Kokneses pilsētciemata bērnu bibliotēkā ir daudz bērnu grāmatu 7—9 un vairāk eksemplāros, tā apkalpo 432 lasītājus, bet organizējusi tikai vienu pārvietojamo bibliotēku.

Teiktais liecina, ka bērnu bibliotēkas nav veltījušas vajadzīgo uzmanību skolēnu bibliotēkai apkalpošanai. Nav noskaidrots, cik lieli ir skolu un ciemu bibliotēku bērnu literatūras fondi, kāds ir fondu sastāvs, nav ziņu, kurām ciemu, kolhozu un skolu bibliotēkām visvairāk nepieciešamas pārvietojamās bibliotēkas, kāda literatūra tajās komplektējama. Tādēļ trūkst vajadzīgās mērķtiecības: pārvietojamās bibliotēkas tiek izsniegtas uz atsevišķu ciemu vai skolu bibliotēku pieprasījuma, neievērojot visa rajona vai zonas lasītāju vajadzības.

2. LASĪTĀJU APKALPOŠANA. LITERATŪRAS PROPAGANDA. MASU DARBS

1964. gadā bērnu bibliotēkas turpināja darbu katrā skolēna iesaistīšanā par lasītāju. Lielākā daļa bērnu bibliotēku iesaistījusi par lasītājiem visus skolēnus.

1964. gadā bērnu bibliotēkas apkalpojušas 80,8 tūkst. lasītāju, t. i., par 2,7 tūkst. vairāk nekā 1963. gadā.

Ievērojams lasītāju skaita pieaugums, salīdzinot ar 1963. gadu, ir

Rīgas 37. bērnu bibliotēkā — par 329 lasītājiem;

Rīgas 28. bērnu bibliotēkā — par 319 lasītājiem;

Jūrmalas 1. bērnu bibliotēkā — par 268 lasītājiem;

Dobeles rajona bērnu bibliotēkā — par 250 lasītājiem.

Jāatzīmē tomēr, ka arī 1964. g. vairākas bērnu bibliotēkas vēl nebija iesaistījušas visus skolēnus par lasītājiem. Tā nevienā Valmieras rajona bērnu bibliotēkā, izņemot Mazsalacas bibliotēku, līdz 1964. g. oktobra beigām vēl nebija noskaidrots, kuri skolēni jāiesaista par lasītājiem. Ventspils pilsētā par lasītājiem bibliotēkās nav iesaistīti daudzi skolēni, kam it kā esot mājas bibliotēkas. Tomēr jāievēro, ka bērnu mājas bibliotēkas komplektētas ļoti vienpusīgi. Parasti tajās atrodama tikai daiļliteratūra, dažkārt pat viņu vecumam neatbilstošas grāmatas. Lasot tikai mājās, netiek izkopta lasīšanas kultūra, mazie lasītāji nepierod strādāt bibliotēkā, orientēties brīvās pieejas plauktos, izraudzīties grāmatas no izstādēm, lietot katalogus, kartotēkas, ieteicamās literatūras sarakstus. Šie bērni paliek arī ārpus audzināšanas darba, ko veic bibliotēku darbinieki, gan vadot skolēnu individuālo lasīšanu, gan rīkojot dažādus masu pasākumus.

Salīdzinot ar 1963. gadu, 18 bērnu bibliotēkās 1964. g. lasītāju skaits samazinājies sakarā ar remontiem, fondu pārbaudi, vienotas lasītāju kartes ieviešanu abonementā un lasītavā.

1964. g. republikas bērnu bibliotēkas izsniegušas 3070 tūkst. bibliotekāro vienību, t. i., par 19,9 tūkst. vairāk nekā 1963. g.

Lai gan kopējais literatūras izsniegums ir palielinājies, tomēr 31 bibliotēka 1964. g. izsniegusi mazāk literatūras nekā 1963. g., kas, tāpat kā lasītāju skaita samazināšanās, izskaidrojams ar bibliotēku slēgšanu telpu remonta laikā, pāreju uz citām telpām, fonda pārbaudi. Nepiedodami ir tas, ka palielinoties kopējam izsniegumam, salīdzinot ar 1963. gadu, 1964. gadā samazinājies literatūras izsniegums zinātņu nozarēs.

Nozares	1963. g. (tūkstošos)	1964. g. (tūkstošos)	Izmaiņas
1., 2., 3., 9. nod.	192,8	189,4	— 3,4
5. nod.	82,7	74,5	— 8,2
6. nod.	139,4	129,0	—10,4
63. nod.	20,1	19,0	— 1,1
Daiļliteratūra	1.166,5	1.177,4	+10,9
Mākslas literatūra	122,7	105,1	—17,6
Bērnu literatūra	902,4	941,7	+39,3
Pārējā literatūra	425,3	433,9	+ 8,6

Šie skaitļi rāda, ka bibliotēku darbinieki mazāk vērības nekā iepriekšējos gados veltījuši populāri zinātniskās literatūras propagandai.

Visvairāk pieaudzis bērnu literatūras izsniegums, taču dažkārt tas izskaidrojams ar atsevišķu bibliotēku kļūdaino uzskaiti. Dažās bērnu bibliotēkās ieviesies paradums izsniegt jaunākā skolas vecuma bērniem uzreiz lielu skaitu grāmatu, nemaz nepainterēsējoties, vai bērni šīs grāmatas tiešām izlasījuši vai tikai pašķirstījuši, lai apskatītu ilustrācijas.

Tā secināt liek arī rādītāji par lasāmību atsevišķās bibliotēkās. Ja vidējā lasāmība republikas bērnu bibliotēkās 1964. gadā bija 38, kas arī jau ir samērā augsta, tad vairākās bērnu bibliotēkās tā ir pārāk liela —

Auces pilsētas bērnu bibliotēkā — 72,3

Valkas rajona bērnu bibliotēkā — 69,9

Aizputes pilsētas bērnu bibliotēkā — 65,0

Alūksnes pilsētas bērnu bibliotēkā — 62,7

Individuālais darbs ar lasītājiem. Sekmīga un iedarbīga lasīšanas vadība iespējama tikai tad, ja bibliotekārs labi pazīst savus lasītājus, izprot viņu vecuma īpatnības, zina viņu intereses un vajadzības. Tāpēc bērnu bibliotēku darbinieki arvien lielāku uzmanību veltī individuālajam darbam ar lasītājiem, lasītāju interešu pētīšanai.

Gandrīz visās bibliotēkās sistemātiski analizē lasītāju formulārus, lai uzzinātu, kādu literatūru bērni lasa, lai paplašinātu viņu interešu loku. Lasītāju interešu izpētē bibliotekāri meklē arī jaunas darba formas. Tā Kuldīgas rajona bērnu bibliotēka šai nolūkā lietoja anketu metodi un aptaujā noskaidroja, kādās bibliotēkās skolēni lasa, vai viņiem ir mājas bibliotēkas, cik grāmatu izlasīts zināmā laika posmā (mācību gada pusgadā, ceturksnī), kura no tām vislabāk patikusī, kuras grāmatas palīdzējušas mācībās vai pulciņu darbā, ko skolēni vēlētos izlasīt turpmāk.

Iegūtās ziņas palīdzēja bibliotēkas darbiniekiem noskaidrot lasītāju intereses un attīstības līmeni. Savukārt anketu jautājumi ierosināja pašus skolēnus labāk pārdomāt lasīto, analizēt savu pieeju grāmatām.

Ogres, Tukuma, Strenču u. c. bērnu bibliotēkas veikušas veselu lasītāju kolektīvu interešu izpēti, analizējot noteiktu skolu un klašu lasītāju formulārus. Tas deva daudz interesantu ziņu un ierosmes turpmākajam individuālajam un masu darbam. Analīzes rezultāti apspriesti ar klašu audzinātājiem.

Lai gūtu pilnīgāku priekšstatu par VI klašu skolēnu ārpusklases lasīšanu, Līvānu bērnu bibliotēkas darbinieki ierosināja lasītāju formulārus izanalizēt tai pašā laikā arī abu skolu bibliotēkās. Ar analīzes rezultātiem iepazīs ne vien klašu audzinātāji, bet tos apsprieda arī skolu pedagogisko padomju sēdēs.

Lielākā daļa bērnu bibliotēku cenšas panākt, lai skolēnu lasīšana nebūtu vienpusīga, ieteicot grāmatas dažādās zinātņu nozarēs, it sevišķi tās, kas papildina un paplašina skolā gūtās zināšanas. Tā Ērgļu bērnu bibliotēkā vairāki lasītāji ļoti interesējās par fotografēšanas tehniku, bet nelasīja dabzinātnisko literatūru. Izmantojot zēnu interesi par fotografēšanu, bibliotekāre parādīja viņiem aināvu, augu un dzīvnieku fotouzņēmumus, paskaidroja, ka labam fotogrāfam jābūt arī labam dabas pazinējam. Pārruna ierosināja izlasīt vairākas grāmatas dabas zinībās.

Rīgas 34. bibliotēkas abonementa darbinieki individuālajā lasīšanas vadībā izvīrējuši uzdevumu palīdzēt lasītājiem iegūt nepieciešamās lasīšanas iemaņas. Šis darbs tiek veikts diferencēti ar dažādām klašu grupām. I un II klases skolēniem bibliotekārs galvenokārt palīdz apgūt lasīšanas iemaņas, liek lasīt priekšā un atkarībā no tā, cik labi skolēns lasa, izsniedz viņam grāmatas ar vieglāk vai grūtāk lasāmu tekstu.

III un IV klašu skolēniem cenšas attīstīt prasmi atstāstīt izlasīto stāstu, pasaku vai dzejoli, noskaidrojot, vai grāmata izlasīta līdz galam un kā tā izprasta.

V un VI klašu skolēniem šīs bibliotēkas darbinieki ieteic literatūru dažādās zinātņu nozarēs, veicinot vispusīgāku lasīšanu.

Labākai lasīšanas vadībai vairākas bibliotēkas izveidojušas lasītāju grupas, kurām jāpievērš sevišķa uzmanība. Tie pirmkārt ir nesekmīgie un nedisciplinētie skolēni. Tādas grupas ir Rīgas 28., 33., Gulbenes, Jēkabpils raj. un pilsētas, Talsu, Viestītes u. c. bērnu bibliotēkās. Rīgas 11., 36. un Ludzas bērnu bibliotēkās izdalīti abonementi I—IV klašu skolēniem.

Saldus un Apes bērnu bibliotēkas individuālajā darbā vairāk vērības veltījušas pionieru aktīvam, sastādījušas lasīšanas plānus un ieteicamās literatūras sarakstus par pionieru organizācijas vēsturi, oktobrēnu zvaigzņišu vadītājiem, pionieru praktiskajām nodarbībām.

Aknīstes un Ilūkstes bērnu bibliotēku darbinieki aktīvi palīdz jaunajiem ateistiem, ģeogrāfiem, novadpētniekiem, ķīmiķiem, fotogrāfiem. Te sastādīti ieteicamās literatūras saraksti

«Kas jāzina jaunajiem ateistiem?», «Ko lasīt foto pulciņa dalībniekiem?» u. c.

Tomēr ir vēl bibliotēkas, kas individuālo darbu ar lasītājiem atstājuši pašplūsmei. Tā Valmieras un Rūjienas bērnu bibliotēkās analizēti tikai nedaudzu lasītāju formulāri, tālākais darbs nav veikts, nav ieteikta literatūra pēc formulāru analīzes.

Vairākas bērnu bibliotēkās (Auces, Daugavpils rajona un pilsētas, Subates, Balvu, Viļakas u. c.) galveno uzmanību veltī masu darbam, tāpēc nespēj atlicināt laiku nopietnai individuālās lasīšanas vadībai.

Līdztekus individuālajam darbam liela nozīme literatūras propagandā ir dažādiem **masu darba pasākumiem**.

Masu pasākumu vidū sabiedriski politiskās literatūras propagandā galveno vietu ieņem pasākumi, kuros popularizēta literatūra par V. I. Ļeņina dzīvi un darbību.

Līvānu, Gulbenes, Madonas, Stendes u. c. bērnu bibliotēkās notikuši neklātienes ceļojumi pa V. I. Ļeņina dzīves un darba vietām, organizēti konkursi. Madonas bērnu bibliotēkas jaunie lasītāji neklātienes ceļojuma laikā uzsāka sarakstīšanos ar muzeju darbiniekiem, skolu audzēkņiem, bibliotēku lasītājiem V. I. Ļeņina dzīves vietās. Bibliotēka saņēma daudz interesantu materiālu, ko vēlāk nodeva V. I. Ļeņina muzejam skolā.

Viesītes bērnu bibliotēkā sastādīti literatūras saraksti atsevišķu klašu skolēniem «Ko lasīt par V. I. Ļeņinu?», sarīkotas vairākas pārrunas par V. I. Ļeņinam veltītajām grāmatām.

Jēkabpils rajona bērnu bibliotēka iekārtoja izstādi, kurā jaunie lasītāji varēja iepazīties ar Ļeņina tēla atveidojumu skulptūrā, glezniecībā, grafikā. Talsu bērnu bibliotēkas lasītāji aktīvi piedalījās V. I. Ļeņinam veltīto dzejoļu daiļlasīšanas konkursā.

Stāstot par V. I. Ļeņina dzīvi un ciņu par darbaļaužu labāku nākotni, bibliotekāri centušies iespējami pilnīgāk atklāt V. I. Ļeņina izcilās rakstura īpašības, audzināt skolēnus komunisma cēlāju morāles kodeksa principu garā. Liepājas pilsētas 2. bērnu bibliotēka palīdzēja pionieru organizācijai sarīkot sanāksmes atsevišķām klašu grupām par tematiem: «Oktobrēni — Ļeņina mazbērni», «Augsim komunismam». It sevišķi interesanta izdevās sanāksme «Vēidosim Ļeņiniskās rakstura īpašības», kurā skolēni lasīja fragmentus no V. I. Ļeņina laikabiedru atmiņām. Šai sanāksmē piedalījās arī V. I. Ļeņina laikabiedrs A. Abramovičs, kas pats pazinis lielo proletariāta vadoni un viņa ģimenes locekļus, un Liepājas

Drāmas teātra aktieris J. Sarkisovs, kas atveidojis V. I. Ļeņina tēlu uz skatuves.

Daudz pārrunu un pārdomu izraisīja arī disputs «Pa viegliem un grūtiem ceļiem dzīvē». Tajā iztirzāja I. Indrānes romānu «Lazdu laipa», aprakstu krājumus «Mums pieder nākotne» un «Apvāršņi». Disputā piedalījās arī Liepājas rajona komjaunieši, kas pēc vidusskolas beigšanas palikuši strādāt kolhozos un padomju saimniecībās. Viņi pastāstīja par savu darbu un nākotnes iecerēm. Skolēni aktīvi gatavojās visiem pasākumiem, tādēļ sabiedriski politiskās literatūras izsniegums Liepājas 2. bērnu bibliotēkā, salīdzinot ar 1963. g., 1964. g. pieaudzis par 800 grāmatām. Dundagas bērnu bibliotēkā noticis disputs par S. Solovjova grāmatu «Grāmata par tevi».

Vairāki pasākumi bibliotēkās notikuši grāmatu propagandai par pionieru organizācijas vēsturi, pionieriem varoņiem, pionieru likumiem.

Maz tomēr aizritējušā gadā bibliotēkas strādājušas ar literatūru par izciliem partijas darbiniekiem — V. I. Ļeņina līdzgaitniekiem, ar grāmatām par komunismu.

Tikai Ilūkstes, Neretas un Jaunjelgavas bibliotēkas organizējušas pārrunas par N. Krupskajas grāmatu «Mana dzīve».

Maz vēl darīts arī literatūras propagandai, kas audzina bērnos komunistisku attieksmi pret darbu un sabiedriskajiem pienākumiem, cienību pret darba cilvēkiem, vēlēšanos tiem līdzināties. Bērnu bibliotēkas neizmanto grāmatu sēriju «Stāsti par darba cilvēku» un citas līdzīgas grāmatas.

Jau 1964. g. otrajā pusē bibliotēkas sāka aktīvu darbu, gatavojoties Padomju Latvijas 25. gadadienai. Tādēļ vairāk nekā iepriekšējos gados izvēsta novadpētniecības literatūras propaganda. Madonas, Limbažu u. c. bērnu bibliotēku jaunie lasītāji devās neklātienes ceļojumos pa komunisma celtņiem Padomju Latvijā. Madonas bērnu bibliotēkas lasītāji sarakstījās ar jauniešiem, kas strādā jaunceltņēs, izlasīja daudz rakstu periodikā par ceļojuma tematu. Limbažu bērnu bibliotēkā sarīkots tematisks vakars «Plaukst Padomju Latvija tautu draudzīgajā saimē».

Varakļānu bibliotēkā organizēts izstāžu cikls par Padomju Latvijas tautsaimniecību, mākslu un literatūru. Liepājas 1. bibliotēkā sastādīta kartotēka «Cīnītāji par Padomju Latviju» un iekārtota avižu izgriezumu mape «Padomju Latvijas 25 cīņas, darba un slavas gadi», ko bieži izmanto skolēni un skolotāji politinformācijām, pārrunām, sacerējumiem.

Gatavojoties Padomju Latvijas 25. gadadienai, bibliotēku

darbinieki kā vienu no saviem svarīgākajiem uzdevumiem izvirzīja iepazīstināt bērnus ar tiem ļaudīm, kas atdevuši savus spēkus un dažkārt arī dzīvību cīņā par Padomju Latviju. Stendes bērnu bibliotēkā notika konkurss «Pa Latvijas komjaunatnes vēstures lappusēm». Tādu pašu konkursu VII—VIII klašu skolēniem noorganizēja arī Jēkabpils pilsētas bērnu bibliotēka.

Gandrīz visās bērnu bibliotēkās sarīkoti dažādi pasākumi, atzīmējot Padomju Latvijas galvaspilsētas Rīgas atbrīvošanu no fašistiskajiem okupantiem.

Jēkabpils bērnu bibliotēkas lasītājiem labi atmiņā paliks tikšanās ar novadpētniecības muzeja direktoru, kas, atgriezies no brauciena pa latviešu strēlnieku divīzijas cīņu vietām, pastāstīja bērniem par divīzijas cīņām, Rīgas atbrīvošanu, Rīgas nākotni. Bibliotēkas darbinieki bija izveidojuši stendu «Aug brīvā Rīga».

Viesītes bērnu bibliotēka skolā iekārtoja izstāžu ciklu «Lai Rīga atkal dimdēt sāks», kā arī sarīkoja tikšanos ar Lielā Tēvijas kara dalībniekiem.

Vairāk uzmanības nekā iepriekšējos gados bibliotēkas veļtījušas literatūras propagandai par savu novadu, rajonu, pilsētu.

Labu pieredzi šai jomā uzkrājuši revolucionārajām tradīcijām bagātās Liepājas bērnu bibliotēku darbinieki. Viņi cenšas ieteikt bērniem literatūru par varoņiem, kuru vārdos nosauktas pionieru vienības un pulciņi, iepazīstināt jauno paaudzi ar Liepājas revolucionāru cīņu vietām.

Liepājas 1. bērnu bibliotēkas darbinieki kopā ar mikrorajona skolām organizēja tikšanos ar Liepājas aizstāves komjaunietes Līnas Jansones māti, kopā ar bibliotēkas aktivistiem apmeklēja revolucionāro cīņu vietas Liepājā, sastādīja literatūras sarakstu par varoņiem, kuru vārdos nosauktas pionieru vienības un pulciņi, kā arī sarakstu «Ko lasīt par Liepājas aizstāvjiem?». Pie bibliotēkas darbojas novadpētnieku pulciņš 12 cilvēku sastāvā. Šī pulciņa uzdevums galvenokārt ir vākt literatūru un sastādīt kartotēkas par Liepāju. Ir sastādītas analītisko izrakstu kartotēkas «Revolucionārā kustība Liepājā» un «Liepājas pionieru organizācijas».

Vērtīgu materiālu pulciņš savāca par ļaudīm, kuru vārdos nosauktas pilsētas ielas. Pēc tam tika organizēts konkurss «Ko tu zini par cilvēkiem, kuru vārdos nosauktas Liepājas ielas?» Šos materiālus pionieri nolēmuši nodot Liepājas novadpētniecības muzejam. Pulciņa dalībnieki pēta arī Liepājas pionieru organizācijas vēsturi.

Sagaidot Uzvaras dienas 20. gadskārtu, bibliotēkas kolektīvs sarīkoja lasītāju tikšanos ar liepājniekiem, kas 1940. g. iestājās pionieru organizācijā.

Dundagas bērnu bibliotēkā sarīkots pirmajiem Dundagas komjauniešiem veltīts vakars.

Tomēr lielākajā daļā bērnu bibliotēku novadpētniecības darbam ir gadījumā raksturs. Organizēta viena otra tikšanās ar vecajiem revolucionāriem, Lielā Tēvijas kara dalībniekiem, buržuāziskās Latvijas pagrīdes cīnītājiem Oktobra, 1. Maija u. c. svētkos, bet citas novadpētniecības darba formas nav izmantotas.

Bibliotēkās nav novadpētniecības stūrīšu, kartotēku vai albumu ar pašu lasītāju savāktajiem materiāliem par novada revolucionāro, pagrīdes cīņu un Lielā Tēvijas kara dalībniekiem, pirmajiem komjauniešiem un pionieriem, izciliem valsts darbiniekiem, māksliniekiem un rakstniekiem — novadniekiem. Daudzi pionieri neko nav lasījuši un nezina pastāstīt par varoņiem, kuru vārdos nosauktas pionieru vienības, attiecīgās pilsētas ielas utt. Bibliotēkas nepalīdz skolu novadpētniecības pulciņu dalībniekiem atrast materiālus literatūrā, neiemāca viņiem analītiski izrakstīt periodikas rakstus, atsevišķas nodaļas no grāmatām par attiecīgo novadu, sastādīt kartotēkas, literatūras sarakstus.

Veicinot skolēnu **internacionālo audzināšanu**, bibliotēkas vispirms propagandējušas literatūru par mūsu brālīgajām republikām.

Daudz igauņu rakstnieku darbu un grāmatu par mūsu kaimiņu republiku Igauniju izlasīja Baldones vidusskolas skolēni — Baldones bērnu bibliotēkas lasītāji, gatavojoties festivālam par Igaunijas PSR. Viņi iekārtoja materiālu mapi par Igauniju, ar interesi noklausījās rakstnieka J. Žigura stāstījumu par igauņu rakstnieku darbu tulkojumiem latviešu valodā.

Ventspils 2. bērnu bibliotēkā sarīkots Vidusāzijas republiku 40. gadadienai veltīts tautu draudzības vakars.

Bibliotēkās notikuši arī vairāki pasākumi, kas veltīti tautas demokrātijas valstīm (tematiski vakari «Vācijas Demokrātiskā Republika» — Liepājas 1. bērnu un Gulbenes bērnu bibliotēkās, tematisks vakars «Polijas Republika» — Jelgavas bērnu bibliotēkā, mutvārdu žurnāls par Kubu — Ugāles 2. bērnu bibliotēkā). Gulbenes bērnu bibliotēkā darbojas vācu valodas pulciņš, kura dalībnieki sarakstās ar VDR skolēniem.

Jelgavas bērnu bibliotēkas sarīkotajā vakarā skolēniem par Āfriku pastāstīja dzejnieks V. Alatircevs, skolēni piedalījās kon-

kursā par Āfriku, iepazīnās ar Āfrikas tautu dzīves atspoguļojumu daiļliteratūrā.

Sekmējot skolēnu ateistisko audzināšanu, bibliotēkas propagandēja gan dabaszinātņu literatūru, gan daiļliteratūru. Rīgas 33. bērnu bibliotēkas darbinieki sarīkoja vairākas izstādes un nolasīja bibliogrāfiskos apskatus par tematiem «Zinātne un reliģija par interesantām dabas parādībām», «От суеверия и примет кроме вреда ничего нет», Rīgas 34. bērnu bibliotēkas kolektīvs skolā, piedaloties jauno karojošo ateistu nodarbībās, nolasīja bibliogrāfisku apskatu par žurnālu «Hayka и религия», sarīkojusi pārrunas par V. Tendrjakova stāstu «Brīnumdare» un Ļ. Voronkovas — «Vecākā māsa». Antireliģiski vakari notikuši arī Balvu, Aknīstes u. c. bērnu bibliotēkās.

No pasākumiem dabas zinātņu literatūras propagandā lielākā daļa veltīta literatūrai par ķīmiju.

Rīgas 34. bibliotēkas darbinieki ārpusklases nodarbībās mikrorajona skolās stāstīja par tematiem «Mūsdienu ķīmija», «Ķīmija šodien», Jēkabpils rajona bērnu bibliotēkā jautājumu un atbilžu vakarā skolēni dzīvi pārrunāja par to, ko mums dod ķīmija. Te iekārtota arī interesanta izstāde «Ja esi draugos ar ķīmiju», kas rāda, kā ķīmijas zinātnes sasniegumus izmanto rūpniecībā, lauksaimniecībā, medicīnā. Bez grāmatām te izstādīti arī ķīmiskās rūpniecības ražojumu paraugi, plastmasas izstrādājumi, mākslīgās šķiedras, mākslīgā āda u. c., kas saista lasītāju uzmanību. Ergļu bērnu bibliotēkas sarīkotajā neklātienes ceļojumā uz ķīmijas jaunceltnēm VI un VII klašu skolēni iepazīnās ar literatūru un fotoattēliem, vāca materiālus, rakstīja ceļojuma dienasgrāmatas par Daugavpils, Valmieras, Olaines ķīmiskajām rūpniecībām. Liepājas 2. bērnu bibliotēkā notika pārrunu cikls par tematu «Brīnumdare ķīmija» ar attiecīgu mēģinājumu demonstrējumiem. Tajā piedalījās ķيميķi no lielākajām Liepājas rūpniecībām. Alūksnes bērnu bibliotēkas rīkotajā neklātienes ceļojumā «Zinātnes pasaulē» skolēni iepazīnās ar brīnišķīgo pārvērtību zinātni ķīmiju, izsekoja garajam izgudrojumu ceļam no sviras līdz automātiem.

Skolēnu materiālistiskā pasaules uzskata veidošanu veicināja Alūksnes bibliotēkas tematiskais vakars, kurā paši skolēni nolasīja īsus referātus par pasaules izcelšanos, zvaigžņu un Zemes rašanos, dzīvības rašanos uz Zemes, cilvēka izcelšanos.

Lai iepazīstinātu jaunus lasītājus ar pavasara ziediem un iemācītu bērniem izmantot augu noteicējus un grāmatas par augiem, Tukuma bērnu bibliotēka uzdeva saviem lasītājiem maijā sakārtot ziedu izstādi. Ziedu nosaukumi bija jānoteic sko-

lēniem pašiem. Rudenī tādā pašā kārtā skolēni sakārtoja sēņu izstādi. Baldones, Viesītes u. c. bērnu bibliotēkās sarīkotas literatūras izstādes, konkursi, pārrunas sakarā ar putnu dienām.

Jēkabpils rajona bērnu bibliotēka, cenzamās iemācīt skolēniem mīlēt un saudzēt dabu, uzaicināja bibliotēkas tematiskajā vakarā «Būsim aktīvi dabas draugi» jēkabpīlieti LPSR Nopelniem bagāto dārzkopi V. Orehovu, rajona mednieku biedrības un dabas aizsardzības biedrības priekšsēdētāju, kas pastāstīja daudz interesanta par augu un dzīvnieku valsti.

Atzīmējot lielā dabas drauga V. Bianki 70. dzimšanas dienu, Subates, Dobeles, Cēsu u. c. bērnu bibliotēkās sarīkoti konkursi un pārrunas par viņa darbiem.

Tomēr ļoti daudzās bērnu bibliotēkās dabaszinātņu literatūras izsniegums vēl arvien ir niecīgs.

1964. gadā —

Līgatnes bērnu bibliotēka	izsniegusi	tikai	31	grāmatu
Skrundas	„	„	„	35 grāmatas
Kalnciema	„	„	„	64 „
Elejas	„	„	„	65 „

Tehnikas literatūras propaganda bērniem notikusi galvenokārt divos virzienos: pirmkārt, ieteicot grāmatas par tehnikas attīstību, otrkārt, literatūru bērnu tehniskās jaunrades veicināšanai.

Tā Kalnciema bērnu bibliotēkā sarīkota tematiska pēcpusdiena «Mēs lidojam Kosmosā», Dundagas bērnu bibliotēkā — izstāžu cikls par kosmonautiem un viņu lidojumiem, Cēsaines bērnu bibliotēkā — konkurss «Mēs iekārojam Kosmosu».

Veicinot bērnu tehnisko jaunradi, bibliotēkas iekārtoja literatūras izstādes. Krāslavas bērnu bibliotēkā bija izstādes grāmatu plauktos «Pagatavo pats», «Domā, izgudro, būvē», Rīgas 33. bibliotēkā — «Мастер самоделкин готовится к каникулам».

Konkurss «Pionieris visu zina un prot» noticis Cēsu bērnu bibliotēkā. Tajā pionieriem bija jāparāda sava meistarība darbā — jādemonstrē, kas izgatavots, izmantojot avizē «Pionieris», žurnālos «Draugs» un «Zilīte», izdevumā «Tavs kalendārs» u. c. ievietotos norādījumus. Bibliotēkā bija plaša bērnu pagatavoto priekšmetu izstāde.

Tomēr tehnikas literatūras propaganda maz saistīta ar dzīvi, ar skolēnu politehnisko apmācību. Tikai nedaudzas bibliotēkas ieteikušas literatūru par rūpniecības nozarēm, kas attīstītas attiecīgajā pilsētā vai rajonā. Jāatzīmē Līvānu bērnu bib-

liotēka, kuras aktivisti vispirms nolasīja bibliogrāfisko apskatu «Stikla ražošana un izmantošana», bet pēc tam devās ekskursijā uz Līvānu stikla rūpnīcu. Arī Cēsu bērnu bibliotēkas jaunie lasītāji bija ekskursijā uz Lodes drenu cauruļu rūpnīcu, Valmieras stikla šķiedras rūpnīcu; Kuldīgas bērnu bibliotēka organizēja ekskursiju uz finiera fabriku «Vulkāns». Cēsu un citām bērnu bibliotēkām, kas rikoja lasītāju ekskursijas uz rūpnīcām, pirms tam vajadzēja iepazīstināt bērnus ar attiecīgo literatūru.

Tehnikas literatūras propaganda netiek saistīta ar skolēnu praktiskajiem darbiem skolā. VII—VIII klašu skolēniem jau nepieciešams ieteikt literatūru un ieinteresēt viņus arī par profesijām, kas jāapgūst vidusskolā ražošanas apmācībā. Šai ziņā bērnu bibliotēkas vēl neko nav darījušas.

Nepietiekamais darbs tehnikas literatūras propagandā daļēji gan izskaidrojams ar šīs literatūras trūkumu latviešu valodā. Maz literatūras ir par radiotehniku, elektrotehniku, ko lasītāji daudz pieprasa. Vairāk būtu jā rūpējas par šīs literatūras komplektēšanu krievu valodā.

Kā iepriekšējos, tā arī 1964. g. pilnīgi atstāta novārtā **lauksaimniecības literatūras** propaganda. Bibliotekāri aizbildinās ar to, ka latviešu valodā tikpat kā nav izdota lauksaimniecības literatūra bērniem, tomēr bieži vien paši aizmirst ieteikt atsevišķas brošūras no komplekta dažādu pakāpju pionieriem (Ž. Līņa «Ziedi, mūsu zeme» un «Par cāļiem un pilēniem», V. Ieviņa «Tevi gaida dārzs un lauks»), kā arī H. Zvirbuļa «Darbs dara meistarū», kas iznākusi sērijā «Zini un proti», un rakstus periodikā.

Skolēnu **estētiskajai audzināšanai** bibliotēkas sarīkojušas vairākus pasākumus, iepazīstinot jaunus lasītājus ar dažādām mākslas nozarēm.

Rīgas 33. bibliotēkā notika pārruna «Kā saprast un mīlēt mūziku», Liepājas 2. bērnu bibliotēkā — «Kā skatīt un vērtēt gleznu?» u. c.

Vairākas bērnu bibliotēkas sarīkoja kino skatītāju un lasītāju konferences par daiļdarbu dramatizējumiem. Balvu pilsētas bērnu bibliotēkā notika pārrunas par filmām un grāmatām «Pulka dēls» un «Jaunā gvarde», Liepājas 2. bērnu bibliotēkā — lasītāju un skatītāju konference par stāstu «Kapteinis Nulle» un tāda paša nosaukuma filmu. Konferencē piedalījās stāsta autors E. Līvs un filmas aktieri. Konferencēs salīdzināja daiļdarbus ar to ekranizējumiem. Dažas bērnu bibliotēkas izvirzīja uzdevumu iepazīstināt bērnus ar māksliniekiem — grāmatu

ilustratoriem. Interesanta bija tikšanās ar mākslinieci M. Stārasti Dundagas bērnu bibliotēkā. Tikšanās laikā bija iekārtota mākslinieces darbu, viņas ilustrēto grāmatu, kā arī bērnu zīmējumu izstāde. Arī Valdemārpils bērnu bibliotēka vienu no literārajām pēcpusdienām veltīja M. Stārastes jaunradei. Rīgas 33. bibliotēka organizēja izstādi un pārrunas par tematu «Krievu pasaku attēlojums krievu mākslinieku darbos».

Ļoti liela ir **daiļliteratūras** nozīme jaunās paaudzes komunistiskajā audzināšanā un estētisko jūtu veidošanā. Tās propagandu bibliotēkas galvenokārt saistīja ar ievērojamu rakstnieku un dzejnieku atceres dienām. 1964. g. janvārī bērnu bibliotēkās plaši atzīmēja rakstnieka A. Gaidara 60. dzimšanas dienu, organizējot viņam veltītus bērnu rītus, literārās pēcpusdienas, lasītāju konferences, literārus konkursus. Arī N. Ostrovska 80. dzimšanas dienu 1964. gada 29. septembrī tika atzīmēta ikvienā bibliotēkā, rīkojot rakstniekam veltītus vakarus, viņa grāmatu un daiļdarbu ekrānizējumu apspriešanu u. c.

N. Ostrovskim veltītajā vakarā Jēkabpils rajona bērnu bibliotēkā ieradās Maskavas N. Ostrovska muzeja līdzstrādnieks, kā arī Latvijas revolucionāres M. Dzērvīte un V. Vēvere, kas bija piedalījušās vēstules rakstīšanā un glabāšanā, ko latviešu politieslodzītie no Rīgas centrālcietuma sūtīja N. Ostrovskim. Vakarā skandēja N. Ostrovskim veltītus dzejoļus, dziedāja rakstnieka iemīļotās dziesmas, atskaņoja viņa runas ierakstu magnetofona lentē. Bija organizētas arī izstādes «Varonīgās dzīves paraugs», «Grāmata palīdz dzīvot» (par romāna «Kā rūdījās tērauds» nozīmi cilvēku dzīvē). Plaši bibliotēkās atzīmēja arī latviešu Tautas dzejnieka J. Raiņa, krievu klasiķa M. Ļermontova, dabas drauga V. Bianki u. c. atceres dienas.

Kaut gan Vissavienības jauno lasītāju neklātienas konference par jauniešu tēlu padomju literatūrā bija domāta jaunatnei, tomēr arī bērnu bibliotēkās tajā aktīvi piedalījās, rīkojot dažādus pasākumus vecāko klašu skolēniem. Dundagas ciemata bērnu bibliotēkas darbinieki kopā ar ciemata komjaunatnes organizāciju izdarīja lasītāju aptauju, sarīkoja disputu, pārrunu, iekārtoja literatūras izstādes un nolasīja bibliogrāfiskus apskatus par tematu «Jaunais varonis padomju literatūrā».

Madonas bērnu bibliotēkā notika neklātienas konference par A. Kuņņecovas romānu «Dzīve sauc». Savākts daudz intere-santu lasītāju atsauksmju ne vien par grāmatu, bet arī atzi-numu par draudzību, biedriskumu, varonību, tāpēc bibliotēkas darbinieki nolēma rīkot par šiem jautājumiem disputu.

Jāatzīmē tomēr, ka, rīkojot gandrīz tikai pasākumus sakarā

ar rakstnieku atceres dienām vai arī pārrunas par atsevišķiem daiļdarbiem, bibliotēkas ir gan iepazīstinājušas lasītājus ar rakstnieka dzīvi un daiļradi vispār, iemācījušas bērniem spriest par daiļdarba sižetu, varoņu rīcību, bet nav rīkojušas pārrunas par daiļdarba māksliniecisko vērtību, par to, kā daiļdarbs palīdz izprast skaisto dzīvē, cilvēkos, dabā, par rakstnieku mākslinieciskajām metodēm cilvēku raksturu, pārdzīvojumu atklāšanā. Vidējā skolas vecuma bērniem nav rīkots neviens pasākums par dzeju, kuras skaistumu šai vecumā īsti neizprot un tādēļ lasa maz.

Par vienu no svarīgākajiem uzdevumiem 1964. g. bērnu bibliotēku darbinieki uzskatīja palīdzēt skolēniem padziļināt un paplašināt skolā gūtās zināšanas. Bērnu bibliotēkas iepazīstas ar skolu programmām, sastāda ieteicamās literatūras sarakstus vai papildliteratūras kartotēkas mācību priekšmetu apgūšanai. Liels darbs šai ziņā veikts Jūrmalas 1. bērnu bibliotēkā, kur darbinieki ik gadu seko izmaiņām mācību programmās, zina, kādus tematus iztīrās attiecīgajā cetursnī katrā klasē ikvienā mācību priekšmetā. Tas palīdz abonentā un lasītavā ieteikt skolēniem literatūru dažādos mācību priekšmetos, organizēt izstādes.

Rīgas 33. bērnu bibliotēkā iekārtotas izstādes plauktos par matemātiku, fiziku, ķīmiju. Pie izstādēm novietotas kartotēkas «Ko lasīt tālāk?».

Arī Rīgas 11., 20., 28., 34. u. c. bibliotēkas sistemātiski iekārto izstādes, lai sekmētu mācību priekšmetu apgūšanu, piem.: «Gribu visu zināt», «Zināšanu pasaulē», «Aiz tavas mācību grāmatas lappusēm». Viesītes bērnu bibliotēka izstādes rīkoja tieši skolā, klasēs. Piemēram, kad klasē iztīrāja P. Sila poēmu «Nemirstība», tur novietoja divas literatūras izstādes: vienu — P. Sila dzīvei un daiļradei veltītu, otru — par Imantu Sudmali un viņa cīņu biedriem partizāņiem.

Bibliotēku darbinieki sastādījuši vairākus ieteicamās literatūras sarakstus. Stendes bērnu bibliotēkā ir saraksti «Ko lasīt vēsturē IV—VIII klašu skolēniem?», «Ko lasīt ģeogrāfijā?», Viesītes bērnu bibliotēkā — «Ko lasīt ķīmijā?» u. c.

Rīgas 34. bibliotēka izmanto ārpusklases lasīšanas stundas literatūras ieteikšanai par tematiem, ko iztīrā stundās, piem., ko lasīt par tematu «Leņins un bērni» III un IV klases skolēniem u. c. Bibliotēkas darbinieki palīdz arī IX—XI klašu skolēniem sagatavoties stundām, sacerējumu rakstīšanai, ārpusklases nodarbībām. Vairākas bibliotēkas palīdz organizēt mācību vielas atkārtotības stundas bibliotēkas telpās. Rīgas 33. bib-

lietēkas lasītavā notika mācību stundas par tematiem: «Musu dzimtene tālā senatnē», «Zemes bagātības» (par derīgiem izrakstiem) u. c. Neretas bērnu bibliotēkā notika Tautas rakstnieka A. Upīša daiļradei veltīta stunda. Bibliotēkas darbinieki iekārtoja plašu izstādi, parādīja bibliogrāfiskus materiālus, kartotēkas un katalogus, pastāstīja, kā tajos atrast A. Upīša darbus un literatūru par viņa dzīvi un daiļradi. Šādas stundas parasti izraisa skolēnos lielāku interesi par klasē izņemto vielu, viņi labprāt izlasa papildliteratūru, iemācās izmantot katalogus, kartotēkas, bibliogrāfiju, bibliotēkā pierakstās jauni lasītāji.

Jau iepriekš minēts par darbu, kas veikts individuālajā lasīšanas vadībā, palīdzot nesekmīgajiem skolēniem, ieinteresējot skolēnus lasīt grāmatas dažādās zinātņu nozarēs. Rīgas 11. bibliotēka nolēma pastiprināti strādāt ar 23. vidusskolas VI klasi, kurā bija vairāki nesekmīgi un nedisciplinēti skolēni. Bibliotēkas darbinieki, uzzinājuši, ka lielākā daļa šīs klases skolēnu nelasa bibliotēkās, kā pirmo uzdevumu izvirzīja pānākt, lai skolēni sāktu lasīt grāmatas, iemīļotu tās. Sai nolūka sarīkoja ekskursijas uz skolas un 11. bibliotēku, sastādīja ieteicamās literatūras sarakstu, pastāstīja par jaunajām grāmatām. Un ja klasē, kur agrāk gandrīz pusei bija neapmierinošas atzīmes, mācību gada beigās bija tikai daži nesekmīgie, tad zināms nopelns ir arī bibliotēkai.

Rīkojot dažādus masu pasākumus, bibliotēkas cenšas dažādot to veidus, meklē jaunas metodes ietekmīgai literatūras propagandai.

Tādas ir jau minētās stundas bibliotēkās, izstādes klases, neklātienas konferences.

Saldus bērnu bibliotēka organizēja mazo lasītāju mīļākās grāmatas dienu, sarakstīšanos ar grāmatu varoņiem, neklātienas konferenci «Skola, tu un tavs draugs», Zilupes bērnu bibliotēka — jauno grāmatu dienas dažādu klašu (vecuma grupu) skolēniem. Krāslavas bērnu bibliotēkā iekārtoja izstādes, kas izraisīja lielu interesi jaunajos lasītājos, piem.: «Vēstules mātēm» (ievērojamu cilvēku, rakstnieku vēstules mātēm) un «Grāmatas par grāmatām».

Lai iepazīstinātu lasītājus ar mūsu preses vēsturi, Jēkabpils bērnu bibliotēka sarīkoja tematisku pēcpusdienu «Mūsu prese — patiesības balss», kur skolēni uzzināja, kādēļ 5. maijā atzīmē Preses dienu, kādas bija pirmās avīzes un kur tās iznāca. Pasākuma dalībniekiem pastāstīja par nelegālajiem izdevumiem Jēkabpilī, par to, kā Jēkabpilī iespieda pirmo «Padomju Jaunatnes» numuru pēc Jēkabpils atbrīvošanas no fašistiska-

jiem okupantiem 1944. gadā. Bibliotēkas darbinieki sniedza informāciju, kādus žurnālus un avīzes bibliotēka saņem, kā tos izmantot skolā gūto zināšanu padziļināšanai un paplašināšanai. Bibliotēkās veikta virkne pasākumu lasīšanas kultūras iemaņu audzināšanai.

Ludzas bērnu bibliotēkā, pierakstot jaunus lasītājus, arvien pievērš viņu uzmanību rādītājiem, kas izlikti izstādēs plauktos, pastāsta, kā tos izmantot, nolasa arī bibliogrāfisko rādītāju apskatus. Rīgas 33. bibliotēkā izlikta izstāde «Vai esi draugos ar grāmatu?», kurā atrodas materiāli par grāmatas nozīmi cilvēku dzīvē, par to, kā top grāmata, kā to pareizi izraudzīties un lasīt. Arī Ludzas bērnu bibliotēkā ir izstāde «Bibliogrāfija — skolēna palīgs».

Rīgas 33., 34., Ilūkstes, Neretas, Dobeles u. c. bibliotēkās notikušas pārrunas par lasīšanas kultūru. Tomēr istas sistēmas šai darbā vēl nav. Bibliotēkas nav panākušas, lai skolā ārpusklases lasīšanas stundās vai nodarbībās ielānotu nodarbības lasīšanas kultūras iemaņu veidošanai.

Galvenā lasītāju grupa bērnu bibliotēkās, protams, ir I—VIII klašu skolēni. Tomēr nedrīkst aizmirst arī tos, kas dienās kļūš par lasītājiem — pirmsskolas vecuma bērnu.

Daudzas bibliotēkas, labi sadarbojoties ar bērnu dārzu audzinātājiem, organizē bērnu dārzu audzēkņu ekskursijas uz bērnu bibliotēku, sistemātiski ierodas bērnu dārzos, lai palāstītu priekšā vai pastāstītu pirmsskolas vecuma bērniem pasakas vai īsus stāstiņus.

Vairākos kultūras namos un klubos notiek nodarbības pirmsskolas vecuma bērniem, un arī tur bērnu bibliotēku darbinieki ar saistošām grāmatām un žurnāliem vismazākajiem ir vienmēr gaidīti viesi. Labi sadarbojas ar bērnu dārzīem Baldones, Cēsu, Gulbenes u. c. bērnu bibliotēkas.

Tomēr dažas bibliotēkas pārāk aizraujas ar pirmsskolas vecuma bērniem, atstājot novārtā skolēnu bibliotekāro apkalpošanu. Piemēram, Kokneses bērnu bibliotēkas vadītāja 4 reizes nedēļā organizēja 2—3 stundu nodarbības pirmsskolas vecuma bērniem, bet skolēniem bija sarīkoti tikai daži bērnu rīti un pasaku rīti. Darbs ar vidējā vecuma skolēniem bija pilnīgi atstāts tikai skolas ziņā.

3. FONDI

1964. g. bērnu bibliotēku fondos kopskaitā bija 1466 tūkst. bibliotekāro vienību. Gada laikā fondi papildinājušies ar 139,9 tūkst. vienību, izslēgti 75,6 tūkst. vienību.

Neskatoties uz to, ka no bibliotēku fondiem ik gadu izslēdz diezgan daudz nolietotu un satura ziņā novecojušu grāmatu, bērnu bibliotēku fondi tomēr gadu no gada strauji pieaug.

1955. gadā bija tikai 12 bērnu bibliotēku ar vairāk nekā 10.000 vienību lielu fondu, turpretī 1964. g. tikai 10 bērnu bibliotēkās bija mazāk par 10.000 grāmatām, bet 21 bērnu bibliotēkas fondi jau pārsniedza 20.000 bibliotekāro vienību.

1964. gadā bērnu bibliotēku fondi stipri palielinājušies, arī salīdzinot ar 1963. g.:

Bibliotēku fondi	Bibliotēku skaits	
	1963. g.	1964. g.
1.001—6.000 vien.	5	5
6.001—10.000 vien.	9	5
pāri par 10.000 vien.	70	75

Bērnu bibliotēku fondu sastāvs par zinātņu nozarēm 1964. gadā:

Sabiedriski politiskā literatūra	— 135 tūkst. vien.
Dabaszinātņu literatūra	— 43,8 " "
Tehnikas literatūra	— 47,7 " "
Lauksaimniecības literatūra	— 15,5 " "
Daiļliteratūra	— 619,9 " "
Mākslas literatūra	— 53,5 " "
Bērnu literatūra	— 423,1 " "
Pārējā literatūra	— 127,5 " "

Kopā — 1.466 tūkst. vien.

Jāsaka tomēr, ka fonda skaitliskais sastāvs pa nozarēm vēl nerāda, cik labi ar literatūru nozarēs apgādāta katra vecuma lasītāju grupa, jo bieži vien bērnu bibliotēkās ir grāmatas dažādu nozaru speciālistiem, kuras bērni nevar izmantot. Piem., E. Ozola «Lauksaimniecības entomoloģija», «Augļu koku un krūmu selekcija un šķirņkopība» u.c. — Valmieras rajona bērnu bibliotēkās).

Līdz ar apmaiņas fondu organizāciju rajonos Krāslavas, Zilupes, Jēkabpils u. c. bērnu bibliotēkas nodevušas profilam neatbilstošo literatūru citām bibliotēkām. Tomēr daudzās bibliotēkās vēl joprojām atrodas grāmatas, ko mazie lasītāji nevar izmantot.

Bērnu bibliotēku darbinieki vēl nepietiekami strādā ar tematiskajiem komplektešanas plāniem. Nevienā bērnu bibliotēkā

līdz šim nav analizēts fonds, nav noskaidrots, cik un kāda literatūra ir bibliotēkā katrai vecuma grupai, kādas grāmatas būtu nepieciešams iegādāties. Daudzas bibliotēkas pat ieteicamajos literatūras sarakstos neatzīmē grāmatas, kas ir bibliotēkā, nenoskaidro, kuru no norādītajām grāmatām bibliotēkā trūkst, nerūpējas par piekomplektēšanu.

Bieži vien nevajadzīgi tiek tērēti līdzekļi periodikas iegādei. Piem., Kalnciema bērnu bibliotēkā atrodami žurnāli «Dadzis», «Крокодил», «Работница», bet nav bērnu žurnāla «Кочер». Tā ir arī citās bērnu bibliotēkās, kur pasūtīti profilam neatbilstoši periodiskie izdevumi.

Fonda labākā izmantošanā liela nozīme ir tā izvietojumam. Bērnu bibliotēkās tas kārtots atbilstoši lasītāju vecuma grupām. Tomēr ne visas bibliotēkas pietiekami nopietni izraugās literatūru katrai vecuma grupai. Lai gan anotētās kartītes, pašās grāmatās, bibliogrāfiskos rādītājos un metodiskajos materiālos var atrast norādījumus, kādai vecuma grupai grāmata domāta, vairākās bibliotēkās to neievēro. Piemēram, Kalnciema un Kokneses bērnu bibliotēkās V—VI klašu skolēniem domātajā literatūras kārtojumā atradās vairākas grāmatas pieaugušajiem.

Ne visās bibliotēkās literatūras kārtojumā I—II un III—IV klašu skolēniem izdalītas tematiskas iedaļas. Grāmatas sakārtotas vai nu autoru, vai nosaukumu alfabētiskā secībā. Šāds kārtojums nepievērš skolēnu uzmanību atsevišķiem tematiem, neiemāca viņus izraudzīties literatūru mērķtiecīgi. Literatūra V—VIII klasēm zinātņu nozarēs kārtota pēc decimālās klasifikācijas shēmas. Tomēr vairākās bibliotēkās šais nodaļās ir daudz grāmatu pieaugušajiem, tā ka to starpā nedaudzās bērniem domātās grāmatas pilnīgi pazūd.

Dažās (piemēram, Baldones) bibliotēkās gan uzraksti uz plaukta daleņiem, gan pie plauktiem novietotie aicinājumi ierosina izlasīt attiecīgās nodaļas literatūru, piemēram, «Izlasī, lai arī dzejas un lugas tev nebūtu svešas!».

Interesants jauninājums ir Tukuma bērnu bibliotēkā, kur plauktos ikvienas nodaļas beigās novietotas arī sistemātiskā kataloga kartītes par attiecīgās nodaļas literatūru.

4. SABIEDRĪBAS PIEDALIŠANĀS BIBLIOTĒKU DARBĀ

Bērnu bibliotēku kolektīvi pulcinājuši ap sevi plašu aktīvistu saimi: gan skolēnus, gan arī pieaugušos — bibliotēku padomju locekļus.

Bibliotēkas jaunie aktivisti skolēni palīdz ne vien bibliotēkas fonda aizsardzībā un saglabāšanā, dežurējot abonementā un lasītavā, salabojot bojātās grāmatas, bet arī dažādu masu pasākumu organizēšanā.

Jēkabpils rajona bērnu bibliotēkas aktivisti bibliotēkas padomes locekles vadībā rikoja pārrunas pie izstādes «Rīga dimd, Rīga aug», kā arī pionieriem varoņiem veltītu pēcpusdienu. Līvānu bērnu bibliotēkas aktiviste VI kl. skolniece bibliotēkas instruktore vada pārvietojamo bibliotēku namu pārvaldē. Gandrīz visām bibliotēkām ir savi šefi — kāds pionieru pulciņš, kura locekļi dežurē bibliotēkā, palīdz visos tās pasākumos.

Ciešas saites vieno Liepājas 2. bērnu bibliotēkas kolektīvu un Liepājas 5. vidusskolas VI-a klases pionieru pulciņu. Bibliotēkas kolektīvs rūpējas ne vien par pionieru sabiedriski lietderīgā darba organizēšanu bibliotēkā, bet pionieri sistemātiski sniedz ziņojumus bibliotēkas darbiniekiem par savām sekmēm skolā. Sadarbības rezultāts — labas sekmes mācībās, aktīvitate sabiedriski derīgajā darbā.

Pie dažām bibliotēkām darbojas grāmatu draugu pulciņi un klubi. Sabilē grāmatu draugu klubs, ko vada V kl. skolniece, palīdz bibliotēkas darbā un izdod satīrisku biļetenu «Adatiņa», kas vēršas pret nekārtīgajiem lasītājiem. Līdzīgs izdevums «Visuredzīgais Grāmatiņš» ir arī Jēkabpils pilsētas bērnu bibliotēkas jaunajiem aktīvistiem.

Lielu palīdzību bibliotēku darbā sniedz bibliotēku padomju locekļi (piem., Rīgas 33., 36. bibliotēkā u. c.).

Tomēr bibliotēku padomēs lielākoties iesaistīti pensionāri un lasītāju vecāki, bet komjaunieši un jaunieši to darbā nepiedalās.

Sadarbība ar citām iestādēm un organizācijām, darbs ar vecākiem

Lielākā daļa bibliotēku labi sadarbojas ar skolām, organizējot kopīgus masu pasākumus. Tomēr ciešāka sadarbība ir tikai ar literatūras skolotājiem, bet pārējo mācību priekšmetu skolotāji literatūru ārpusklases lasīšanai pazīst mazāk, neieinteresē skolēnus lasīt papildliteratūru dažādos mācību priekšmetos.

Labi sadarbojas ar skolām Rīgas 19., Aknīstes, Neretas u. c. bērnu bibliotēku darbinieki. Viņi piedalās pedagoģu padomju sēdēs, iekārto metodiskās un bibliogrāfiskās, kā arī ārpusklases lasīšanai paredzētās literatūras izstādes, nolasa apskatus.

Vērtīgu un interesantu darbu veikuši Jūrmalas 1. bērnu

bibliotēkas darbinieki, organizējot ģeogrāfijas skolotāju dienu. Gatavojoties šim pasākumam, bibliotēka izdalīja V—VIII klašu skolēniem anketas ar jautājumiem, lai noskaidrotu, vai skolēni lasa grāmatas ģeogrāfijā, kā tās izprot, kuras vislabāk patikušas utt. Skolēnu atbildes parādīja, kādi trūkumi ir bērnu lasīšanas vadībai šai jomā, kas nepieciešams tās uzlabošanai. Bibliotēkas darbinieki atzina, ka pirmkārt jāpanāk, lai arī ģeogrāfijas skolotāji interesētos par skolēnu lasīšanu.

Ģeogrāfijas skolotāju dienā apsprieda ārpusklases lasīšanu ģeogrāfijā un izvirzīja turpmākos uzdevumus lasīšanas vadības uzlabošanā. Bibliotēkas vadītāja pastāstīja par aptaujas rezultātiem, izcēla ārpusklases lasīšanas lielo nozīmi skolā gūto zināšanu padziļināšanā. Pēc tam Jūrmalas 1. bērnu bibliotēkas mikrorajona skolas ģeogrāfijas skolotājs pastāstīja par skolotāju un bibliotēkas darbinieku sadarbību ārpusklases lasīšanas vadībā un tās rezultātiem. Bibliotēkas lasītavā iekārtoja ģeogrāfijas literatūras izstādi, kur novietoja arī ieteicamās literatūras rādītājus un metodiskos materiālus ģeogrāfijā.

Pēc sanāksmes kļuva aktīvāka bibliotēkas un ģeogrāfijas skolotāju sadarbība, palielinājās literatūras izsniegums ģeogrāfijā. Nākamajā mācību gadā bibliotēka ieplānojusi līdzīgas dienas organizēt arī citu priekšmetu skolotājiem.

Mazāk bibliotēku darbinieki sadarbojas ar komjaunatnes rajonu un pilsētu komitejām. Vienīgi Jēkabpils rajona bērnu bibliotēka stāsta par piedalīšanos komjaunatnes pirmorganizāciju sekretāru semināros, sniedzot viņiem kolektīvas konsultācijas par darbu ar grāmatu, nolasot bibliogrāfiskus apskatus. Ogres bērnu bibliotēkai komjaunatnes rajona komiteja sniegusi palīdzību vairāku plašāku masu pasākumu sarīkošanā.

Liela nozīme bērnu brīvā laika organizēšanā ir namu pārvalžu bērnu istabām. Arī bērnu bibliotēku uzdevums ir veikt vislielāko uzmanību bērniem, kas pēc stundām skolā paliek bez uzraudzības.

Rīgas 19., 37. u. c. bibliotēkas bērnu istabās organizē grāmatu priekšā lasīšanu un pārrunas. Jēkabpils pilsētas bērnu bibliotēka milicijas bērnu istabai nodevusi pārvietojamo bibliotēku, rīko tur izstādes un bibliogrāfiskus apskatus.

Madonas bērnu bibliotēkā kosmonautikas dienai veltītā mutvārdu žurnāla sagatavošanā aktīvi piedalījās bērni no milicijas bērnu istabas. Tukuma bērnu bibliotēka bērnu istabā organizējusi 4 literārus vakarus. Labi ar bērnu istabām sadarbojas arī Liepājas 1. un 2. bērnu bibliotēka, izsniedzot tām pārvietojamās

bibliotēkas, organizējot pārrunas, ekskursijas uz bibliotēku un citus pasākumus. Tomēr pagaidām daudzas bibliotēkas apmierinās tikai ar viena otra masu pasākuma sarīkošanu, plašāku darbu neizvēršot.

Bērnu bibliotēkas iekļāvušās arī pionieru nometņu darbā. Rīgas 19. bērnu bibliotēka pilsētas pionieru nometnē sistemātiski rīkoja pārrunas, bibliogrāfiskos apskatus un pat plašāku pasākumu — ar literatūras propagandu saistītu ziedu karnevālu. Balvu bērnu bibliotēka kopā ar pionieru nometni sarīkoja vairākas pārrunas par grāmatām. Nometnes dalībniekiem, kas piedalījās ekskursijā pa Lielā Tēvijas kara partizānu cīņu vietām, bibliotēkas darbinieki ieteica literatūru par partizānu kustību. Vēlāk skolēni pārrunāja ne vien ekskursiju, bet pastāstīja arī par izlasītajām grāmatām.

Daudzus pasākumus pionieru nometnē sarīkoja arī Liepājas 1. un Cēsaines bērnu bibliotēka.

Bibliotēkas organizē kopīgus pasākumus — bērnu rītus, literārus karnevālus, lasītāju un skatītāju konferences arī kopā ar kultūras namiem, kinoteātriem, pionieru namiem.

Veicot atbildīgos bērnu komunistiskās audzināšanas uzdevumus, bibliotēku darbinieki sadarbojas ne vien ar skolām un ārpuskolas iestādēm, bet arī ar bērnu vecākiem. Sadarbība izpaužas divos virzienos: pirmkārt, literatūras propagandā par bērnu audzināšanu ģimenē, otrkārt, veicinot ģimenes piedalīšanos bērnu lasīšanas vadībā.

Daudzu bērnu bibliotēku darbinieki iekārtoja literatūras izstādes, nolasīja bibliogrāfiskus apskatus par bērnu audzināšanu ģimenē, piem., Siguldas bērnu bibliotēka bērnu dārzā iekārtojusi izstādi «Kā pareizi audzināt bērnus», Jēkabpils pils. un Rēzeknes pils. bērnu bibliotēkas — izstādi «Māmiņ, tēti, izlasī!».

Jēkabpils rajona bērnu bibliotēkas kolektīvs, izmantojot žurnāla «Skola un Ģimene» materiālus, vietējās radio pārraidēs «Audzināšanas padomi vecākiem» nolasīja 8 bibliogrāfiskus apskatus un pārrunas par bērnu audzināšanu ģimenē. Rēzeknes bērnu bibliotēka aktīvi piedalījās vecākiem rīkotajā atpūtas vakarā, sniedzot konsultācijas un iekārtojot izstādi.

Literatūru par bērnu audzināšanu ģimenē propagandē arī pieaugušo bibliotēkas, turpretim palīdzēt vecākiem bērnu lasīšanas vadībā ir tiešs bērnu bibliotēku uzdevums, jo bērnu bibliotēku darbinieki vislabāk zina bērnu literatūru, viņiem ir pieredze bērnu lasīšanas vadībā. Tomēr šim darbam pievērsušās tikai nedaudzas bibliotēkas (Jūrmalas 1., Ogres bērnu bibliotēka u. c.).

IV. KADRI. METODISKAIS DARBS UN KVALIFIKĀCIJAS CELSANAS PASĀKUMI

1964. gadā Latvijas PSR Kultūras ministrijas masu bibliotēkās strādāja 1380 darbinieki. 50 darbiniekiem ir augstākā speciālā izglītība, 116 — augstākā, 379 — vidējā speciālā, bet 679 — vidējā izglītība. Kadru — speciālistu skaits pieaug. Ja 1962. gadā bija tikai 30 bibliotēku darbinieki ar augstāko speciālo izglītību, 1963. gadā 38, tad 1964. gadā to jau ir 50. Taču no kopējā bibliotekāru skaita speciālistu ar augstāko izglītību ir maz. Nav audzis darbinieku skaits ar vidējo speciālo izglītību:

1962. g.	1963. g.	1964. g.
389	369	379

Joprojām bibliotēkās strādā bibliotekāri, kam nav pabeigta vidējā izglītība.

Savas zināšanas republikas bibliotēku darbinieki papildināja politpulciņos, tautas universitātēs, mācījās neklātienē LVU Vēstures un filoloģijas fakultātes bibliotēku nodaļā, Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumā, LPSR Kultūras ministrijas organizētajosursos, valodu pulciņos.

Par vispusīgu lasītāju apkalpošanu un literatūras propagandu 8 masu bibliotēkām piešķirts teicama darba bibliotēkas nosaukums:

Rīgas pils. 2. bibliotēkai (vad. Ē. Priedniece)

Rīgas pils. 5. bibliotēkai (vad. S. Alksne)

Rīgas pils. 7. bibliotēkai (vad. Ē. Šulce)

Rīgas pils. 26. bibliotēkai (vad. T. Ozola)

Daugavpils raj. Silenes ciema bibliotēkai
(vad. N. Lonskaja)

Gulbenes raj. Līgo ciema bibliotēkai
(vad. G. Šķipsna)

Gulbenes raj. Litenes ciema bibliotēkai
(vad. V. Mezītis)

Valkas raj. Birzuļu ciema bibliotēkai
(vad. E. Dumarova)

Bibliotēku darbu traucē jau iepriekšējos gados novērotā parādība — biežā kadru maiņa. Tā Jēkabpils rajonā 1964. gadā mainījušies 10 bibliotēku vadītāji. Tikai vienā Vīpes ciema bibliotēkā gada laikā mainījās 5 darbinieki. Daugavpils rajonā gada laikā mainījušies 7 bibliotēku darbinieki.

Nepietiekošs darbs veikts bibliotekāru sabiedrisko vietnieku apmācīšanā, kuru darbs galvenokārt aprobežojas tikai ar grāmatu izsniegšanu.

Rajonos **metodisko darbu** vada rajonu bibliotēkas, bet arvien vairāk metodiskajā darbā iesaistās zonālās bibliotēkas. Katrs rajons ir sadalīts vairākās zonās. Par metodisko darbu zonā atbild zonālā bibliotēka. Par zonālajām bibliotēkām izvēlas labākās pilsētu, pilsētciematu un ciemu bibliotēkas. Tā Madonas rajonā ciemu bibliotēkas sadalītas 5 zonās, kuru centri ir pilsētu un pilsētciematu bibliotēkas. Labi metodisko darbu veica Cesvaines un Lubānas pilsētciematu bibliotēkas, kuru metodiķi reizi ceturksnī apmeklēja savu zonu bibliotēkas, sniedza metodisko palīdzību, piedalījās ciemu padomju sesijās, kurās izskatīja bibliotēku darbu. Arī Jēkabpils rajonā zonu bibliotēkas apzinīgi pilda savus pienākumus. Rajonā katra bibliotēka 1964. gadā apmeklēta 3—4 reizes, apmācīti jaunpieņemtie darbinieki. Rīgas rajonā organizēta metodiķu grupa, kurā piedalās rajona bibliotēkas darbinieki, Siguldas pilsētas, Saulkrastu, Baldones, Kalnciema un Baložu pilsētciematu bibliotēku vadītāji. Katrā seminārā notiek metodiķu grupas apspriede. Arī Valkas un Jēkabpils rajonos organizētas divas metodiķu sanāksmes, kurās sniegti norādījumi metodiskā darba veikšanai ciemos.

Cēsu rajonā metodiskajā darbā piedalās arī labākie ciemu bibliotēku vadītāji — sabiedriskie inspektori, ko apstiprinājusi rajona kultūras nodaļa.

Tomēr zonu bibliotēku metodiskajā darbā vērojami nopietni trūkumi. Dažos rajonos zonu metodiķi ir pasīvi (Liepājas rajona Aizputes, Durbes un Priekules pilsētu, Madonas rajona Varakļānu pils., Ogres rajona Lielvārdes pilsētciemata un Tal-su rajona zonu bibliotēkās).

Mērķtiecīgāki kļuvuši rajonu un zonu bibliotēku metodiķu izbraukumi uz bibliotēkām, lai sniegtu gan praktisku, gan metodisku palīdzību. Metodisko darbu aktivizējuši Valkas rajona bibliotēkas darbinieki, izbraucot uz bibliotēkām 103 reizes. Arī Gulbenes, Bauskas, Tukuma rajona bibliotēkas metodiķi bieži

izbrauc uz bibliotēkām un apmeklē ne tikai ciemu, bet arī kolhozu un padomju saimniecību bibliotēkas. Cēsu rajona bibliotēka 1964. gada februārī organizēja brigādi, kurā ietilpa rajona kultūras nodaļas, rajona un bērnu bibliotēkas pārstāvji. Brigāde apmeklēja ciemu bibliotēkas, lai uzzinātu, kā ciemu bibliotēku vadītāji apkalpo lasītājus, veic lasītāju un literatūras izsnieguma uzskaiti, kā arī sniedza praktisku palīdzību. Šis reids palīdzēja dažiem ciemu bibliotēku darbiniekiem aktivizēt darbu.

Tomēr izbraukumu plāni ne vienmēr tiek pildīti. Ir bibliotēkas, kas 1964. gadā ne reizes netika apmeklētas, piem., Talsu rajonā līdz 1964. gada 20. oktobrim ne reizes nebija apmeklētas 15 ciemu bibliotēkas.

Daudzkārt vērojama formāla pieeja bibliotēku pārbaudei: par pārbaudes rezultātiem ne vienmēr raksta inspekcijas burtiņā, nenorāda, kas jāveic līdz noteiktam laikam, kā arī nepieciešami kontrolē uzdoto.

Bibliotekāru apmācības semināros kļuvušas saturīgākas, apskatīti aktuāli bibliotēku darba jautājumi. Visvairāk uzmanības semināru nodarbībās veltīts lasītāju apkalpošanai, bibliotēku fonda uzlabošanai, fondu atbrīvošanai no novecojušās literatūras, atsevišķu fonda nozaru analīzei un komplektēšanas plānu sastādīšanai. Organizētas nodarbības par sistemātiskās žurnālu un avīžu rakstu kartotēkas organizēšanu, par individuālo darbu ar lasītājiem, par darbu ar lasīšanas plāniem, jauno bibliotēku tehnikas minimumu u. c.

Semināru dienās organizētas pieredzes apmaiņas ekskursijas gan uz sava, gan kaimiņu rajonu labākajām bibliotēkām. Tā Jēkabpils rajona bibliotēkas savā rajonā iepazinās ar Pļaviņu pils. 1. un 2. bibliotēkas un Klintaines ciema bibliotēkas darbu, kā arī izbrauca uz Ogres rajona un Siguldās pilsētas bibliotēkām. Saldus rajona bibliotekāri jaunas ierosmes darbā guva, apmeklējot Rīgas, Bauskas, Cēsu un Valmieras rajonu labākās bibliotēkas. Madonas rajona bibliotekāri apmainījās pieredzē ar Jēkabpils rajona bibliotēku darbiniekiem.

1964. gadā notikuši divi starprajonu semināri: Madonas rajonā (Balvu, Gulbenes, Madonas bibliotekāriem) un Rīgas rajonā (Rīgas un Ogres bibliotekāriem). Šajos semināros apskatīti fondu komplektēšanas, bibliogrāfijas, zinātniski ateistiskā darba, agroķīmijas zināšanu propagandas u. c. jautājumi. Saldū notika republikas lasītavu pārziņu seminārs, kurā pārrunāti bibliotēku turpmākie uzdevumi, lasītāju apkalpošana bibliotēkās, bibliogrāfijas izmantošana, metodiskais darbs.

Semināru organizēšanā reizēm trūkst mērķtiecības un plānveidības. Nodarbības tiek sagatavotas nepietiekoši rūpīgi. Rajonu bibliotēkas nesastāda mācību plānus visam gadam.

Semināros bija maz praktisku nodarbību, ne vienmēr deva mājas uzdevumus, pārbaudīja uzdotā izpildi. Bibliotekāri nepietiekoši sagatavoja stāstījumus par pieredzi, bieži vien svarīgi jautājumi apspriesti steigā (5—10 minūtēs). Maz plānotas nodarbības par darbu ar bērniem.

Latvijas PSR Kultūras ministrijas kursu bāze 1964. gadā organizēja vienu un divu mēnešu kursus ciemu bibliotēku vadītājiem. Tos beidza 71 ciemu bibliotēku vadītājs. Viena mēneša kurss beidza 32 rajonu un pilsētu bibliotēku vadītāji un 31 bērnu bibliotēku darbinieks. Bibliotekāru neklātienes kurss beidza 13 bibliotēku darbinieki. Rīgas un Jelgavas pilsētas bibliotekāriem tika organizēti bibliogrāfijas kursi un Rīgas bibliotekāriem praktiskas nodarbības uzskates aģitācijas izveidošanā. Turpinājās svešvalodu kursi, kur vācu valodu apgūst Rīgas pilsētas 14 bibliotēku darbinieki, bet angļu valodu — 10.

Sniegt metodisko palīdzību skolu bibliotēkām un ciemu bibliotēkām darbā ar bērniem ir bērnu bibliotēku uzdevums.

Daudzos rajonos (Jēkabpils, Krāslavas, Kuldīgas, Madonas, Ogres u. c.) bērnu bibliotēkas ir kļuvušas par īstiem metodiskā darba centriem. Bērnu bibliotēku darbinieki izbrauc uz skolu un ciemu bibliotēkām, aktīvi piedalās Kultūras un Tautas izglītības nodaļu organizētajos pasākumos ciemu un skolu bibliotekāru kvalifikācijas celšanai.

Skolu bibliotēku darba uzlabošanā liela nozīme ir Kultūras nodaļu un bērnu bibliotēku sadarbībai ar Tautas izglītības nodaļām, vienotu prasību izvirzīšanai.

Tā pēc Kuldīgas bērnu bibliotēkas darbinieku ierosinājuma ar LPSR Izglītības un LPSR Kultūras ministrijas kopējās sēdes lēmumu «Par skolu, bērnu un ciemu bibliotēku neapmierinošo darbu ar bērniem Preiļu rajonā» iepazīstināti ne vien skolu un ciemu bibliotēku vadītāji, bet arī skolu direktori. Pamatojoties uz šo lēmumu rajona Kultūras un Tautas izglītības nodaļas pieņēma lēmumu par skolu bibliotēku darba uzlabošanu Kuldīgas rajonā, ko izsūtīja visām skolu bibliotēkām. Arī Talsu bērnu bibliotēka kopā ar Tautas izglītības nodaļu sastādīja un izsūtīja skolu bibliotēkām metodiskus norādījumus skolu bibliotēku darba uzlabošanai.

Lai gūtu labāku pārskatu par skolu bibliotēku darbu, Dobeles bērnu bibliotēkas darbinieki sastādījuši kartotēku, kurā atrodamas ziņas par skolu bibliotēku lasītāju skaitu, grāmatu

fondu lielumu u. c. Kopā ar skolu bibliotekāru metodiskās apvienības vadītāju sastādīts skolu bibliotēku apmeklējumu plāns. Metodiskās palīdzības labākai organizēšanai ciemu un skolu bibliotēkām gandrīz visos rajonos izveidotas zonas. Ikvienu bērnu bibliotēka atbild par savas zonas skolu bibliotēku darbu un ciemu bibliotēku darbu ar bērniem. Tomēr Ogres rajonā, kur ir vairākas bērnu bibliotēkas, zonas nav izdalītas, un metodisko darbu ar lauku skolu un ciemu bibliotēkām veic vienīgi Ogres bērnu bibliotēkas darbinieki, kuru darba apjoms tādēļ ir ļoti liels. Zonas nav iedalītas arī Rīgas rajonā, kur ir 4 bērnu bibliotēkas mazākās pilsētas un pilsētciematos, bet nav bērnu bibliotēkas rajona centrā. Šeit lauku skolu un ciemu bibliotēkas vispār palikušas bez metodiskās vadības. Nepietiekamu metodisko palīdzību sava rajona skolu un ciemu bibliotēkām sniedz Bauskas, Daugavpils rajona u. c. bērnu bibliotēkas.

Labi darbojas bērnu un skolu bibliotekāru metodiskās apvienības Jelgavā, Jūrmalā un Ventspilī, kur reizi mēnesī notiek bērnu un skolu bibliotekāru semināri, tiek rīkoti dažādi pasākumi visas pilsētas mērogā. Rīgas pilsētā no labākajiem skolu bibliotekāriem izveidota padome, kas atbild par skolu bibliotekāru semināriem gan visā pilsētā, gan arī atsevišķos pilsētas rajonos. Lielu aktivitāti Rīgas pilsētas skolu bibliotēku darbā izraisīja skolu bibliotēku skate, kas notika 1964./65. mācību gadā.

V. PRIEKŠLIKUMI DARBA UZLABOŠANAI

Divos pēdējos gados kopumā Kultūras ministrijas sistēmas bibliotēkās galvenie darba rādītāji nedaudz palielinājušies, taču ciemu bibliotēkas nav nostiprinājušas 1962.—1963. gadā gūtos rezultātus un pieļāvušas lasītāju skaita un izsnieguma samazināšanos.

1. Turpmāk lielāku vērību veltīt jaunu lasītāju iesaistīšanai un esošā lasītāju skaita saglabāšanai. Turpināt darbu ikviena strādājošā iesaistīšanai lasītājos.

2. Panākt literatūras izsnieguma kāpinājumu.

- 1) Uzlabot individuālo darbu ar lasītājiem abonementā un mikrorajonos.
 - a) Ikvienā bibliotēkā izdalīt lasītāju grupas, analizēt galveno lasītāju grupu lasīšanu, veikt ikvienas grupas individuālo apkalpošanu.
 - b) Tuvināt grāmatu iedzīvotāju darba un dzīves vietām.
 - c) Ieviest jaunas metodes darbā ar grāmatu (piemēram, katrai grāmatai — savu adresi).
 - d) Panākt lielāku mērķtiecību atsevišķu zinātņu nozaru literatūras propagandā. Aktīvi uzsākt gatavošanos Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 50. gadadienai.
 - e) Aktivizēt un padziļināt bibliogrāfisko uzziņu darbu, it sevišķi pilsētu un rajonu bibliotēkās.
- 2) Komplektēt fondu atbilstoši apkalpojamā rajona profilam, lasītāju sastāvam un interesēm.
 - a) Katrā bibliotēkā sastādīt profila un profesiju kartotēkas un atbilstoši komplektēt fondu.
 - b) Analizēt atsevišķu nozaru literatūras fondus un izdarīt secinājumus, vai tie atbilst lasītāju prasībām.
 - c) Sastādīt piekomplektēšanas kartotēku un piekomplektēt nepieciešamo literatūru. Izmantot SBA, citu bibliotēku pārvietojamos fondus un dublešu

fondu. Fondu komplektēšanā izmantot arī lasītāju pieprasījumu analīzes rezultātus.

- d) Panākt komplektēšanas koordināciju, it īpaši Daugavpili, Rēzeknē, Jūrmalā un arī citu pilsētu un pilsētciematu bibliotēkās.
- 3) Visus masu pasākumus saistīt ar literatūras propagandu.
3. Iesaistīt aktīvu un apmācīt bibliotekārā darba iemaņās.
 - 1) Rīkot sanāksmes, seminārus, sabiedrisko profesiju skolas pārvietojamo bibliotēku vadītājiem, bibliotēkas padomes locekļiem, aktīvistiem.
 - 2) Ikvienai bibliotēkai sagatavot bibliotekāru sabiedriskos aizstājējus.
4. Rajonu un pilsētu bibliotēkām uzlabot metodisko darbu.
 - 1) Panākt, lai visas zonālās bibliotēkas kļūtu par īstiem metodiskiem centriem savu zonu bibliotēkām.
 - 2) Pilsētu bibliotēkām uzlabot metodisko darbu mikrorajonos.
 - 3) Mērķtiecīgāk plānot un rūpīgāk sagatavot bibliotēku darbinieku seminārus rajonos un pilsētās.

Bērnu bibliotēkām

1. Iesaistīt ikvienu skolēnu par lasītāju bibliotēkā. Panākt, lai arī lauku rajonos (bērnu bibliotēkas zonā) ikviens skolēns lasītu skolas, ciema, kolhoza, sovhoza vai kādā citā bibliotēkā.
2. Uzlabot lasītāju apkalpošanu.
 - 1) Padziļināt individuālo darbu ar lasītājiem. Nopietni pētīt kā atsevišķu lasītāju, tā arī noteiktu klašu skolēnu lasītāju intereses. Izdalīt lasītājus un lasītāju grupas, kam lasīšanas vadība sevišķi nepieciešama.
 - 2) Aktīvi uzsākt gatavošanos Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas 50. gadadienai. Pastiprināt sabiedriski politiskās literatūras propagandu, palīdzēt pionieru organizācijai izpildīt uzdevumus, kas tai izvirzīti sakarā ar izcilo jubileju.
 - 3) Uzlabot darbu novadpētniecības, populāri zinātniskās, tehnikas un lauksaimniecības literatūras propagandā. Veltīt lielāku vērību literatūras propagandai dažādos mācību priekšmetos.
 - 4) Sistemātiskāk un plānveidīgāk organizēt pasākumus lasīšanas kultūras iemaņu veidošanai.
3. Lielāku vērību veltīt fonda komplektēšanai un izmantošanai. Analizēt fonda sastāvu dažādām vecuma grupām. Sastādot komplektēšanas plānus, vairāk izmantot izdevniecību

tematiskos plānus, ieteicamās literatūras sarakstus un anotētās kartītes. Sastādīt komplektēšanas kartotēkas. Koordinēt komplektēšanu ar skolu un rajonu bibliotēkām.

4. Aktivizēt sadarbību ar iestādēm, organizācijām, aktīvu.

- 1) Panākt vēl ciešāku sadarbību ar skolām, komjaunatnes un pionieru organizācijām. 1—2 reizes gadā pedagoģiskās padomes sēdēs apspriest jautājumu par skolēnu ārpusklases lasīšanu.
- 2) Panākt aktīvāku visu bibliotēkas padomju locekļu piedalīšanos bibliotēkas darbā.
- 3) Lielāku palīdzību sniegt namu pārvalžu bērnu istabām darbā ar grāmatu, izsniegt tām pārvietojamās bibliotēkas, palīdzēt masu pasākumu organizēšanā.
- 4) Vairāk vērības veltīt darbam ar vecākiem. Sadarboties ar skolu vecāku lektorijiem un TU pedagoģiskajām fakultātēm.

5. Pastiprināt skolu un ciemu bibliotēku metodisko vadību. Iedalīt katrai bērnu bibliotēkai noteiktu skolu un ciemu bibliotēku skaitu metodiskās palīdzības sniegšanai darbā ar bērniem. Sistemātiski analizēt ciemu bibliotēku darba plānus un atskaites, 3. reizes gadā organizēt bērnu un skolu bibliotēkām metodisko apvienību nodarbības, kā arī praktikumus jauniešiem skolu bibliotekāriem.

Latvijas PSR Kultūras ministrijas
masu bibliotēku kopējie darba rādītāji 1964. gadā

Bibliotēku skaits	Lasītāju skaits (tūkst.)	Grāmatu skaits (tūkst.)	Izsniegums (tūkst.)	Izsniegums pa zinātņu nozarēm (tūkstos)							Lasāmība	Ap- gro- zība
				Izsniegums pa zinātņu nozarēm (tūkstos)								
				1, 2, 3, 9	5	6	63	7	Daiļlite- ratūra			
896	572,6	9.336,3	14.924,8	1.440,7	410,3	806,5	332,1	683,7	6.868,9	26,0	1,38	

Latvijas PSR republikāniskās pakļautības pilsētu pieaugušo bibliotēku
darba rādītāji 1964. gadā
(t. sk. pilsētu zinātniskās bibliotēkas)

Nē p/k	Pilsēta	Bibliotēku skaits	Lasītāju skaits (tūkst.)	Grāmatu skaits (tūkst.)	Izsniegums (tūkst.)	Izsniegums pa zinātnu nozarēm (tūkstos)							Lasāmība	Ap- gro- zība
						1.	2.	3.	9	5	6	7		
1.	Rīga	28	116,7	1357,9	3760,4	522,8	139,9	285,3	251,1	1527,4	32,2	2,7		
2.	Liepāja	3	8,6	181,9	320,2	30,6	16,5	30,7	18,1	135,6	33,5	1,7		
3.	Daugavpils	5	15,7	149,9	331,8	25,9	8,5	29,4	23,4	148,6	21,0	2,2		
4.	Jelgava	4	7,7	170,8	274,2	50,6	9,1	31,9	22,7	101,6	35,7	1,6		
5.	Ventspils	3	5,8	86,6	181,1	17,5	4,2	11,0	9,4	95,8	35,6	2,0		
6.	Rēzekne	1	2,1	27,5	67,9	5,4	1,5	1,8	2,1	53,0	31,6	2,5		
7.	Jūrmala	5	13,6	172,1	383,1	43,9	15,9	24,3	20,4	160,3	28,1	2,2		
Kopā		49	170,2	2146,7	5318,7	696,7	195,6	414,4	347,2	2222,3	31,2	2,4		

Rajonu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā

(t. sk. rajonu, rajonu pilsētu, pilsetciematu, ciemu, bērnu bibliotēkas)

№ p/k	Rajons	Masu bibliotēku skaits	Lasītāju skaits (tūkst.)	Grāmatu skaits (tūkst.)	Izsnie- gums (tūkst.)	Izniegums pa zinātņu nozarēm (tūkstos)							Lasa- mība	Ap- gro- zība
						1,2, 3,9	5	6	63	7	Dailite- ratūra			
1.	Balvu	28	13,4	184,6	253,6	18,6	5,4	10,4	11,2	8,4	119,0	18,9	1,4	
2.	Bauskas	34	13,4	266,0	281,1	20,0	5,3	11,4	11,0	9,0	149,9	20,9	1,1	
3.	Cēsu.	40	21,6	326,3	473,3	50,4	14,7	23,7	22,6	14,7	237,6	21,9	1,4	
4.	Daugavpils	48	21,6	362,4	471,6	32,3	8,5	14,0	18,4	9,7	246,3	21,6	1,3	
5.	Dobele	40	21,1	317,6	471,1	33,2	10,3	16,1	19,4	11,2	237,5	22,3	1,5	
6.	Gulbenes	34	15,3	275,9	403,4	30,3	9,2	16,6	16,9	12,0	210,7	26,4	1,5	
7.	Jēkabpils	44	20,1	395,9	493,5	35,7	11,6	17,9	13,6	17,0	265,5	24,5	1,2	
8.	Kraslavas	38	17,6	256,8	296,3	21,1	5,6	7,0	11,3	5,7	156,9	16,8	1,1	
9.	Kuldīgas	31	12,0	238,1	203,9	16,3	4,0	6,9	6,0	8,3	105,1	17,0	0,8	
10.	Liepājas	43	17,2	368,7	369,5	27,7	8,7	13,2	14,8	10,7	192,1	21,4	1,0	
11.	Ludzas	48	19,6	339,4	444,6	33,6	7,3	13,4	14,2	12,9	216,3	22,6	1,3	
12.	Madonas	45	15,5	355,1	334,9	29,1	6,4	12,0	10,3	10,8	167,6	21,6	0,9	
13.	Ogres	35	19,0	323,6	402,4	31,2	7,3	15,9	10,6	9,7	225,9	21,2	1,2	
14.	Preiļu	37	13,2	254,3	263,0	19,5	5,4	8,9	9,4	9,1	127,3	19,9	1,3	
15.	Rēzeknes	44	15,4	284,5	253,4	18,2	5,5	6,9	9,9	6,7	131,0	16,4	0,9	
16.	Rīgas	46	23,4	417,2	641,7	46,6	14,1	26,2	20,1	35,8	296,4	27,6	1,5	
17.	Saldus	22	10,6	161,4	215,6	22,3	6,0	11,7	7,7	10,5	88,7	20,2	1,3	
18.	Talsu	54	19,3	425,1	496,3	38,0	8,7	20,2	16,5	15,8	257,3	25,6	1,2	
19.	Tukuma	31	16,3	277,1	357,9	21,3	5,3	15,2	7,3	9,7	203,6	21,9	1,3	
20.	Valkas	32	15,5	297,1	417,3	38,9	7,0	18,6	12,8	22,0	180,3	27,0	1,4	
21.	Valmieras	52	24,4	551,0	616,4	48,1	12,5	25,5	17,5	22,0	340,5	25,2	1,1	
Kopā:		826	365,5	6678,1	8160,8	632,4	168,8	311,7	281,5	271,6	4155,5	22,3	1,2	

Rajonu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā

Nē p/k	Rajona bibliotēka	Lasītāju skaits (tūkst.)	Grāmatu skaits (tūkst.)	Izsnie- gums (tūkst.)	Izsniegums pa zinātņu nozarēm (tūkstošos)							Lasā- mība	Ap- gro- zība
					Daiļite- ratūra								
					1,	2,	3,	9	5	6	63		
1.	Balvu	1,0	21,1	30,6	3,5	0,9	2,9	1,0	2,6	10,7	29,7	1,2	
2.	Bauskas	1,9	28,4	51,9	5,0	0,8	4,8	1,0	4,0	20,5	28,0	1,8	
3.	Cēsu	3,4	50,7	168,3	26,1	7,6	10,1	6,2	7,8	73,7	48,8	3,3	
4.	Daugavpils	1,1	19,7	38,3	3,3	1,2	1,8	1,7	0,9	25,3	35,3	1,9	
5.	Dobele	2,0	26,0	59,1	7,7	1,3	4,2	1,4	2,3	32,1	29,1	2,3	
6.	Gulbenes	1,5	21,0	62,3	6,2	1,7	3,0	2,8	2,5	43,6	43,1	3,1	
7.	Jēkabpils	1,2	23,9	43,1	3,4	2,0	2,9	0,8	3,0	21,1	35,8	1,8	
8.	Krāslavas	2,3	22,2	37,9	2,4	0,4	0,9	0,7	0,6	27,4	16,3	1,7	
9.	Kuldīgas	1,5	24,6	47,8	5,4	1,6	3,6	0,8	4,8	20,1	32,0	1,9	
10.	Liepājas	1,0	27,6	48,4	4,1	2,1	2,6	3,5	2,3	24,3	48,0	1,7	
11.	Ludzas	2,5	27,2	61,2	7,8	1,0	2,8	2,5	4,3	31,6	24,0	2,2	
12.	Madonas	1,5	24,4	49,9	8,6	0,8	3,4	0,9	4,0	22,1	34,3	2,0	
13.	Ogres	1,7	27,1	55,0	6,6	1,5	4,7	1,0	1,7	28,3	32,0	2,0	
14.	Preiļu	1,1	25,7	39,0	4,1	1,1	2,4	1,0	3,0	18,2	35,1	1,5	
15.	Rēzeknes (Vilānos)	0,8	21,6	21,8	3,4	1,0	1,1	0,5	1,4	9,8	25,0	1,0	
16.	Rīgas	2,4	43,0	72,0	8,0	1,7	4,8	2,5	9,1	17,8	31,6	1,6	
17.	Saldus	2,0	29,2	74,4	11,4	2,0	6,9	1,7	7,4	28,4	36,0	2,5	
18.	Talsu	1,7	61,2	74,1	8,4	1,6	6,9	1,1	4,5	34,2	44,5	1,2	
19.	Tukuma	2,0	32,1	62,4	7,6	1,0	3,5	0,7	2,9	36,4	31,0	1,9	
20.	Valkas	2,4	28,0	64,0	5,7	1,0	5,4	0,7	4,9	27,0	26,6	2,3	
21.	Valmieras	3,0	60,5	95,1	11,0	3,4	8,1	2,6	3,2	49,5	31,0	1,5	
Kopā:		38,0	645,0	1259,5	149,6	35,7	86,8	35,1	77,2	602,1	33,1	1,9	

Piezīme: Ailē «kopā» uzrādīti skaitļi pēc statistikas datiem, kas aprēķināti, saskaņot faktiskos skaitļus (ne nosapaļotos).

Ciemi bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā

Nē p/k	Rajons	Ciemu bibliotēku skaits	Lasītāju skaits (tūkst.)	Grāmatu skaits (tūkst.)	Izsnie- gums (tūkst.)	Izsniegums pa nozarēm (tūkstos)					Daiļite- ratūra	Lasā- mība zība	Agpro- zība
						1,	2,	3,	9	5			
1.	Balvu	24	9,3	119,2	145,9	8,1	3,1	4,3	7,4	74,9	15,7	1,2	0,9
2.	Bauskas	31	9,8	202,9	182,1	11,7	3,3	4,8	8,8	109,0	18,5	0,9	0,9
3.	Cēsu	35	14,1	207,3	197,7	17,3	3,6	6,1	12,1	117,5	14,0	0,9	0,9
4.	Daugavpils	40	15,8	240,6	301,8	18,6	5,5	7,9	13,4	163,5	12,7	1,2	1,2
5.	Dobele	33	14,0	198,6	219,0	13,8	4,8	6,9	12,0	128,0	15,6	1,1	1,1
6.	Ķūļenes	30	10,4	186,7	196,1	14,0	4,1	6,9	12,6	106,2	18,9	1,05	1,05
7.	Jēkabpils	33	10,6	184,3	164,6	10,6	3,4	4,8	8,6	91,5	15,5	0,9	0,9
8.	Krāslavas	34	12,4	189,8	196,7	15,1	4,0	4,7	9,9	100,5	15,9	1,0	1,0
9.	Kuldīgas	25	7,7	149,5	87,5	6,3	1,6	2,1	4,5	50,9	11,3	0,6	0,6
10.	Lienājas	34	11,4	195,3	169,8	11,2	3,4	5,6	8,6	93,4	14,9	0,8	0,8
11.	Ludzas	42	11,9	207,7	189,6	11,8	2,4	4,6	9,5	91,8	15,8	0,9	0,9
12.	Madonas	35	9,0	206,8	142,7	10,6	2,5	4,0	7,0	75,8	15,8	0,7	0,7
13.	Ogres	25	8,9	170,9	137,9	9,7	2,6	3,9	6,8	81,3	15,5	0,8	0,8
14.	Preiļu	33	9,2	170,9	128,0	8,3	2,4	3,4	6,7	64,4	13,9	0,7	0,7
15.	Rēzeknes (Vilānos)	40	12,4	210,4	176,2	10,6	3,5	4,2	8,5	97,8	14,2	0,8	0,8
16.	Rīgas	36	13,3	226,4	242,8	16,5	4,8	6,6	12,1	139,0	18,2	1,1	1,1
17.	Sa'dus	20	7,4	115,8	104,6	8,4	3,4	3,9	5,5	51,6	14,2	0,9	0,9
18.	Ta'su	43	11,6	231,2	233,1	15,1	4,2	7,1	11,8	129,8	20,1	1,0	1,0
19.	Tukuma	27	10,7	176,9	171,3	7,3	2,4	3,4	5,2	107,5	16,0	1,0	1,0
20.	Valkas	24	7,5	146,2	137,3	9,5	2,3	4,5	8,2	73,4	18,7	0,9	0,9
21.	Valmieras	37	10,7	249,4	192,3	14,2	3,5	5,7	10,2	117,5	18,0	0,8	0,8
Kopā:		681	228,4	3986,8	3717,2	249,0	71,1	105,4	189,2	2065,3	16,2	0,9	0,9

Rajonu centros esošo bērnu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā

Nē p/k	Rajons*	Lasītāju skaits (tūkst.)	Grāmatu skaits (tūkst.)	Izsnie- gums (tūkst.)	Izsniegums pa zinātņu nozarēm (tūkstos)							Lasa- mība	Ap- gro- zība			
					1, 2, 3, 9	5	6	63	7	Daiļite- ratūra	Bērnu literatūra					
1.	Balvu	0,5	10,9	15,1	0,5	0,2	0,3	0,1	3,0	6,3	6,8	27,1	1,4			
2.	Bauskas	0,8	22,9	26,1	1,6	0,4	0,7	0,08	0,5	10,4	9,3	34,1	1,1			
3.	Cēsu	1,6	23,8	65,7	3,7	2,9	6,5	2,9	1,8	22,0	12,9	42,1	2,7			
4.	Daugavpils	0,7	9,1	19,8	0,7	0,2	0,3	0,05	0,4	10,0	7,6	26,1	2,2			
5.	Dobele	0,9	18,5	25,5	0,8	0,2	0,3	0,09	0,2	17,0	6,1	29,0	1,4			
6.	Gulbenes	0,8	16,0	35,3	2,0	1,6	1,6	0,4	0,6	16,9	8,8	42,3	2,2			
7.	Jēkabpils	2,0	19,0	42,0	4,5	1,3	1,9	0,3	3,2	14,8	11,9	44,0	2,2			
8.	Krāslavas	1,3	12,9	26,5	1,3	0,6	0,7	0,2	0,8	10,3	9,5	20,0	2,0			
9.	Kuldīgas	0,6	14,0	26,4	0,9	0,2	0,4	0,9	0,3	8,7	14,7	43,0	1,1			
10.	Ludzas	1,4	24,7	71,2	4,4	1,9	2,5	0,3	1,0	33,3	18,4	51,0	2,8			
11.	Madonas	0,9	15,7	27,5	1,6	1,1	1,3	0,2	0,8	7,8	13,8	31,2	1,7			
12.	Ogres	1,1	17,6	42,9	1,7	0,8	1,0	0,2	0,9	15,4	21,5	38,0	2,4			
13.	Preiļu	0,9	17,6	26,2	2,1	0,4	0,5	0,2	0,8	14,2	7,1	28,4	1,5			
14.	Saldus	1,2	16,4	36,6	2,6	0,6	0,9	0,6	1,0	8,6	15,1	29,8	2,2			
15.	Taišu	0,9	17,0	26,3	1,6	0,3	0,5	0,1	0,3	7,8	14,0	28,7	1,6			
16.	Tukuma	1,4	20,0	69,0	2,6	1,3	5,1	0,1	0,5	34,8	10,2	49,0	3,4			
17.	Valkas	0,6	20,5	40,1	1,5	0,3	0,9	0,06	1,9	20,0	5,4	69,6	2,0			
18.	Valmieras	0,9	16,3	34,1	1,5	0,7	0,5	0,1	1,1	23,9	5,0	37,2	2,1			
Kopā:					18,5	312,9	656,3	35,6	15,0	25,9	6,9	19,1	282,2	198,1	35,4	2,0

* Liepājas, Rēzeknes, Rīgas rajonu centros nav bērnu bibliotēku, kas izpilda rajona metodiskā centra funkcijas.

Bērnu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā
(tūkstošos)

№ p/k	Rajons, pilsēta	Bērnu bibliotēku skaits rajona (pilsētā)	Lasītāju skaits	Gramatū skaits	Izsniegums	Izsniegums pa zinātņu nozarēm							Daiļite- ratūra	Bērnu literatūra	Lasā- mība	Ap- gro- zība
						1, 2, 3, 9	5	6	63	7						
1.	Balvu	2	1,1	25,9	34,4	1,4	0,3	0,6	0,2	0,7	15,5	43,9	30,3	1,3		
2.	Bauskas	1	0,8	22,9	26,1	1,6	0,4	0,7	0,07	0,5	10,4	9,4	34,1	1,1		
3.	Cesu	2	1,8	27,5	72,5	4,2	3,0	6,6	2,9	1,8	25,1	16,2	45,0	2,6		
4.	Daugavpils	4	2,2	49,8	70,5	2,1	0,6	0,9	0,3	1,2	28,1	33,2	32,1	1,4		
5.	Dobeles	3	2,0	44,2	87,8	1,9	0,5	0,6	0,3	0,6	30,3	25,5	44,4	2,0		
6.	Gulbenes	2	1,7	35,2	88,4	3,3	2,5	3,0	0,6	2,2	34,1	28,0	52,6	2,5		
7.	Jēkabpils	5	3,8	87,8	149,0	9,2	3,1	4,4	1,1	5,3	65,9	51,5	39,2	1,7		
8.	Krāslavas	2	2,0	27,8	47,4	2,5	1,0	1,1	0,5	1,1	17,6	18,7	23,9	1,7		
9.	Kuldīgas	3	1,6	33,4	45,1	1,6	0,5	0,7	0,2	0,9	17,6	21,7	28,4	1,3		
10.	Liepājas	3	1,4	44,0	45,6	2,4	0,8	1,1	0,3	0,8	23,2	13,8	33,6	1,0		
11.	Ludzas	3	2,6	59,8	125,8	6,4	2,5	3,5	0,6	1,6	62,5	37,6	48,3	2,1		
12.	Madonas	5	2,8	60,1	97,4	4,8	1,9	2,6	0,7	1,9	40,0	41,1	34,5	1,6		
13.	Ogres	3	2,0	43,8	76,2	3,0	1,3	1,7	0,4	1,6	31,8	33,7	37,4	1,7		
14.	Preiļu	2	1,8	34,1	57,8	3,4	0,8	1,4	0,4	1,5	28,9	18,6	31,9	4,1		
15.	Rēzeknes	2	1,5	31,7	33,6	0,9	0,5	0,7	0,3	0,4	15,1	14,2	22,6	1,0		
16.	Rīgas	4	2,4	60,0	110,4	6,5	2,4	5,4	0,7	6,3	46,7	31,0	45,1	1,8		
17.	Saldus	1	1,2	16,4	36,6	2,6	0,6	0,9	0,6	1,0	8,6	15,1	29,8	2,2		
18.	Talsu	5	2,8	55,1	87,8	5,0	1,1	2,5	0,5	1,9	30,4	40,1	30,9	1,6		
19.	Tukuma	2	2,0	34,7	82,9	3,3	1,5	5,5	0,2	0,9	40,1	17,0	42,0	2,4		
20.	Valkas	4	2,1	66,2	99,5	5,1	1,0	2,0	0,3	3,5	42,5	32,1	46,5	1,5		
21.	Valmieras	6	3,8	93,9	149,8	6,7	2,3	2,8	0,6	4,5	72,0	48,6	39,9	1,5		
22.	Rīgas pils.	10	17,0	244,2	681,9	63,4	28,7	45,2	2,7	33,5	236,6	137,7	40,0	2,8		
23.	Daugavpils pilsēta	2	5,6	49,0	178,0	8,0	3,0	7,0	1,6	4,0	67,2	70,4	32,1	3,6		

№ p/k	Rajons, pilsēta	Bērnu bibliotēku skaits rajonā (pilsētā)	Lasītāju skaits	Gramatu skaits	Izsniegums pa zinātnu nozarēm							Dailite-ratūra	Bērnu literatūra	Lasā-mība	Ap-gro-gro-zība
					1, 2, 3, 9	5	6	63	7						
24.	Jelgavas pils.	1	1,5	18,2	45,6	4,1	2,0	3,9	0,1	11,0	6,8	4,1	30,7	2,5	
25.	Jūrmalas pils.	3	3,7	64,7	135,0	11,2	4,0	6,5	1,0	4,0	57,6	33,8	36,3	2,1	
26.	Lielpējas pils.	2	4,9	58,7	214,3	11,4	3,3	11,3	0,6	3,9	62,5	70,9	43,8	3,6	
27.	Rēzeknes pils.	1	1,2	28,4	53,0	3,4	1,3	1,5	0,3	1,3	30,3	12,1	44,8	1,9	
28.	Ventspils pilsēta	2	3,5	48,5	137,9	10,0	3,6	4,9	0,8	6,9	30,0	52,0	39,8	2,8	
K o p ā:		85	80,8	1466,0	3070,0	189,4	74,5	129,0	19,0	105,1	1177,4	941,7	38,0	2,2	

SATURS

I. Rajonu, pilsētu un pilsētciematu bibliotēkas	5
II. Ciemu bibliotēkas	28
III. Bērnu bibliotēkas	46
IV. Kadri. Metodiskais darbs un kvalifikācijas celšanas pasākumi	67
V. Priekšlikumi darba uzlabošanai	72

Pielikumi

Latvijas PSR Kultūras ministrijas masu bibliotēku kopējie darba rādītāji 1964. gadā	75
Latvijas PSR republikāniskās pakļautības pilsētu pieaugušo bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā	76
Rajonu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā (t. sk. rajonu, rajonu pilsētu, pilsētciematu, ciemu, bērnu bibliotēkas)	77
Rajonu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā	78
Ciemu bibliotēku darba rādītāji 1964. gada	79
Rajonu centros esošo bērnu bibliotēku rādītāji 1964. gadā	80
Bērnu bibliotēku darba rādītāji 1964. gadā	81

LATVIJAS PSR MASU BIBLIOTĒKU DARBA PĀRSKATS 1964. GADĀ

Redaktore S. Vilcīna. Nodota salikšanai 1965. gada 28. septembrī. Parakstīta iespiešanai 1965. gada 18. decembrī. Papīra formāts 60×84/16. 5,25 fiz. iespiedl. 4,88 uzsk. iespiedloksnes. 5,14 izdevn. l. Mētiens 1300 eks. Izd. Nr. 1206/61. JT 17939. Bezmaksas.

IZDEVNIECIBA «ZVAIGZNE»

Rīgā, Pils ielā 23.
Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts preses komitejas Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldes 7. tipogrāfijā Rīgā, Akas ielā Nr. 5/7. Pasūt. Nr. 3934.

CONTENTS

I. Introduction

II. The

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

XIV.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

XX.

THE

BY

NEW YORK

19

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308078765

0.16